Osmanlı'dan Türkiye'ye İlkler

Nur Akdağ

Yeşil Elma Yayıncılık

Nur AKDAĞ

Osmanlı'dan Türkiye'ye İlkler

Yeşil Elma Yayıncılık

Yeşil Elma Yayıncılık
aryayesilelma@gmail.com
yesilelmayayincilik@gmail.com
Seri No: 17

Osmanlı'dan Türkiye'ye İlkler

Kapak: aso Reklam (0212 222 16 08) Mizanpaj: Genim Renas
Editör: Turan Erdem Redaktör: Bayram Aladanlı
Birinci baskı: 2009
ISBN - 978-975-8848-07-2
Baskı: Barış Matbaa Mücellit
Davutpaşa Cad. Güven San. Sit. C Blok No. 291 Topkapı-İst.
0212 674 85 28

Asmalı Mescit Sk. No: 13/10 Beyoğlu / İstanbul 0212 222 38 01 / 0532 223 71 31

Nur AKDAĞ

Osmanlı'dan Türkiye'ye İlkler

Yeşil Elma Yayıncılık

SUNU

İlk'ler, insanlığın binlerce yıllık birikimlerinin ürünüdür. İnsanlığın gelişimi için dönüm noktalarını oluşturmaktadır. Tarihimizdeki ilkler de, uygarlık yolunda ilerlememize işarettir.

Tarihimizdeki ilkleri bilmeden, geçmişi öğrenmeden, geleceğe ışık tutmasını sağlayamayız.

"Geçmiş geleceğin aynasıdır."

Tarihsel süreç ve gelişim seyri içinde bu topraklarda binlerce yıldır yaşayan, hüküm süren ve uygarlık yaratanlar aynı zamanda gelişime, değişime ve ilklere de imza atmışlardır.

Tarihimizdeki bu değerli bilgilere ulaşmanın kolaylaştırılmak istendiği bu kitapta, sıkılmadan, ayrıntılarda boğulmadan ve merakla okuyacağınız eşsiz bilgiler bulacaksınız.

Osmanlı'da İlkler

İlk Osmanlı Sarayı

Osmanlı Devletinin ikinci hükümdarı Orhan Bey, ilk Osmanlı başkenti Bursa'da, ilk sarayın yapımını başlattı. Beyazıt zamanında tamamlanan 'Bursa Sarayı', 'Timur'un orduları tarafından yıkıldı. Başkentin Edirne'ye taşınmasından sonra, burada da saraylar yaptırıldı. Fatih, İstanbul'u aldıktan sonra, bu kenti Osmanlı Devleti'nin başkenti yaptı. Bu tarihten sonra da Osmanlıların en ünlü ve büyük sarayları, İstanbul'da inşa edildi.

İlk Harita

İlk harita, Kaşgarlı Mahmut'un 1072 yılında yazdığı 'Divan-ı Lugati't-Türk'ün metnindedir. Kaşgarlı Mahmut'un yaptığı bu harita, Türk boylarının oturduğu yerlerle çevresindeki yabancı yer ve toplulukları

gösterir. Haritanın ortasında, Karahanlıların ilk başkenti olan ‘Balasagun’ vardır.

Osmanlıların ilk Beylik merkezleri ve bir bakıma ilk başkentleri Söğüt Kasabası’dır. Daha sonra sırasıyla Yenişehir, Bursa, Edirne ve İstanbul başkent oldu.

İlk Türkçe Sözlük

Kaşgarlı Mahmut’un Araplara Türkçe öğretmek amacıyla 10721074 yıllarında yazdığı ‘Divan-ı Lûgati’t-Türk’ (Türk Dilleri Sözlüğü) adlı eseridir. 7 bin 500 sözcük içerir.

Tarihte İlk Beşik

Dünya tarihinde ilk beşik, M.S. 1. yüzyılda kullanılmaya başlarken, bu yüzyıl içinde Orta Asya’da Yedisu alanında yapılan kazıda, Hun mezarından bir beşik çıkmıştır. Bu beşik, bugün Kırgızların kullandığı beşiğin aynısıdır. Türk beşikleri, biçim ve nitelik bakımlarından Türk topluluğunun aşamalarını gösterir. Yörüklerde, çocuk sırtta taşınır, bu arada

seyrek olarak da ağaçtan, deliksiz basit bir beşik kullanılır. Ege Bölgesi'nde, tabanı düz, yanları dışarıya meyilli, baş ve ayakuçlarına kasnak geçirilen ve üst kısmında, tutmak için kaş denilen bir kol bulunan beşikler vardır. Doğu ve Orta Anadolu'da kullanılan ağaçtan yapma beşiklerde, çocuk ağ gibi bir çeşit somya üzerine konan minderde yatırılır. 15. yüzyıldan sonra madeni beşikler, ağaç beşiklerin yerini aldı. Osmanlı sarayında beşiklerin üzerine konan 'serasker' örtü ve yorgan, en değerli taşlarla süslenirdi. Doğan padişah çocuğuna, Hazine Kethüdası aracılığıyla Hazinehane'de gümüş kabaralı, süslü bir beşik yaptırılır ve haremin kapısına kadar götürülürdü. Bu arada, padişah annesinin hazırlattığı bir beşikle, yorgan ve pu-şide denilen sırmalı beşik örtüsü, büyük bir törenle eski saraydan yeni saraya nakledilirdi. Bu törene de 'beşik alayı' denirdi. Bu alaya, bütün devlet büyükleri katılırdı. Doğumun altıncı günü sadrazam tarafından altın ve mücevherlerle süslü bir beşik hazırlanır ve çocuk erkekse, buna bir de sorguç eklenerek, yine törenle Paşakapısı'ndan Topkapı Sarayı'na götürülürdü. Bundan sonra kurbanlar kesilir ve eğlenceler başlardı.

İlk Ziraat Okulu

Osmanlı döneminde, 1863 yılında İstanbul'da açıldı. Yeşilköy yakınlarındaki Ayamama Çiftliği'nde kurulan bu okul, ileride gerçekleştirilecek bir basma fabrikasının işleyeceği pamukları, çağdaş teknik ölçülerde yetiştirmek amacıyla eğitime başladı. Ancak, is tenilen sonuç alınamadığından, 4 yıl sonra okul kapandı.

Osmanlı tarihinde ilk savaş, 1284 yılında Bizans tekfurlarıyla yapılan Ermeni Beli savaşıdır.

Osman Bey’in ilk askeri anlaşması 1306 yılında Ulubad Tekfuru ile yapılan anlaşmadır.

ilk fethedilen ada, 1308 yılında alınan İmralı Adası’dır.

Ilk barış anlaşması, 1330 yılında Orhan Gazi ile Bizans İmparatoru Üçüncü Andronikos arasında imzalanmıştır.

ilk daimi ordu 1328 yılında Orhan Gazi Bey’in emriyle kurulmuş olup bu orduya ‘Yaya’ adı verilmiştir.
Osman Bey’in ele geçirdiği ilk kale Kolca Hisar Kalesi’dir
(1285).

’Rumeli’ adı verilen Avrupa yakasında ilk ele geçirilen yer, Gelibolu’da Orhan Gazi’nin büyük oğlu Süleyman Paşa tarafından alınan Çimpe limanıdır.

Osmanlı tarihinde ilk şair padişah Fatih Sultan Mehmed'in babası İkinci Murad'dır.

Önceleri Asya ve Avrupa'da toprakları bulunan Osmanlı İmparatorluğu'na ilk defa Afrika'da toprak kazandıran padişah Mısır Fatihi Yavuz Sultan Selim'dir.

Osmanlıların yurt dışında katıldığı ilk sergi 1851 yılında Londra'da düzenlenen Tarım ve Sanayi Ürünleri Sergisi'dir. Osmanlılarda ilk sergi ise 27 Şubat 1863 tarihinde Sultan Ahmed Meydanı'nda Sultan Abdülaziz'in de katıldığı bir törenle açılan 'Sergi-i Osmani'dir. Çeşitli el sanatları ile tarım ve sanayi ürünlerinin yer aldığı bu sergiye İmparatorluk sınırları içinde kalan ülkelerden olduğu gibi bazı Avrupa ülkelerinden de katılımlar oldu.

İlk Muzun Getirilişi ve Üretimi

1870 yılında, Osmanlılar döneminde İskenderiye'den Antalya'ya süs bitkisi olarak getirildi. Bu tür muza 'Musa Conson' denir. Yine 1870'te, Musa Kavendiş adlı bir başka cins getirildi, meyveleri küçük, fakat güzel ve kokuluydu. Ancak, yine de muzun dışarıdan alımı kolay ve ucuz olduğundan, gerçek anlamda muz üretimine, ancak 1950'li yıllarda Antalya, Anamur, Alanya, Dörtyol, Fenike ve Adana'da başlandı. Üstün

özellikleriyle Anamur’da yetiştirilen muz, ülkemizde en çok tüketilen muz türüdür.

Devşirmelerden olup da Sadrazamlık makamına yükselen ilk kişi, fetihten sonra Fatih Sultan Mehmed tarafından tayin edilen Mahmud Paşa’dır.

ilk Bo ğaziçi Köprü Projesi de Sultan İkinci Abdülhamid döneminde yapıldı. 1900 yılında, Anadoluhisarı ile Rumeli Hisarı arasında bir köprü kurulması için Bosphorus Railroad Company adlı şirket çalışmalara başladı. Köprü üzerine demiryolu döşenmesi de planlanmıştı. Böylece, Avrupa’dan kalkan bir tren Bağdat’a kadar gidebilecekti. Ancak iç karışıklıklar ve Sultan Abdülhamid’in tahttan indirilmesi o zaman için bu projenin gerçekleştirilmesine engel oldu.

İlk Nüfus Sayımı

‘Fetih’ten 2 yıl sonra 1455’te, Fatih’in emriyle İstanbul’da ilk nüfus sayımı yapıldı. Bu sayıma ait defterde, Galata mahallelerinde oturanlar, devlete vergi ödeyen ve ödemeyenler, zengin ve fakirler, fetihten sonra gidenler, kalanlar veya tekrar dönenler, medeni ve ailevi durumları, dinleri ve sosyal nitelikleri belirtildi.

İlk Hikayeler

Türkiye’de ilk hikaye yazarlığı, Ahmet Mithat, Emin Nihat ve Sami Paşazade ile başlar. İlk hikaye örnekleri Ahmet Mithat’ın, 1870’te ‘Kıssadan Hisse, 1871’de ‘Müsameratname’ (Gece Toplatılan), Sami Paşazade’nin 1892’de ‘Küçük Şeyler’ adlı ürünleridir.

İlk Demiryolu

Tarihimizde ulaşıma açılan ilk demiryolu, 1854 yılında Osmanlılar dönemindeki Kahire-İskenderiye demiryoludur. Türkiye sınırları içinde kalan ilk demiryolu ise, İzmir-Aydın arasında döşenen bir bölümdür. Bu yolların hepsi de, İngilizler tarafından yapılmıştı. Osmanlı devletinin ilk demiryolu yapımına başlaması, Anadolu-Bağdat demiryolunun bir bölümü olan İstanbul-İzmir demiryolunun döşenmesiyle oldu. Bu yol, 1873 yılında bitirildi.

Osmanlı Padişahları

Osman Gazi (1299-1326)
Orhan Gazi (1326-1359)
Murat Hüdavendigar (1359-1389)
Yıldırım Bayezit (1389-1402)
Sultan Çelebi Mehmet (1403-1421)
Sultan İkinci Murat (1421-1451)
Fatih Sultan Mehmet (1451-1481)
Sultan İkinci Bayezit (1481-1512)
Yavuz Sultan Selim (1512-1520)

Kanuni Sultan Süleyman (1520-1566)
Sultan İkinci Selim (1566-1574)
Sultan Üçüncü Murat (1574-1595)
Sultan Üçüncü Mehmet (1595-1603)
Sultan Birinci Ahmet (1603-1617)
Sultan Birinci Mustafa (1617-1623)
İkinci Sultan Osman (1618-1622)
Sultan Dördüncü Murat (1623-1640)
Sultan İbrahim (1640-1648)
Sultan Dördüncü Mehmet (1648-1687)
Sultan İkinci Süleyman (1687-1691)
Sultan İkinci Ahmet (1691-1695)
Sultan İkinci Mustafa (1695-1703)
Sultan Üçüncü Ahmet (1703-1730)
Sultan Birinci Mahmut (1730-1754)
Sultan Üçüncü Osman (1754-1757)
Sultan Üçüncü Mustafa (1757-1774)
Sultan Birinci Abdülhamit (1774-1789)
Sultan Üçüncü Selim (1789-1807)
Sultan Dördüncü Mustafa (1807-1808)
Sultan İkinci Mahmut (1808-1839)
Sultan Birinci Abdülmecit (1839-1861)
Sultan Abdülaziz (1861-1876)
Beşinci Sultan Murat (1876)
Sultan İkinci Abdülhamit (1876-1909)
Sultan Mehmet Reşat (1909-1918)
Sultan Mehmet Vahdettin (1918-1922)

İlk Baraj

İlk baraj, 1619 yılında Osmanlı Padişahı II. Osman’ın yaptırdığı ‘İkinci Osman’ ya da öteki adıyla ‘Topuz Bendi’dir. Yüksekliği, 9 metre 91 santimetredir. III. Ahmet, 1722’de 9 metre 41 santimetre yüksekliğindeki Büyük Bent’i yaptırdı. Osmanlılar devrinde yapılan en büyük baraj, 1890’da hizmete giren 18.5 metre yükseklikteki Elmalı Bendi’dir.
Cumhuriyet’in ilanından sonra yapılan ilk baraj ise, 1936’da tamamlanan Çubuk Barajı’dır. Yüksekliği 33 metre olan bu baraj, Ankara ili sınırları içindedir. Özellikle 1950’li yıllardan sonra birçok büyük barajlar yapıldı. Bunlardan birisi Doğu Anadolu’daki Keban Barajı ve en büyük baraj ise Güney Anadolu Projesi (GAP) içinde ye alan Atatürk Barajı’dır.

İlk Üniversitesi

14 Ocak 1863 günü öğretime başlayan Osmanlı Darülfünun’dur.
İstanbul’da Ayasofya dolaylarında ünlü İtalyan mimarı Fosatti’nin yaptığı bu yapı, üç kat ve 25 odalıydı. 1933’te yandı. Türkiye’de Batılı anlamda ‘ilk üniversite’, Maarif Nazırı Saffet Paşa’nın uğraşı ile 1870’te Sultanahmet Türbesi yanında açıldı. Başına da ‘rektör’ olarak Yanyah Hoca Tahsin Efendi getirildi. Sınavla alınan 450 öğrenciyle öğretime başladı. Tahsin Hoca’nın, bir güvercini fanusun içine koyarak, ‘havasız yerde canlıların yaşayamayacağını’ kanıtlamaya çalışması ve Afganlı Prof. Cemalet-tin Efendi’nin ‘Peygamberlik bir sanattır’ şeklindeki konuşması, Darülfünun 187l’de kapatılmasına neden oldu. İki hoca da Osmanlı Devleti sınırları dışına sürüldü.

İlk Türkçe Basımevi

Osmanlılarda basım işleminin Türkçe olarak yapılması, ilk kez Macar asıllı İbrahim Müteferrika tarafından başarıldı. İstanbul'da bir basımevi kurmak isteyen Sait Efendi ile tanışınca, Türkçe basımevi açmanın yollarını araştıran Müteferrika'ya, Nevşehirli Damat İbrahim Paşa yardım etti. Dış ülkelerden araç ve gereçler satın alındı. Yalova'da bir de kağıt fabrikası kuruldu. Bütün eksikler tamamlanınca, ilk Türk basımevi, Müteferrika'nın Sultanahmet'teki evinde çalışmalarına başladı. 1727 yılında da dizgiye geçildi. Basılan ilk kitap ise, Vankulu Mehmet Efendi'nin iki ciltlik 'Lûgat-ı Vankulu' (Vankulu'nun Sözlük Kitabı) adlı sözlüğüdür. 1729'da yayınlanmıştır.

İlk İftar Topu

İftar topu ilk kez, III. Mustafa döneminde atıldı: İftar ve imsak zamanında Rumelihisarı Muvakkithanesi önünde birer kez top atılması, Sultan III. Mustafa döneminde (1757-1774) uygulanmıştı. Sonraları Yedikule' de de birer kez top atılması adet oldu.

İlk Toplu Sözleşme

Dünyada ilk toplu sözleşmenin Osmanlılarda 1776 yılında Kütahya'da yapıldığı sanılmaktadır. Halen, aslı Kütahya Arkeoloji Müzesi'nde bulunan bir belgeye göre Osmanlılar, işçi haklarına öncülük etmiştir. İngilizlerin ilk sözleşmenin 1815 yılında İngiltere'de yapıldığını iddia etmelerine karşılık, yapılan araştırmalar, ilk toplu sözleşmenin, Kütahya'da yapılan 'Fincancılar Anlaşması' olduğunu ortaya çıkarmıştır. Seriye Mahkemesi sicillerinin

tasnifi sırasında bulunan anlaşma metnine göre, 1776 yılında Kütahya'da mevcut 24 çini ve fincan atölyesinde çalışan çok sayıda usta ve işveren ile Anadolu Valisi Ali Paşa zamanında bir sözleşme yapılarak işçi hakları tescil edilmiştir.

İlk Uçanlar

Adı, Ebu Nasır İsmail bin Humad'ul Cevherî'dir. Cevherî Horasanın Farab şehrinde, M.Ö.10'da dünyaya gelmiştir. İlk tahsilini dayısı İbrahim Farabî'den almıştır. Cevherî, bir çok hesaplar yaparak uçmanın çarelerini araştırmıştır. Sonunda bu amacına ulaşmak için birtakım kanatlar yapmıştır. İlk zamanlar, evinin bahçesinde pratik yapıp sonra da hazırladığı bir takım tahtaları, İpleri ve kanatları alarak Nisabur'daki Ulu Caminin minaresine çıkmıştır. Caminin kubbesinden atlayarak uçmaya çalışmıştır. Bir süre süzüldükten sonra yere çakılarak ölmüştür.

Uçan İnsan

Hezarfen Ahmet Çelebi, (d. 1609 - ö. 1640) kendi geliştirdiği takma kanatlarla uçmayı başaran ilk insandir, 17. yüzyılda Osmanlı'da yaşamış Türk bilginidir. 1623-1640 yılları arasında saltanat süren Sultan IV. Murat zamanında, 1632 yılında lodoslu bir havada Galata Kulesi'nden kuş kanatlarına benzer bir araç takıp kendini boşluğa bırakan ve uçarak İstanbul Boğazı'nı geçip 6000 m. ötede Üsküdar'da Doğancılar'a inen Hezarfen Ahmet Çelebi, Türk havacılık tarihinin en kayda değer simalarından birisidir.

Osmanlı Sadrazamları

-Rum Mehmet Paşa (1466) İdam edilmiştir. -Mahmut Paşa (Rum veya Hırvat, 1453, 1472)
-Gedik Ahmet Paşa (Arnavut, 1474) İdamı 1482. -Hersekzade Ahmet Paşa (Hersek'li İslav, 1497) -Hadım Ali Paşa (Devşirme 1501)
-Kocamustafa Paşa (Frenk veya Rum, 1511) İdamı 1512. Cem Sultan'ın zehirlenmesinde önemli rol oynamıştır. -Dukaginoğlu Ahmet Paşa (Arnavut, 1514) İhanetinden dolayı idamı 1515.
-Makbul İbrahim Paşa (Pargalı İtalyan 1523) İdam edilmiştir.
-Kehle-i İkbal Rüstem Paşa (Hırvat 1544)
-Semiz Ali Paşa (Dalmaçya'lı İslav, 1561)
-Sokullu Mehmet Paşa (Boşnak, 1565) Kanuni, II. Selim ve III. Murat döneminde sadrazamlık yaptı.
-Lala Mustafa Paşa (Boşnak, 1580)
-Kocasinan Paşa (Arnavut, 1580)
-Kuyucu Murat Paşa (Hırvat, 1606) Anadolu'da on binlerce Türkü suçsuz yere öldürtmüştür. -Topal Recep Paşa (Boşnak, 1602) -Tarhuncu Ahmet Paşa (Arnavut, 1653)
-Ermeni Süleyman Paşa (1655)
-Köprülü Mehmet Paşa (Arnavut, 1656) Anadolu'da 36.000 kişinin kanına girmiştir.
-Köprülüzade Fazıl Ahmet Paşa (Arnavut. 1661) -Amcazade Hüseyin Paşa (Arnavut, 1697) -Daltaban Mustafa Paşa (Sırp, 1702) -Kavanoz/Nişancı Ahmet Paşa (Rus 1703) -Hekimoğlu Ali Paşa (İtalyan, 1732) -Alemdar Mustafa Paşa (Arnavut, 1808) -Mahmut Nedim Paşa (Gürcü, 1871) -Tunuslu Hayrettin Paşa (Abaza, 1878) -Mahmut Şevket Paşa (Çeçen, 1913) -Mısırlı Sait Halim Paşa (Arnavut, 1913) -Ahmet İzzet Paşa (Arnavut 1918) -Damat Ferit Paşa (Arnavut 1918)

İlk Osmanlıca Gazete

Osmanlı İmparatorluğunda 1 Kasım 1831’de özel bir emirle yayınlanan ‘Takvim-i Vekayi’dir. Yönetiminden Esut Efendi sorumluydu. Konuları dış olaylar, alım-satım ve devletle ilgiliydi. Padişahlığın kaldırılışına kadar yayımlandı. 4068. sayısından sonra TBMM Hükümeti tarafından ‘Resmi Ceride’ adıyla çıkmaya başladı. Günümüzde ‘Resmi Gazete’ olarak yayınını sürdürüyor.

İlk Tiyatro Salonu Açan Kişi

Osmanlılarda 29 Aralık 1844 yılında, şimdiki Galatasaray Lisesi’nin karşısında bir yerde açan Naum Efendi’dir. Suriyeli Katolik bir ailenin oğlu olan Naum Efendi, tiyatrosunda ilk kez yabancı tiyatro kumpanyalarının temsillerini oynattı.

Beyoğlu yakasında 1862’ye kadar yabancı dilde oyun oynatma yetkisi, Naum Efendi’ye verilmişti. Bu süre, beş yıl uzatıldı. 1870’te çıkan bir yangında, Naum Tiyatrosu kül oldu. Yerine, ünlü Hristaki Pasajı yapıldı.

Naum Tiyatrosu’nun Türk seyircisinden gördüğü büyük ilgi üzerine Güllü Agop, İstanbul Gedikpaşa’da bir tiyatro açtı. O da Ermenice oyunlara yer verdi. Türkiye’de Türkçe oyun ‘ilk kez’ Güllü Agop’un tiyatrosunda oynandı. Bu oyunun adı, ‘Sezar Borjiya’ idi. 1868 yılında sahnelendi. Namık Kemal ve Ali Bey’in de desteklediği Gedikpaşa Tiyatrosu, bir süre sonra yalnız yerli oyunları sergilemeye başladı.

İlk Telgraf Hattı

Osmanlılarda ilk telgrafın kullanılmasına, Kırım Savaşı'nın başlangıcında, yani 1853 yıllarında geçildi. Dünyada ilk telgraf denemesi de İstanbul'da yapıldı. Yurdumuzda ilk telgraf hattı ise 9 Eylül 1855 günü çalışmaya başladı. Bu ilk telgraf bağlantısı, İstanbul-Edirne-Varna arasında kurulmuştu.

İlk Sinema Gösterisi

Osmanlılarda, İstanbul Galatasaray'da, ünlü Sponek birahanesinde Polonyalı Vaynberg tarafından düzenlendi. Bu olayı, Ercüment Ekrem Talu, 'Perde-Sahne' dergisine yazdı. 'İstanbul'da ilk sinema ve ilk gramofon' başlıklı yazısında şöyle anlatır: 'Çocuktum, sekiz-dokuz yaşlarında vardım. Tam tarihini söyleyemeyeceğim ama sanırım 1896-'97 yıllarıydı. Bir cumartesi günü, rahmetli ağabeyim Nejat'la birlikte okuldan çıktık. Cihangir'deki evimize gidecektik. Yatılı olmayan arkadaşlarımızdan birisi, 'Duydunuz mu?' dedi. 'Şurada Sponek'in salonunda bugün sinematograf (sinema sözcüğünün kısaltılmamışı) göstereceklermiş.

İlginç bir şeymiş diyorlar, yeni bulunmuş. Fotoğrafın canlısı gibi bir şey imiş'. Ağabeyimle ben, çocuk, bizimle alay ediyor sandık, ama o içtenlikle konuşuyordu. 'Saat 4'te başlıyormuş, ben gideceğim' diye sözünü tamamladı.'

Ercüment Ekrem Talu, ilk sinema gösterisini, yukarıdaki cümlelerle anlattıktan sonra, şöyle tamamlar: 'Bütün gösteri, yarım saat sürdü. Seans, gece de birkaç kez yinelenecekti. Çıktık. Fennin bu buluşunu birbirimize

anlatmaya, çözümlemeye çalışıyorduk. Aklımız bir türlü ermiyordu. İstanbul halkının çoğunluğu da bu konuyu konuşuyordu. Kimi, bu sihirli buluşu günah sayıyor; kimi, gidip gördüğünden ötürü tövbe edip, Tanrı'ya bağışlanması için yakarıyordu. İşte ilk sinema, sinematograf adıyla İstanbul'a böyle geldi.'

Türkiye'de İlk Sinema Salonu

Osmanlılar döneminde 1908'de açıldı. İstanbul'da, Tepebaşı Şehir Tiyatrosu'nun eski komedi binasında Pate şirketinin Türkiye temsilcisi Vaynberg tarafından yaptırıldı. 'Pate' adlı bu ilk sinema salonunun mimarı, Kampanaki idi. Sinemanın adı sırasıyla Pate, Anfi, Asri ve Ses olarak değişti. 1912 yılında İzmir Kordon'da açılan ikinci sinemadan sonra, 1914 başlarında İstanbul Beyoğlu'nda 'Palas' sineması kuruldu. Onu, Taksim Alanı'nda şimdiki Devlet Tiyatrosu salonunun yanındaki yerde bulunan 'Majik' sineması izledi. İlk Türk sinema salonu işte, 19 Mart 1914 günü 'Milli Sinema' adıyla İstanbul'da Fevziye Kıraathanesi'nde açıldı.

İlk Sigortacılık

Osmanlı döneminde, 1864 yılında Abdülaziz tarafından çıkarılan bir 'fetva' ile başladı. O yıl yayımlanan Deniz Ticaret Yasası'nda yalnız 'deniz sigortası' konusunda yargılar vardı. Bu arada, 1870 yılında İstanbul'da çıkan büyük bir yangın sonunda 'Şeyhülislam'dan, sigorta yaptırılmasında 'dini bir sakınca olmadığı' yolunda izin çıktı. İki yıl sonra da üç İngiliz sigorta şirketi, İstanbul'a gelerek bu dalda çalışmaya başladılar. Daha sonra

Fransız, İsviçre, Alman, Avusturya, Rus, İtalyan, Bulgar, Romen sigorta şirketleri kuruldu. Ancak, bu sigorta şirketleri, aralarında bir anlaşmaya varamadıklarından, bağlı bulundukları merkezlerin dilediği biçimde sigorta uygulaması yapıyorlardı. 'İlk Türk sigorta şirketi'nin kuruluşu da, 1893'te, bu dalda çalışmalara başlayan 'Osmanlı Sigorta Şirketi'dir. Bu şirket, Osmanlı Bankası, Tütün Rejisi (Tekeli) ve Düyûn-u Umumiye'nin katılması sonucu, 200 bin altın liralık bir özvarlıkla kurulmuştu. Cumhuriyet'ten sonra kurulan 'yerli sermayeli' ilk Türk sigorta kuruluşu ise, 'Güven Sigorta' adıyla 1935 yılında faaliyete geçti. II. Dünya Savaşı'ndan sonra ise sigortacılık gelişmeye başladı ve 1942'de 'Doğan', 1944'te de 'Halk Sigortası' şirketleri hizmete girdiler.

İlk Sansür

Osmanlı tarihinde basına 'ilk sansür', 11 Mayıs 1876'da 'Ali Kararnamesi' ile konuldu. Gazetelerin, yayınlanmadan önce denetlenmesini emreden bu kararname üzerine, 'Basiret' gazetesi şöyle bir ilanla çıkmıştı: 'Matbaamızın makinesi bozulduğundan, gazetemiz birkaç gün yayınlanmayacaktır.' 'Sabah' gazetesi ise ilk gün 'sansür'ün yasakladığı yazıların yerini 'boş' bırakarak yayınlandı. Ancak, tüm bu direnişler, tarih boyunca hemen her dönemde, sansürün basının üzerinde 'Demokles'in Kılıcı' gibi sallanmasını önleyemedi.

İlk Seçim

II. Abdülhamit'in tahta geçmesinden kısa bir zaman sonra,Kanun-ı Esasi kabul edilerek Osmanlı Devleti'nde meşruti bir idare başladı. Kanun-ı Esasi'de seçim yapılarak bir meclisin kurulması öngörülmüştü. Bu nedenle, Türk tarihinde ilk seçim 1877'de yapıldı. Ancak, bu seçimler bir seçim yasasına göre gerçekleştirilmedi. İllere, önemlerine göre kaç milletvekili çıkarabilecekleri bildirildi. İlk seçimlerde halk, oy kullanmadı. İl meclisleri seçim yaptı. Bu seçimler sonunda seçilen temsilciler, padişahın tayin ettiği Ayan Meclisi üyelerinden meydana geldi.
İlk Milli Meclis de 18 Mart 1877'de Dolmabahçe Sarayı'nda ilk
toplantısını yaptı. Daha sonra Sultanahmet'teki Darülfünun binasında çalışmalarına başlayan bu meclisin ilk görevi, bir seçim kanunu hazırlamaktı. Ancak, 1877-'78 Osmanlı-Rus Savaşı'nın başlaması üzerine, Meclis 20 Haziran'da dağıldı. Aynı yıl içinde yine seçim kanunu olmadan, birinci seçimde olduğu gibi yeni bir seçim daha yapıldı. Türk tarihinde ilk 'Seçim Kanunu' da, bu ikinci meclis tarafından yapılmıştır. Ama bunun ömrü de uzun sürmedi ve II. Abdülhamit tarafından feshedildi.

İlk Sanatoryum

II. Abdülhamit devrinde, yalnız veremli çocuklar için İstanbul'da açıldı. Hamidiye Etfal Hastanesi'nde 24 yataklı bir bölüm, bu tür hastalığa yakalanan çocuklara ayrılmıştı. Günümüzdeki anlamıyla ilk sanatoryum ise, 15 Ağustos 1924 günü Doktor Refik Saydam'ın bakanlığı sırasında açıldı. Heybeliada'daki bu sanatoryum, önceleri Harbiye öğrencileri arasında vereme tutulanlar için yapılmıştı.

İlk Satranç Turnuvası

Satranç oyununun Osmanlılarda geçmişi, oldukça eskidir. Bu gerçeği, günümüzden 450-500 yıl önce yazılmış yapıtlardan öğreniyoruz. Bunlardan ilki, Kanuni Sultan Süleyman döneminde Seferihisarlı İsmail Şaban'ın derlediği elyazmasıdır. Bu kitap, satrancın yararları ve geçmişini anlatmaktadır. İkinci kitap da, 1680 yılında Kahire Mevlevihanesi Şeyhi Vanlı Dede'nin Mısır Valisi Abdurrahman Paşa'ya gönderdiği kitaptır. Bu kitapta, oyunun ilk kez Hindistan'dan çıkıp, İran'a, oradan da Anadolu'ya geçtiği anlatılmaktadır. Türkiye'de ilk ferdi satranç yarışması ise, 1965'te yapıldı. Bu ilk yarışmayı, Seracettin Bilyap kazanmıştı.

İlk Hokkabazlık

İstanbul'da hokkabazlık, 1492 yılında Portekiz ve İspanya'dan kaçıp kente gelen Yahudiler tarafından getirildi. İstanbul'a gelen ilk Hokkabaz olan Amerikalı Jakop Philadelphia Sultan 3. Mustafa'ya oyunlarını sergilemiştir. (1735-1795)

İlk Resimli Mizah Gazetesi

Osmanlı tarihinde ilk resimli mizah gazetesi, 'Diyojen'dir. 19. yüzyılda mizah ve oyun yazarlarından Kayserili Teodor Kasap tarafından yayınlandı.

İlk Resim Sergisi

Osmanlı döneminde 27 Şubat 1863’te açıldı. Sultan Abdülaziz’in desteğiyle açılan bu resim sergisinin bir özelliği de, ‘uluslararası’ olmasıydı. Bu sergi, İstanbul’da At Meydanı’nda açılmıştı.

İlk Resimli Gazete

Osmanlı döneminde, ilkel bir baskı tekniğiyle yayınlandığı için,ilgi görmeyen ‘Ayine-i Vatan’dır. 1867’de çıkmaya başlayan bu gazete, daha sonra ‘Vatan’ adıyla resimsiz olarak yayınlandı. Ancak, daha sonra hükümet tarafından kapatıldı.
Bu arada, Türkiye’de ilk resimli hikaye de, 1935 yılında Salih Erimez tarafından çizildi ve ‘Akşam’ gazetesinde yayınlandı.

İlk Rasathane

Osmanlılar döneminde, 1575 yılında, III. Murat tarafından İstanbul’da Tophane Tepesi’nde yaptırıldı. ‘İstanbul Rasathanesi’ adıyla anılan bu kuruluşun başında, Takiyüttin Mehmet bulunuyordu. 15 bilginin katıldığı çalışmalarda, gözlemler ve yıldızların belirli zamanlardaki yerlerini gösteren çizelgeler yapıldı. 1580 yılında Şeyhülislam, padişaha sert bir mektup gönderdi. Bunun üzerine III. Murat, rasathaneyi, Kılıç Ali Paşa’ya verdiği buyrukla yıktırdı.
Türkiye’de çağdaş anlamda ilk rasathane, 1911 yılında İstanbul’da, Kandilli sırtlarında Fatin Hoca diye anılan Fatin Gökmen tarafından kuruldu. Günümüzde de hizmet veren bu rasathane, Türkiye’nin en büyük gözlemevidir.

İlk Petrol Aramaları

Osmanlı döneminde 1887'de Ahmet Necati Bey tarafından İskenderun çevresinde başlandı. Derin olmayan sondajlamayla yapılan bu ilk araştırma, istenilen başarıya ulaşamadı. II. Abdül-hamit devrinde, 1890 yılında Musul ve Bağdat'ta doğal biçimde sızan petrollerden yararlanıldı. 1892'de Mürefte dolaylarında görülen petrol belirtilerinden sonuç elde etmek için bir şirket kuruldu ama araştırma yapılmadı. 1897'de çıkarılan bir buyrukla, buradaki petrolü çıkarma işi Halil Rıfat Paşa'ya verildi. 1900'de Horadere'de açılan bir kuyudan petrol alındı. Günde iki ton üretilmeye başlandı, ancak 1901'de verim düşünce, bu kuyu kapatıldı. Cumhuriyet'in ilanına kadar yapılan çeşitli aramalardan sonra, 1926'da çıkarılan Petrol Yasası ile her çeşit aramanın yapılması ve yürütülmesi yetkisi devlete verildi. 1935'de kurulan Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü, altın ve kömürden sonra, petrol arama ve işletmesini de üzerine aldı. MTA'nın yürüttüğü çalışmalar ve petrol bulunan Raman-Garzan bölgeleri ile Batman'da kurulan petrol rafinerisi, 1954'te çıkarılan bir yasa ile 'Türkiye Petrolleri A.Ş.'ye devredildi.

İlk Postahane

Osmanlı döneminde, 1840 yılında, İstanbul'da açıldı. Yeni Cami avlusunda açılan bu postahanenin adı, 'Postahane-i Amire' idi. Posta yolu ile ilk haberleşme de II. Mahmut'un 1838'de yayınladığı bir fermanla mümkün oldu. l839'da ilk Posta Nezareti kuruldu. İstanbul'da açılan ilk postahaneyi, 1843'te Bağdat, Sivas, Musul ve Diyarbakır'da açılanlar izledi. 1863'te

Posta Nazırlığı yapan Agah Efendi’nin önerisiyle de ‘posta ücreti’, ‘pul’ karşılığında alınmaya başlandı.

İlk Dış Borçlanma

Sultan Abdülmecit dönemine rastlar. 24 Ağustos 1854’te yapılan sözleşme gereğince, Fransa ve İngiltere’den bütçe açığını karşılamak için 3 milyon sterlin ödünç alındı. Yüzde 6 faizli borçlanmaya Mısır’dan alınacak vergilerin bir bölümü karşılık olarak gösterildiğinden, bu sözleşmeye ‘Mısır Borçlanması’ denildi. Abdülmecit’in son zamanlarında alınan bu paraların büyük bölümü, saray ve köşklere gitti.

Hazine

Osmanlı devletinin ilk hazinesi Fatih Sultan Mehmet tarafından kurdurulmuştur.

İlk Öğretmen Okulu

Tanzimat devrinde açıldığı kabul edilir. 16 Mart 1848’de Fatih Camii yanındaki bir yapıda, ‘İptida (ilkokul), Rüştiye (ortaokul) ve İdadi (lise)’lere öğretmen yetiştirmek üzere açılan okulun adı, ‘Darü’l-

Muallimin', yani 'Öğretmenevi'dir. Bu okulun ilk öğretmeni ise Yahya Efendi'dir.

İlk Özel Gazete

Osmanlı döneminde 1840 yılında William Churchill adlı bir İngiliz'in çıkardığı 'Ceride-i Havadis'tir. 1864 yılında kapanan bu gazete, yayınlandığı sürede 1212 sayı çıkmıştı. Önce 10 günde bir yayınlanan gazete, sonradan haftalık oldu. Devletten yardım gördüğünden, 'yarı resmi' bir niteliği vardı. Adı 25 Eylül 1864'te 'Ruzname-i Ceride-i Havadis' olarak değiştirildi. Bu arada, ilk Osmanlı özel gazetesi olan Agah Efendi'nin 'Tercüman-ı Ahval'i ile bu gazete arasında başlayan çekişmeler, Türk basınında ilk tartışma örneklerini oluşturur.
İlk özel Osmanlı gazetesi Tercüman-ı Ahval, 21 Ekim 1860 günü çıkmaya başladı. Sahibi Türk olan ilk gazete unvanını da alan Tercüman-ı Ahvali, Çapanzade Agah Efendi kurmuştu. Gazetenin en önemli yazarı, Şinasi idi. Ancak, gazetenin yayımından iki yıl sonra kişisel çelişkiler yüzünden ayrıldı. Tercüman-ı Ahval, 1866 yılında kapandı.

Patates

Patates Osmanlı imparatorluğuna Fransızlar tarafından ilk olarak 17. yüzyılın ikinci yarısında getirilip, çoğaltılmaya başlandı.

İlk Reklam Şirketi

Osmanlılar döneminde ilancılık Şirketi adıyla 1909’da kuruldu. Gazete ilanlarının dağıtımını da bu kuruluş sürdürdü. İkinci Dünya Savaşı sonunda Türkiye’de mallarını pazarlayan yabancıların reklama verdiği önem sonucu, Batılı anlamda reklam ajansları kurulmaya başlandı.

İlk Opera Temsili

Osmanlı döneminde ilk operanın, Donizetti’nin 1842 yılında temsil edilen ‘Belisario’ adlı yapıtı olduğu sanılmaktadır. Bunu, 1844 yılında yine Donizetti’nin ‘Lükrezya Borjiya’ operası, daha sonraki yıllarda da başka yapıtları izledi. Donizetti’nin operalarının üst üste sergilenmesinin, kardeşinin Sultan Abdülmecit’in sarayında ‘Mızıka-i Hümayun’ şefi olmasından kaynaklandığı öne sürülür.
Türk seyircisinin düzenli olarak opera seyredebilmesi, ancak 1941’de Prof. Kari Ebert’in Opera Bölümü’nü yönettiği Ankara Devlet Tiyatro ve Operası’nın açılmasından sonra mümkün oldu. O yılın Nisan ayında Puccini’nin ‘Tosça’ operasından ikinci perde, Mayıs’ta yine aynı bestecinin ‘Madam Butterfly’ operasının bütünü, bir yıl sonra da Beethoven’in ‘Fideliosu’ temsil edildi.

Lokanta

İlk lokanta 13. yüzyılda Konya’da açıldı.

Osmanlı'da Kardeş Katli

Yıldırım Bayezid, Osmanlı'da ilk kardeş katlini geçekleştirmiş, tahta çıkar çıkmaz kardeşi Yakup Çelebi'yi öldürtmüştü. Fatih Sultan Mehmed'e gelinceye kadar tahta çıkan bütün hükümdarlar kardeş katli yönünde buyruklar vermişlerdir. Fatih ise bir kanunname ile bu katli yasallaştırmıştır. Padişah kardeşi olmayı ölüm cezası ile yasallaştıran bu hüküm kanunnamede şöyle yer almıştır: "Ve her kimse neye evladımdan saltanat müyesser ola, karındaşların nizam-ı alem için katletmek münasibidir."

Dünyada ve Türk Tarihinde İlk Ondalık Kesir

Dünyada ve Türk tarihinde, matematikte 'ondalık kesirler kuralı'nı ilk kez uygulayan Türk, matematik ve astronomi bilgini Cemşit'tir. Cemşit, 'Sayı Anahtarı' adlı ünlü eserinde, herhangi bir dereceden kök almanın yollarını anlattı. Avrupalı matematikçiler, Cemşit'in bu buluşlarını ancak bir yüzyıl sonra öğrenebildiler. Doğum tarihi kesin olarak bilinmeyen Cemşit, 1437'de Semerkant'ta ölmüştür.

İlk Nüfus Sayımı

Osmanlı döneminde 1831 yılında yapıldı. Ancak, bu nüfus sayımı, yalnız erkekleri kapsadı ve Anadolu ile Rumeli sancakları, sayımın dışında tutuldu. 1844'te yapılan sayımda ise, kadınlar da sayıldı. Osmanlı sınırları içinde nüfusun 36.5 milyon olduğu, yaklaşık olarak saptandı. 1884'te

yapılan üçüncü nüfus sayımında, imparatorluk sınırları içinde kalanların sayısı, 28 milyon 900 bin kişi idi.
Cumhuriyet döneminde, 28 Ekim 1927 yılında yapılan ilk nüfus sayımında ise, Türkiye'de 13 milyon 648 bin 720 kişinin yaşadığı belirlendi. 1935 yılında yapılan ikinci sayımdan sonra, her 5 yılda bir düzenli olarak nüfus sayımları gerçekleştirildi. Nüfus sayımlarını düzenleyen kuruluş, Devlet İstatistik Enstitüsüdür.

İlk Nüfus Cüzdanı

Osmanlı döneminde ilk nüfus cüzdanı, 1863-64 yıllarında yapılan sayımdan sonra verildi. 'Osmanlı Tezkiresi' denilen bu nüfus hüviyet cüzdanlarının çizgili, düz bir kağıt belge niteliğinde birer pusula oldukları, tarihçi Lütfi Efendi tarafından yazılmıştır. Cumhuriyet'ten sonra 1927 yılında yapılan ilk nüfus sayımından sonra, her yurttaşa 'nüfus cüzdanı' verilmiştir.

İlk Noterlik

Osmanlı döneminde ilk noterlik örgütünün kurulması, 1879 yılına rastlar. Osmanlı devletinde senet düzenleme ve onaylama işlemleri, dinsel yasalara göre yapılırdı. Bu işlere de kadılar ve naipler bakardı. 1868 yılında ticaret mahkemelerine bağlı ticaret kalemi kurulunca, bu tür işlere bakan dinsel mahkemelerin aracılığı da ortadan kalktı. Ancak bu daire, tam anlamıyla bir noterlik kuruluşu değildi. 1879 yılında Fransız Noterlik Yasası'ndan çevrilen tüzük, Türkiye'de noterliğin başlangıcı sayılır. Günümüzdeki anlamda noterlik, 1938 yılında çıkarılan bir yasa ile düzenlendi.

İlk ve Son ‘Recm’ Olayı

17. yüzyılda, Sultan 4. Mehmet döneminde, Aksaray’da oturan Abdullah Çelebi adlı bir adamın genç ve güzel eşinin bir Yahudi çırağıyla ilişkisi olduğu söylentisi çıktı.

Dedikoduların artması ve zina yapıldığının da söylenmesi üzerine, durum mahkemeye intikal etti. Olay büyük yankı yaratırken, davaya Ahmet Efendi baktı. Ahmet Efendi, önce suçluları, sonra da şahitleri dinledi ve ‘recm’ kararı verdi.

İnfaz, Atmeydanı’nda gerçekleşti. Hükmü veren Beyazıtzade Ahmet Efendi de, suçlunun başında bizzat bulundu. Olayın yankıları uzun süre devam ederken, devrin uleması kararı veren Ahmet Efendi’ye selamı sabahı kesip onu boykot etti.

Mors Telgraf Sistemi’nin İlk Kullanımı

Osmanlı döneminde Mors Telgraf Sistemi’nin ilk kez uygulanışına, 1855 yılında, yani Kırım Savaşı sırasında başlandı. Haberleşme alanında büyük kolaylıklar sağlayan bu buluş, adını, kendisini yayan Amerikalı Samuel Mors’tan almıştır.

Metrik Sistemin İlk Uygulanmaya Başlaması

Osmanlı döneminde metrik sistemin ilk uygulanmaya başlaması, 1875 yılında yapılan ‘Metre Anlaşması’ndan sonradır. Metrenin aslı, Sevres’de, sıfır santigrat derecede saklanmaktadır.

İlk Meyhanenin Açılması

Osmanlı döneminde ilk meyhanelerin, Fatih Sultan Mehmet devrinde açıldığı söylenir. Ancak, bu meyhanelerin Bizanslılardan Osmanlılara geçmiş olduğu görüşü daha yaygındır. Eski İstanbul meyhaneleriyle ilgili ilk bilgiler, Evliya Çelebi’nin ‘Seyahatnamesi’nde ayrıntılarıyla anlatılır.

İlk Mevlid

Sultan III. Murat devrinde, Süleyman Çelebi’nin Mevlid’inin okunmasıyla başladı. Hazreti Muhammed’in hayatını övgüyle anlatan, şiir tarzında bir eser olan Mevlid’i, Süleyman Çelebi aruz vezniyle yazmıştı.

İlk Metro

Osmanlı döneminde İstanbul'da, 1874 yılında kuruldu. 1867 yılında İstanbul'a gezmeye gelen Henri Gavan adlı bir Fransız mühendis, Karaköy'le Beyoğlu'nu birleştiren ilk metro hattını yani Tünel'i yaptı. O zamanki parayla 170 bin İngiliz lirasına çıkan 'Tünel', daha sonra İstanbul Belediyesi tarafından satın alındı.

İlk Merinos Koyun

Osmanlı döneminde İspanya'dan, 1841 yılında getirildi. Hayrabolu'da başlanan Merinos koyunu yetiştirmeciliğine, 1843'te, Karacabey'de devam edildi. Yıllarca süren uğraşlardan sonra, 'Osmanlı Merinos koyunu' üretildi. Merinos, yapağısının bolluğu ve yününün inceliği nedeniyle yün üretiminde kullanılır.

İlk Marş

Mahmudiye Marşı'dır. Bu marş, 1289 yılında 'Mızıka-i Hümayun Bandosu' Şefi İtalyan Gülsepe Donizetti tarafından bestelendi. Cenk Havası, Cezayir ve Mecidiye marşları da onun besteleridir. II. Mahmut'un 'Asakir-i Mansure-i Muhammediyye' ve Rıfat Bey'in 'Annem Beni Yetiştirdi - Bu Ellere Yolladı' adıyla besteledikleri marşlar da, en eski marşlardır. 1923 yılına kadar sadece askeri marşlar bestelenmiştir.

İlk Mavzerin Kullanılışı

Osmanlı döneminde ilk mavzerin kullanılışı, 1886'dan sonradır. 1871'de Almanlar tarafından yapılan bu tüfek, 1886'dan sonra Osmanlı Ordusu'nun en önemli silahı oldu.

İlk Magazin Dergisi

Osmanlı döneminde 1873 yılında sürekli olarak çıkan 'Cüzdandır. Türkiye de bu tür yayınlar, 1 Kasım 1928'de yürürlüğe giren yeni Türk alfabesiyle ilgili yasayla çoğaldı.

İlk Mahya

1617 yılında İstanbul'da, Sultanahmet Camii'nde kurulduğu sanılmaktadır. 1723'te iki ya da daha fazla minareli camilerde mahya kurulması, padişah buyruğuyla kesinleşti. Zamanla, her Ramazan ayında mahya kurulması gelenekleşti.

İslamın Anadolu'ya İlk Girişi

Selçuklu Hükümdarı Alparslan'ın, 1071'de kazandığı Malazgirt Savaşı, Türklerin ilk din savaşıdır. Müslümanlık, bu savaştan sonra ilk kez Anadolu'ya girmiş oldu.

İlk Tütün Kullanımı

Tütünün istanbul'da kullanılmaya başlanması 17. yy'lın ilk yıllarına rastlamaktadır. İstanbul'a bir İngiliz donanmasıyla getirilen ilk tütünün ardından (1605-1606), tütün kullanımı Sultan 1. Ahmet döneminde iyice arttı.

Lise Adının İlk Kullanılışı

Osmanlı döneminde İstanbul Erkek Lisesi'nde kullanıldı. 1884 yılında ilk kez Deniz Yüzbaşısı Nadir Bey tarafından kurulan okulun adı, 'Şemsi' Mekaip'ti. Nadir Bey, 1885 yılında Süleymaniye'de özel 'Nümune-i Terakki'un okulu'nu açtı ve bu okul, Maarif Nezareti tarafından satın alındı. Nümune-i Terakki idadisi denilen okulun, dört ilk, üç orta ve üç lise olarak eğitim süresi 10 yıldı. Daha sonra ilk ve ortaokullar birleştirilerek, süresi 5 yıla indirildi. 1910'da da 'İstanbul Lisesi' adını aldı. Böylelikle Türkiye'de ilk 'lise' sözcüğü, bu okul için kullanılmış oldu.

Osmanlılarda 'lise' düzeyinde okulların açılması, 1839 yılında II. Mahmut devrindedir. Türkiye'de Batılı anlamda ve gerçek lise düzeyinde ilk eğitim kurumu ise, 1 Eylül 1868 yılında açılan 'Galatasaray Mekteb-i Sultanisi'dir.

Osmanlıdan ayrılmak için ilk isyan eden millet Sırplardır. (1804)

Osmanlıdan ilk ayrılan millet Yunanlılardır. 1829 Edirne Antlaşması.

Osmanlıdan ayrılan son Balkan Devleti Arnavutluktur.
(1913)

Kuzey Afrika'da kaybedilen ilk toprak Cezayir'dir. 1830 Fransa Antlaşması.

İlk Lira Basımı

Sultan Abdülmecit devrinde, 5 Ocak 1843 günü basıldı. Adı 'Osmanlı lirası' idi. 2 Haziran 1854'te çeyrek liralar (25 kuruşluk altınlar), 18 Şubat 1855'te de iki buçuk liralıklar çıkarıldı.

Lalenin İlk Gelişi

Osmanlı tarihinde ilk ‘lale’ çiçeğinin, IV. Murat devrinde bir Hollanda elçisi tarafından getirildiği öne sürülür. Oysa Anadolu’da çok eski zamanlarda bile dağlarda, bayırlarda, ‘dağ lalesi, berri lale, kara lale’ gibi lale türlerinin var olduğu bilinir. Selçuklular’ın sanat eserlerinde de lale motifinin, özellikle yer aldığı görülür. Osmanlılarda bu çiçek, ‘Lale Devri’ diye anılan dönemde büyük değer ve önem kazandı. 1718-1730 yılları arasında Padişah III. Ahmet döneminde, İstanbul’da lale üretme ve yetiştirme bir salgın halini almıştır.

İlk Kumar Kulübü

Osmanlı döneminde Encümen-i Ülfet’ adıyla 1870 yılında, zamanın Maliye Nazırı Mısırlı Prens Mustafa Paşa tarafından, İstanbul Çemberlitaş’taki Asım Paşa Konağı’nda açıldı. Buraya yalnız yüksek devlet memurları girebiliyordu. Böylece ilk kez serbest kumar oynama, devletin onayından geçmiş oluyordu. Kulübün şablonlarında oyun dışında okuma, konuşma odaları da yer almıştı. Sadrazam Mahmut Paşa, kulüpte sürekli kumar oynandığı haberini alınca, burasını kapattırdı.

İlk Kız Lisesi

Osmanlı döneminde İstanbul’da ‘İnas İdadisi’ (Kızlar Lisesi)adıyla 1911 ‘de açıldı. Önce Kabasakal semtinde öğrenime geçen okul, bir yıl sonra

yandı. Bunun üzerine de, 1913 yılında Beyazıt'ta öğretime başladı. Öğrenci sayısı artınca da, Aksaray'da büyük bir konağa taşındı. 1915'te 'Bezm-i Alem Valide Sultani' adıyla şimdiki kız lisesinin olduğu yerde ahşap bir yapıya, oradan da Süleymaniye'ye yerleşti. Yine yangın çıktı. İstanbul Kız Lisesi adını alarak, Vefa Lisesi'nin bulunduğu yerde öğretimini sürdürdü. Bugün İstanbul'da, Cağaloğlunda ki binasında öğretim yapan lise, 'Cağaloğlu Anadolu Lisesi' oldu.

İlk Körler Okulu

Osmanlı döneminde 1899 yılında kuruldu. Gözleri görmeyen çocukların ilk ve ortaöğretim yapmalarını sağlamak amacıyla İstanbul Ticaret Okulu Müdürü Grati Efendi'nin girişimleriyle açılan bu okul, Ticaret Okulu'nun bir bölümünde öğretime geçti. 1910 yılında Alber Karamona adlı bir Musevinin İzmir'de sağır ve dilsizler için açtığı özel okulu, Sağlık Bakanlığı devraldı ve 1927'de körler bölümünü kurdu. 1951 yılında okul, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlanınca, Sağırlar Okulu İzmir'de kaldı, Körler Okulu Gaziantep'te eğitime başladı.

Kömürü Bulan İlk Kişi

Padişah II. Mahmut zamanında, 1829 yılında 'Uzun Mehmet' adlı bir deniz eri, Havza'da ilk kömür yatağını keşfetti. Karadeniz Ereğlisi'nde, ilk kömür yatağından çıkarılan kömürlerden, donanma yararlanmıştı. Bölgede yeni kuyular açılarak üretimin artırılmasına, 1893 yılında başlandı. Uzunca bir süre kömür üretimi, Türkiye Kömür İşletmeleri'nin tekelinde kaldı.

İlk Kooperatifçilik

1863 yılında Mithat Paşa'nın çabalarıyla kurulan 'Memleket Sandıkları' adlı kuruluşla başlar. Yurdumuzda ilk kooperatif terimi ise, ilk kez 1913 yılında, Aydın'da kurulan 'Kooperatif Aydın İncir Müstahsilleri Şirketi' ile kullanıldı. Bu kuruluş, gerçek bir kooperatif niteliğindeydi. Kooperatifçiliğin gelişmesi, Cumhuriyet'le birlikte başladı.

İlk Kitap Basımı

Osmanlı döneminde 1729 yılında İbrahim Müteferrika basıme-vinde basıldı. Basılan ilk kitaplar sözlük, tarih ve coğrafya türün-dendi.

İlk Trafik Kazası

İstanbul'da ilk trafik kazası, 1912 yılında, bugünkü Şişli Camii önünde oldu. İtalyan elçiliğinin şoförü, bir Arnavut'a çarparak yaraladı. Kazayı yaptıktan sonra kaçmaya çalışan şoför, Pangaltı'da arabasıyla giderken yakalandı.

İlk Kızılay Derneği

11 Haziran 1868'de İstanbul'da, 'Osmanlı Mecruhini Askeriye iane Cemiyeti' adıyla çalışmalarına başladı. 'Osmanlı Hilal-i Ah-mer Cemiyeti', daha sonra 'Türkiye Kızılay Cemiyeti' adlarını alan bu kuruluşun adı, 1947 yılında 'Türkiye Kızılay Derneği' oldu. Genel Merkezi ise, 1925 yılında İstanbul'dan Adana'ya taşındı. Kızılay, tüzel kişilikleri, özel hukuki yargılara bağlı bağımsız bir kuruluştur.

Yapılan İlk Arkeolojik Kazı

Osmanlı döneminde 1871'de Truva'da, Şiliman tarafından yapıldı. Bu ilk kazı, bilimsel araştırma yöntemlerinden uzaktı. Sonraları, Alman Dörfelt, yine Truva'da daha düzenli kazılar yaptı.

İlk Kavuk Giyen Padişah

Osmanlı tarihinde ilk kavuk giyen padişah, 1.Beyazıt'tır. Yanlarına pamuk doldurularak keçeden yapılan kavuğun rengi, biçimi ve adı, kullananların konumuna göre değişirdi.

İlk Kaşar Peyniri

1850 yılında ortaya çıkan kaşar peynirinin ilk yapılış yeri, Anadolu'dur. Bir Musevi kızın buluşudur. Zamanın tat uzmanı bir hahamın, 'yenilebilir' anlamında 'kaşar' damgasını vurmasıy-la, bu adı aldı. Kaşar ülkemizin genellikle Afyon, Bursa, Edirne, Kars ve Kırklareli yörelerinde sütten, özel bir maya ile karıştırılarak, belli bir sıcaklıkta ısıtılıp elde edilir.

İlk Kartpostal

Osmanlı döneminde 1874 yılında posta örgütünün kurulmasıyla birlikte kullanılmaya başlandı. Ancak, Türkiye'de ilk kez kimlerin kullandığı kesin olarak bilinmiyor.

Kahvenin İlk Gelişi

1540 yılında Kanuni Sultan Süleyman'ın Habeşistan Beylerbeyi Özdenur Paşa tarafından getirildi. Evliya Çelebi, 'Seyahatname'sinde, İstanbul'da o zamanlar 300 kahve deposu olduğunu ve kahvenin kantarla satıldığını yazar. Kahveden, vergi de alınırdı.

İlk Karagöz Hacivat Oyunu

Bu gölge oyunu, Yavuz Sultan Selim’in 15l7’de Mısır’ı Osmanlı topraklarına katmasından sonra, bu ülkeden getirttiği sanatçılarla İmparatorluğa geldi. Ancak Osmanlılar, 17. yüzyıldan başlayarak kendi yaratıcı güçlerinin katkısıyla Karagöz’ü ‘bir gölge oyunu’ durumuna getirdiler. Karagöz’ün kim olduğu, nereden geldiği konusunda değişik görüşler vardır. Hatta, yaşayıp yaşamadığı bile, kesinlikle belli değildir. Karagöz, ülkemizde öylesine sevilmiştir ki, Bursa’da, adına bir de mezar yaptırılmıştır. İlk ‘Karagözcülerin, 16. yüzyıldan kalan bir belgede şu kimseler olduğu yazılır:
‘Şahkulu, Sekoğlu, Kör Hasatan, Yenikapılı Ahmet, Çalık Ali Bali, Mehmet Bursavi, Yenikapılı Hasan, Arap Mehmet, Vakoğlu Mehmet, Çalık Osman, Uzun Ali.’

İlk Kahvehane

1554 yılında İstanbul’da açıldı. Bu ilk kahvehaneyi açanların biri Şamlı, öteki de Halepli idi. Halk, kahvehanelere ilgi gösterince, kısa zamanda sayıları çoğaldı. Kanuni’nin doktoru Bedrüttin Ku-suni, kahvehane açılmasına sağlık yönünden bir rapor verince, yüksek görevli devlet memurları bile buralara gelmeye başladılar. Sonraları, din adamlarının, hem kahve içimi, hem kahvehane açılmasına karşı çıkmaları ve bazı padişahların burada sakıncalı siyasal konuşmalar yapıldığı yolundaki baskılar sonucu, çeşitli dönemlerde kahvehaneler, zaman zaman kapatıldı. Ama asılmaya varan cezalar bile, bu yasakları sürekli kılmadı.

Türkiye’de İlk Kağıt Fabrikası

Osmanlı döneminde İzmir’de, Halkapınar semtinde 1846 yılında kuruldu. Bu fabrika, buhar makinesiyle işliyor, hammadde olarak kullandığı paçavra kağıt hamuru, fabrikada hazırlanıyordu. Kapitülasyonlardan yararlanan

Avrupa kağıtçıları, daha ucuza kağıdı Osmanlı Devleti’ne sokarak ilk kağıt fabrikamızın 1887 yılında kapatılmasına neden oldular. Bu fabrikadan önce ise, bazı yörelerde kurulan kağıthaneler, Türk matbaacılığının gereksinimini karşılamaya çalışıyordu.
Cumhuriyet’in ilanından sonra ise, kağıt fabrikası kurulması, sanayi planına alındı.
Etüt ve projeleri, kağıt mühendisi Mehmet Ali Kağıtçı tarafından hazırlanan ilk kağıt ve karton fabrikasının temeli, İzmit’te 1934’te atıldı. İnşaatı ve makinelerinin montajı, 20 ay sürdü. Sonunda ilk Türk kağıdı, 18 Nisan 1938 (resmi açılış 6 Kasım 1938)’de yapıldı. Aynı tarihte, ikinci kağıt fabrikasıyla, paçavra, saman ve odun selülozları fabrikalarının da temeli atıldı. Bu fabrikanın açılış töreni ise 1944 yılında yapıldı. İzmit’te kurulan ilk fabrika, zamanla genişletilerek, 1954’te üçüncü, 1957’de dördüncü ve 1959’da da beşinci kağıt fabrikaları ve bunların ek tesisleri hizmete geçti. İlk kağıt fabrikasının 1934’teki adı, Sümerbank Kağıt ve Karton Fabrikası idi.

Padişaha İlk Suikast

Saltanat arabasıyla Hamidiye Camii’ne cuma namazına gelen Sultan 2. Abdülhamit namaz çıkışında Şeyhülislam Cemaleddin Efendi’yle konuşurken, bombalı araba patladı. Olayda Sultan yara almadan kurtulurken, 26 kişi öldü, 58 kişi yaralandı, 20 at da telef oldu. Ermeni terör örgütünün gerçekleştirdiği bu suikastta, suikastçıların arasında Belçikalı anarşist Edward Joris de bulunuyordu.

İlk Kağıt Para

1840’ta çıkarıldı. Sultan Abdülmecit devrinde çıkarılan bu kağıt paralara, ‘kaime-i mutebere-i nakdiye’ denirdi. Yüzde 8 faiz veren bu ilk paralar, 500 kuruşluktu ve elle yazılıp yapılmıştı. Hepsi 160 bin lira değerindeydi. Yine 1840’ta ikinci kez kağıt para çıkarıldı. Bunlar da 50, 100 ve 250 kuruş değerindeydi. Böylece piyasaya çıkarılan bu paraların toplam değeri, 400 bin lirayı buldu. Ancak elle yazılı olduklarından kolayca taklit ediliyorlardı. İlk kez 1842’de para bastırılmaya başlandı ve elle yazılanlar toplatıldı. Ancak halk, madeni paraya alışık olduğundan, kağıt paraya ilgi göstermiyordu. İlk yıllarda kağıt paraların değeri, gerçek değerinin çok altına düştü. Devletin faizleri zamanında ödemesi ve bazı devlet kuruluşlarının madeni parayla kağıt parayı aynı değerde kabul etmesi, yavaş yavaş kağıt paranın değerini yerine oturttu.
Kurtuluş Savaşı’ndan sonra Türkiye Cumhuriyeti’ne Osmanlı İmparatorluğu’ndan karşılığı olmayan 158 milyon 750 bin liralık kağıt para devredilmişti.
Günümüzde, Türkiye’de kağıt para çıkarma yetkisi, yasa ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası’na verilmiştir. 1999 yılına kadar sürecek olan bu yetki, sürenin bitimine 5 yıl kala yeniden uzatılabilir.

İlk İlkyardım Hastanesi

1879 yılında İstanbul, Taksim Sıraselviler Caddesi’nde Fransız din adamları tarafından kuruldu. 1919 yılına kadar ‘dispanser’ olarak kullanılan hastaneyi, Operatör Nazım Hamdi, ‘İlkyardım Hastanesi’ haline getirdi. Hastane, bir süre sonra Çapa’ya, oradan da Şişli’ye taşındı. Ancak, yine bugünkü Sıraselviler Caddesi’ndeki yerine döndü.

İlk İpek Fabrikası

1838’de Bursa’da üretime başladı. Kısa süre sonra yine Bursa’da yaklaşık olarak 50 ipek fabrikası açıldı. 1851 yılında Londra Sanayi Sergisi’nde Osmanlı koza ve ipekleri gösterilerek, ilk kez bu alanda uluslararası bir sergiye katılmış olundu. Bunu bilimsel bir yola koymak için de 1894 yılında Bursa Darülharir’i (İpekevi) açıldı.

İlk İlaç Üretimi

Ülkemizde ilk hazır ilaç olan ‘Pertev’ şurubu, 1895 yılında Ethem ve Süreyya beylerin kurduğu laboratuarda üretildi.

İlk İlaç Laboratuarı

1895 yılında Ethem ve Süreyya beyler kurdu. Önce İstanbul Aksaray’da, Ethem Pertev Eczanesi’nin arkasında açılan laboratuar, daha sonra Çemberlitaş’a taşındı.

İlk Onur Madalyası

Osmanlı döneminde bu tür bir madalyayı, II. Abdülhamit verdi. 1886 ve 1887 yıllarında çıkarılan bu madalyalar, padişaha bağlı olanlara, salgın

hastalıklarda, yangınlarda yardımı görülenlere, tarım ve sanat alanlarında başarı gösterenlere, devlete büyük emeği geçenlere verilirdi. Altın ve gümüş olarak iki çeşitti. Madalya, sahibi öldüğünde hükümete geri verilirdi.

İlk Hikayeler

Osmanlıda ilk hikaye yazarlığı, Ahmet Mithat, Emin Nihat ve Sami Paşazade ile başlar. İlk hikaye örnekleri Ahmet Mithat'ın, 1870'te 'Kıssadan Hisse, 1871'de 'Müsameratname' (Gece Toplatılan), Sami Paşazade'nin 1892'de 'Küçük Şeyler' adlı ürünleridir.

İlk Hukuk Öğrenimi

1874 yılında Galatasaray Sultanisi'nde ayrı bir bölüm olarak açılan 'Hukuk Mektebi' ile başlar. Bu okul, bugünkü Hukuk Fakültesi'nin çekirdeğidir. 'Hukuk Mektebi'nin ilk müdürü de, Emin Bey'di. Okulun öğretim üyeleri ise şunlardı: 'Cevdet Paşa (Medeni Usul Hukuku), Münif Paşa (Hukuk Başlangıcı), Hasan Fehmi Efendi (Ticaret Hukuku), Kostaki Efendi (Ceza Usul Hukuku), Sait Bey (Roma Hukuku), İsmail Bey (Ceza Hukuku), Recai Efendi (Fransızca).
Bu okul, 1900 yılında o zaman üniversite anlamına gelen Darülfünun'un hukuk dalı niteliğini kazandı ve ilk kez fakülte oldu.

İlk Heykeltıraş

Çağdaş Türk heykeltıraşlığının ilk sanatçısı İhsan Aksoy'dur. Sanayii Nefise Mektebi'ni bitiren Aksoy devlet yarışmasını kazanarak 1890'da Fransa'ya gitti. Sanatını Deloi, Thomas ve Soldi'nin atölyelerinde geliştirdi. Paris'te bir sergi açtı. 1895'te Türkiye'ye geldi. Osman Hamdi Bey, Kerime Salahur, Nimet Hanım büstleri, kişiliğini gösteren ünlü yapıtlardır. İstanbul Kadıköy'de, Süreyya Sineması'nın girişindeki alçak kabartmalar onun ürünüdür.

Gözlük kullanan ve ülkeyi terk edip yabancı bir ülkeye sığınan tek padişah Altıncı Mehmed Vahideddin'dir.

Fetva ile idam edilen ilk padişah İbrahim'dir. (1640-1648) ***İkinci*** Abdülhamid, sürgüne gönderilen ilk ve son padişahtır.

İlk Havagazı Şirketi

1891 yılında işletmeye açıldı. Charles Georgide adlı bir Fransız mühendisi, havagazı işletmesini kurduktan sonra 50 yıl da işletme hakkını hükümetten aldı. Georgide, bu hakkı Kadıköy Gaz Şirketi ile birlikte kullandı. Yedikule Gazhanesi de 1926 yılında yine bu şirket tarafından satın alındı.

İlk Harp Okulu

II. Mahmut, 1 Temmuz 1835 günü açtı. Osmanlı Ordusu'na subay yetiştirmek amacıyla Hassa Ordusu Müşiri (Mareşali) Ahmet Fevzi

Paşa'nın Selimiye'deki Hassa Ordusu'nda bulunan erlerin genç ve yeteneklilerinden kurduğu 'sıbyan bölükleri', Harp Okulu'nun temeli olmuştu. 1834 yılında İstanbul'daki Maçka Kışlası onarılarak, sıbyan bölükleri buraya taşındılar. Bundan bir yıl sonra da Padişah II. Mahmut, resmi açılışı yaptı. Okulun adı, 'Mekteb-i Hassa' ya da 'Ekol Militer' yani ilk harp okulu idi.

İlk Halter Sporu

Osmanlılarda eskiden beri ağırlık kaldırma denemeleri yapılır, Osmanlı Ordusu'nda gürz, ağır kalkan gibi savaş araçlarıyla çalışmak, günlük dersler arasındaydı. Ancak, günümüzdeki anlamıyla gerçek halter sporu, Türkiye'ye ilk kez Galatasaray Lisesi Beden Eğitimi Öğretmeni Faik Üstünidman'ın kişisel çabalarıyla girdi.

İlk Halk Eğitimi

Türk tarihinde halk eğitimi kavramı, ilk kez 1839'da Tanzimat döneminde ortaya atıldı. Ancak, bu yöndeki çalışmalar yeterli olmadı. Cumhuriyet'in ilanından sonra başlatılan okuma-yazma seferberliği ile yetişkinlerin okul dışı eğitimleri konusunda düzenli ve yararlı çalışmalar gerçekleştirildi.
29 Ağustos 1960 günü ise, ilk kez Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü kuruldu.

İlk Genelev

İstanbul'da ilk genelev düşüncesi, Kırım Savaşı sırasında (181856) kente çok fazla Avrupalının gelmesi ve yaşantı şekillerini burada da sürdürmeleri sonucunda ortaya çıktı. Kente yerleşen Avrupalılar, Galata ve Beyoğlu'nda çeşitli ahlaki sorunların yaşanmasına neden oldu. Bölge sakinlerinden bazılarının da aynı yaşantıya eğilim göstermesi sonucu, mahalle aralarında bu amaçla kullanılacak evler kurulmaya başlandı. Beyoğlu'nda 'Altıncı Daire' adı altında fuhuş yapan kadınlar, bir çeşit denetim altında tutuluyordu. Fuhuş yapılan evlerin mahalle içlerine doğru yayılması üzerine, 1884 yılı Şubat ayında Şurayı Devlet kararıyla bir talimatname yayınlanarak ilk genelev Beyoğlu'nda kuruldu. 'Abanoz Sokağı' adı verilen bu genelev dışında genelev açılması ise yasaklandı.

Osmanlılarda İlk Halife

İlk halife, Yavuz Sultan Selim'dir. Osmanlılar, Mısır'ı aldıktan sonra, 'Kutsal Emanetler'le birlikte, halifelik de Osmanlılara geçti. Mütevekkilullah'ın yerine Yavuz Sultan Selim, 1517'de halife oldu. 1924 yılına kadar bütün Osmanlı padişahları 'halife' unvanını da taşıyarak, hilafeti ellerinde tuttular. Kurtuluş Savaşı sona erince TBMM, 1 Kasım 1922'de saltanatla hilafetin birbirinden ayrılmasını kararlaştırdı. 18 Kasım 1922'de Abdülmecit, halife ilan edildi. 3 Mart 1924'te çıkarılan 'Hilafetin İlgasına ve Hanedan-ı Osmanî'nin Türkiye Cumhuriyeti Memaliki Haricine Çıkarılmasına Dair Yasa' ile hilafet ve halifelik tarihe karıştı. Son halife Abdülmecit, Osmanlı Hanedanı'na mensup 29. halife idi.

Osmanlılarda İlk Hahambaşı

Rebi Moşe Kapsali'dir. İstanbul, Bizanslılarının elinde iken, bu görevdeydi. Fetihten sonra da Osmanlı devleti sınırları içinde bulunan Musevi yurttaşların bağlı olduğu dinsel örgütün liderliğini sürdürdü. Hahambaşılar, padişahın özel belgesiyle göreve atanırlardı.

İlk Haber Ajansı

Osmanlılarda ilk haber ajansçılığı denemesi, 1911 yılında başladı. Yabancıların 'Osmanlı Telgraf Ajansı' adıyla kurdukları ilk ajans, Türk basınına hiçbir yarar sağlamadı. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra kurulan 'Milli Ajans'ın da, ulusal hiçbir yeterliliği yoktu. İlk Türk haber ajansı, 'Anadolu Ajansı'dır. 6 Nisan 1920'de kurulup çalışmalarına başlamıştır. Kısa adı AA olan Anadolu Ajansı, Kurtuluş Savaşı boyunca Türk kamuoyunu, dış tahriklere karşı uyanık tutmak ve milli kurtuluşu sağlayacak karar ve hareketleri halka zamanında bildirmek gibi önemli görevleri başarı ile yerine getirdi. 1925 yılında ajans, devletin hissedarı olduğu gibi 'anonim şirket' haline getirildi. Yabancı ülkelerin milli ajansla rıyla olan işbirliğini son zamanlarda oldukça artıran AA, Avrupa Haber Ajansları Birliği, Asya Haber Ajansları Birliği ve Uluslararası İslam Haber Ajansı'nın üyesi bulunmaktadır. Bu arada, ajans tarafından Gölbaşı TRT İstasyonu'ndan Avrupa, Kuzey Afrika, Ortadoğu ve Güneydoğu Asya ülkelerine İngilizce ve Fransızca dillerinde haber yayını yapılmaktadır. İç ve dış basın ile TRT ve ilgili makamlara haber ileten ajans, bunun dışında, yabancı ülkelerin haber ajanslarına da 'News Letter From Turkey' adlı sürekli İngilizce bültenini göndermektedir. Ajansın yurt içi ve yurt dışı bürolarında, bine yakın sözleşmeli ve gönüllü çalışanı bulunuyor.

Ülkemizin ilk özel haber ajansı ise, 1950 yılında gazeteci Kadri Kayabal'ın kurduğu Türk Haberler Ajansı (THA)'dır. Merkezi İstanbul'da bulunan

ajansın, yurt içi ve yurt dışında birçok bürosu vardır. Ajans, bazı İstanbul gazetelerinin katıldığı bir anonim şirket olarak çalışmaktadır.

Osmanlı Döneminde Yaşanan Ayaklanmalar

Patrona Halil İsyanı (29 Eylül - 11 Ekim 1730)
Kabakçı Mustafa İsyanı (1808)
31 Mart Ayaklanması (13 Nisan 1909)
Kürt İsyanları
Babanzade Abdurrahman Paşa isyanı (1806- Musul)
Babanzade Ahmet Paşa isyanı (1812 - Musul)
Zaza'ların isyanı (1820)
Yezidilerin isyanı (1830- Hakkari)
Şerefhan isyanı (1831- Bitlis)
Bedirhan isyanı (1835- Botan)
Garzan isyanı (1839- Diyarbakır)
Ubeydullah İsyanı (1881- Hakkari)
9. Bedirhan Osman Paşa ve kardeşi Hüseyin Paşa isyanı (1872- Mardin-Cizre)
Bedirhan Emin Ali isyanı (1889- Erzincan)
Bedirhaniler ve Halil Rema isyanı (1912-Mardin)
Şeyh Selim Şehabettin ve Ali isyanı (1912- Bitlis)
Koçgiri isyanı (1920- Koçgiri)

İlk Güzel Sanatlar Akademisi

1882 yılında, bugünkü Mimar Sinan Üniversitesi'nin başlangıcı olan 'Sanayi-i Nefise Mektebi' adıyla ve Osman Hamdi Bey'in çabalarıyla kuruldu. Okulun ilk müdürü de, yine 2 Kasım 1882 günü göreve atanan Osman Hamdi Bey'dir. Bu okul, 30 Nisan 1969 günü yürürlüğe giren yasayla, bilimsel bağımsızlığı olan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı yüksek dereceli öğretim, araştırma ve inceleme kurumu olarak tanımlandı. 'Devlet Güzel Sanatlar Akademisi' adını aldı. Bugün, 1980 sonrası çıkarılan Yüksek Öğretim Kurumu Yasası ile 'Mimar Sinan Üniversitesi' adını alan okulda, mimarlık, uygulamalı sanatlar, (iç mimarlık, seramik, grafik sanatlar, tekstil gibi) resim ve heykelcilik konularında öğrenim yapılmaktadır.

Güreşte İlk Dünya Şampiyonu

Güreş dalında ilk 'dünya şampiyonu' olan güreşçimiz, Kara Ahmet'tir. 1897 yılında Avrupa'ya giden Kara Ahmet, yaptığı bütün karşılaşmaları kazandı. Fransa'da 1899'da dünya şampiyonası düzenlenmişti. Kara Ahmet'in 'grekoromen' dalında katıldığı karşılaşmalar, onu, dünyanın en önemli güreşçilerini tuşla yenerek dünya güreş şampiyonluğunu elde etmesiyle son buldu. Ancak, Kara Ahmet Eyüp'te bir kahvede, aniden kalbinden rahatsızlanarak öldüğünde 32 yaşındaydı.

İlk Gümrük Okulu

Osmanlı döneminde 1891 yılında, gümrük memuru yetiştirmek için 'Gümrük Daruttalimi' adıyla öğrenime başladı. Bu okulun amacı,

kapitülasyonlar nedeniyle konulan gümrük vergilerinin istenilen biçimde uygulanmasını sağlayacak memurlar yetiştirmekti.
İstenilen verim alınamadığından gümrük memurlarının bilgilerini çoğaltmak için 1909 yılında 'Rüsumat Memurları Mektebi' adıyla yeni bir okul açıldı. 1. Dünya Savaşı sırasında bu okul da kapatılarak, 1912'de Gümrük Tatbikat Mektebi adıyla yeni bir okul kuruldu.

Osmanlı da İlk Grev

Osmanlı döneminde Şubat 1872'de telgraf, Nisan 1872'de Ömerli-Yarımburgaz demiryolu ile İzmir demiryolu, Ocak 1873 ve Haziran 1875'te tersane, Ekim 1875'te de iskele işçilerinin başlattıkları grevler, Osmanlılarda görülen ilk örneklerdir. İşi bırakma biçiminde ortaya çıkan bu grevlerin, siyasal hiçbir niteliği yoktu.

İlk Gazoz

Gazoz ve madensuyu, ilk kez 1890 yıllarında yurdumuza, dışarıdan getirtilip tanıtıldı. Gazoza halkın büyük ilgi gösterdiğini fark eden Niğdeli açıkgöz bir Rum işadamı olan Aleksandr Mı-sırlıoğlu, Fransa'ya giderek gazoz yapma haklarını satın aldı. İlk gazoz yapımevi de Karaköy'de, Aleksandr Mısırlıoğu ve 3 ortak tarafından satışa sunuldu.

İlk Gazete

Osmanlı döneminde ilk kez bir gazete, 1824 yılında yayınlandı.
‘Zimirini’, yani ‘İzmirli’ adıyla çıkan bu gazetenin yöneticisi, Şarl Trikon’du. Günlük olarak yayınlanan gazete, bir süre sonra iki sahip değiştirdi. Sipaktatör’ (Doğu Gözcüsü ya da Seyircisi) adını alan gazete, sonunda Aleksandr Bılac adlı bir Fransıza devredildi. Fransız Konsolosluğu’nun çeşitli baskıları sonucu 1827’de kapanan gazete bu kez yine Aleksandr Bılac tarafından 1828 yılı başında ‘Kuriye de Zimirin’ (İzmir Postası) adıyla haftalık olarak yayınını sürdürdü.

İlk Futbol

İngilizlerin getirdiği bu oyun, Osmanlılarda ilk kez İzmir’in Bornova ilçesinde oynandı. 1890 yılında yapılan ilk futbol karşılaşmasının oyuncularının hepsi de, Bornova’da alım-satım işleriyle uğraşan İngilizlerdi.
Türkiye’de ilk futbol liginin kurulması, 1904 yılına rastlar. İstanbul’da düzenlenen bu ligin kurucusu da James Lafonten’dir. İlk lige katılan takımlar Elpis, İmojen, Kadıköy ve Moda’dır. 10 yıl süreyle en çok kazanan takıma verilmek üzere İngiltere’den getirilen bir şilt, karşılaşmaların özelliği idi. İlk futbol ligini kazanan takım da İmojen’dir.
Yurdumuzda ilk futbol kulübünü de, 1902 yılında yine James Lafonten kurdu. Kadıköy Kulübü adıyla çalışmalarına başlayan bu kulübün ardından, yine İngilizler Moda, Rumlar da Elpis kulüplerini açtılar.

Türkiye’nin yabancı uyruklu ilk ünlü futbolcuları Lafonten, Komber Çeksin, Ceymis Vital, azınlıklardan da Tahtaperde Ale-ko ve Semiramis Efendi idi.

İlk Folklor Çalışmaları

1890 yılında başladı. Daha önceleri bazı yazarların, farkına varmadan Türk folklorunun derlenmesine yararlı çalışmaları bulunuyordu. Ancak, Türk halk edebiyatını bir bilim konusu olarak ele alan ve ilk belgeleri toplayan, Macar bilgini Ignazs Kunos olmuştur (Türk Halk Edebiyatı 1915).
En eski folklor çalışmaları olarak ise Kaşgarlı Mahmut’un Divan-ı Lûgati’t-Türk’ünü ve Evliya Çelebi’nin Seyahatname’sini sayabiliriz.
Ziya Gökalp, 1920’li yıllarda folkloru ulusal açıdan ele alarak, kültür araştırmalarında, kendi deyimi ile ‘Halkiyat’, yani folklorun önemli bir bilim dalı olduğu yolundaki görüşlerini açıkladı. Bu sırada, Ankara’da halk kültürünün incelenip derleneceği amaçlı bir dernek kuruldu. 1927’de kurulan bu derneğin adı, Türk Halk Bilgisi Derneği idi. Bu dernek, ülkemizde kurulan ilk folklor derneğidir.

İlk Fıkra Yazarlığı

Gazetelerde, adına fıkra denilen, gündelik konularla ilgili köşe yazıları, Türk edebiyatında ilk kez Tanzimat’tan sonra başladı. Şinasi ve Namık Kemal’in bu türdeki kısa yazıları, ilk fıkracılık örnekleri sayılır.

İlk Fes Kullanımı

Tarihimizde ilk fes kullanılışı, Osmanlılar döneminde II. Mahmut zamanındadır. O yıllarda, Koca Hüsrev Paşa, Akdeniz'e bir sefer yapmış, bu ülkelerde gördüğü fesi, çok beğenerek, dönüşte de erlerine getirmişti. II. Mahmut, bu fesi görünce çok beğendi. 1832'de bir genelge yayınlayarak, orduda 'fes' takılmasını zorunlu kıldı. Hatta ilk etapta Tunus'a 50 bin fes ısmarladı. Yüzyıllardır sarık ve kavuk takan Osmanlılar, bu yeniliği çok tuttular. Başlayan fes salgını, sonunda bir de Fes Nazırlığı (Bakanlığı) kurulmasıyla sonuçlandı. İlk Fes Nazırımız da Mustafa Efendi'dir. Kıyafet Kanunu ile fes, 1925 yılında yasaklandı.

İlk Evcil Hayvan Vergisi

Osmanlıda ilk kez evcil havyan vergisi adıyla vergi koyan, Padişah II. Abdülhamit'ti. 'Hayvanat-ı Ehliyye Rüsumu' adıyla konulan bu vergi, 1903 yılında uygulanmaya başlandı. Ancak, birçok yerde ayaklanmalara yol açtığından, bu acayip vergi türü, 1907 yılında kaldırıldı.

İlk Eskrim Federasyonu

II. Abdülhamit'in önünde İtalyanlarla yaptıkları karşılaşmaları kazanan bu üç eskrimciden sonra, padişah buyruğuyla eskrim sporu, askeri okullarda zorunlu ders oldu. Eskrim sporu ise, yurdumuzda ilk kez 1911 yılında Beşiktaş Spor Kulübü'nce benimsenip uygulandı. Kesici olmayan, köşeli özel kılıçlarla bir vuruşma sporu olan ve özel elbiselerle oynanan bu

oyunun ilk öğretmeni de, Hüsnü Bey’dir. Bu değerli öğretmen, 1901 yılında Fuat Balkan, Ömer Lütfi ve Refik beyleri çalıştırarak, ilk Türk eskrimcilerini yetiştirdi.
1923 yılında kurulan federasyonun ilk başkanlığına da, bu görevi 1938 yılına kadar yapan Fuat Balkan getirilmişti. Türk eskrimcilerinin uluslararası ilk karşılaşması, 1924 Paris Olimpiyatları ile başlar.

İlk Elçi

Çelebi Mehmet, Gelibolu ve Eğriboz savaşları sonunda, yani 1417’de yapılan bir anlaşmanın eşini, bir elçi ile Venedik’e gönderdi. Ancak, bu elçinin adı bilinmemektedir.
Türk tarihinde ilk elçinin de, Uygurlar zamanında görev aldığı sanılmaktadır.
İlk sürekli elçiliğin ise III. Selim zamanında kurdurulduğu bilinir. İlk sürekli elçimiz de, 1792 yılında Londra’ya atanan Yusuf Agah Efendi’dir. Bunu, Paris’e gönderilen Seyit Ali Efendi ile Berlin’e gönderilen Aziz Efendi izledi. II. Mahmut zamanında aksayan sürekli elçi gönderme işi, daha sonra düzene sokuldu. 1834 yılından sonra da, ‘fevkalade büyükelçi, büyükelçi, orta elçi’ adlarıyla Berlin, Londra, Petersburg, Tahran ve Viyana’da yeni elçilikler kuruldu.

İlk Edebiyat Tarihi

Edebiyat ürünlerini ve yazarlarını tarihsel gelişim içinde inceleyen bir bilim dalı olan edebiyat tarihi konusundaki ilk yerli örnekler, 1888’de Abdülhalim Memduh’un, 1910’da da Faik Reşat’ın kitaplarıdır. ‘Tarih-i

Edebiyat-ı Osmaniye’ olan bu kitaplar, birer ders kitabı niteliğinde yazılmışlardı.

İlk Eczacılık Okulu

Osmanlı döneminde eczacılık öğrenimine, 1839 yılında başlandı. Okul, tıp okuluna bağlı idi. 3 yıllık eğitim süresi vardı. Bu okulun o zamanki kuruluş amacı, ordunun eczacı eksiğini gidermekti. Bitirme sınavları, padişahın önünde yapılırdı. İlk askeri eczacı, 1842 yılında diploma aldı.
Yurdumuzda ilk eczane de 1802 yılında İstanbul Taksim Caddesi’nde açıldı.

İlk Doğum Kliniği

1892 yılında İstanbul Demirkapı’da açıldı. Adı, ‘Seririyyat-ı Vilade’ (Çocuk Kliniği) olan burada, ebelik ve kadın hastalıkları bilimleri, hem gelen hastalar üzerinde uygulanır, hem de öğrencilere öğretilirdi. Özel bir klinikti.

İlk Dişçilik Okulu

Osmanlı döneminde ilk dişçilik okulu, 16 Eylül 1909'da eğitime başlayan 'Darü'l-Fünûn-ı Osmanî Tıp Fakültesi Eczacı ve Dişçi Kabile ve Hastabakıcı Mektepleri' adlı okuldur. İstanbul Kadırgadaki Menemenli Mustafa Paşa Konağı'nda eğitim çalışmalarını sürdüren okul, 1925 yılında Beyazıt Camii yakınındaki eski Jandarma Dairesi'ne taşındı. 1934-35 yılında fakülte statüsüne geçti. 1964 yılında ise Tıp Fakültesi'nden ayrılarak bağımsız bir fakülte oldu.

İlk Dergi

1850 yılında yarı Osmanlıca, yarı Fransızca, içinde tıp konusunda yazılar bulunan aylık bir dergi çıktı. 'Vakayi-i Tıbbiye' (Tıp Olayları) adlı bu çok özel dergiyi saymazsak, Osmanlılarda ilk derginin Münif Paşa'nın 1861'de yayınladığı 'Mecmua-i Fünûn' (Fenler Dergisi) olduğu söylenebilir.

İlk Deniz Müzesi

Osmanlılar döneminde 1897-1898 yıllarında İstanbul Kasımpaşa'da kuruldu. İkinci Dünya Savaşı çıkınca, Anadolu'ya kaçırılan tarihi eserler, savaştan sonra yine buraya getirildi. 1949'da Dolmabahçe Camii'ne, oradan da bugün İstanbul Deniz Müzesi olan Beşiktaş'taki yerine taşındı. Bu müzede, denizcilikle ilgili çok değerli eserler bulunmaktadır.

İlk Deniz Haritası

Osmanlılarda ilk deniz haritasını 1513 yılında Piri Reis yaptı. Piri Reis'in doğduğu yer olan Gelibolu'da çizdiği bu harita, ceylan derisi üstüne yapılmıştı. 1517'de Yavuz Sultan Selim'e Mısır seferi sırasında sunuldu. Atatürk'ün emriyle de bu harita, 1935'te bastırıldı.

İlk Denizaltı

Türkiye'ye ilk denizaltı gemisi, 1885 yılında İngiltere'den getirildi. İngiliz gemi mühendisi Karet'in denetiminde yapılan bu denizaltı, çok beğenildiğinden, iki denizaltı daha alındı. Ancak, son denizaltıların kurulma ve takılma işlemi, İstanbul Taşkızak'ta gerçekleştirildi. 1888 yılında denize indirildiler. Bu ilk denizaltılar, buharla çalışıyorlardı. Ağırlıkları 160 ton, boyları 30,5 genişlikleri ise 3.66 metreydi.

Osmanlı da İlk Demokratik Gelişim

1807 yılında yürürlüğe giren 'Sened-i İttifak' la başlar. Bununla ilk kez, padişahın yetkileri kısıtlanıyordu.

İlk Damga Pulu

1873 yılında Damga Tüzüğü'nün yürürlüğe girmesiyle kullanılmaya başlandı. Bundan önce damga pulu yerine 'varak-ı sahiha' denilen damgalı kağıtlar kullanılıyordu. Bu kağıtların ilk kez kullanılmaya başlanışı da Telmas adlı bir İspanyol'un devlete gelir sağlamak için verdiği öneriyle olmuştu.

İlk Danıştay

1837 yılında 'Meclis-i Ahkam-ı Adliye' adıyla II. Mahmut'un desteğiyle kuruldu. Bu ilk Danıştay, devleti ilgilendiren konuları görüşmek, yasa tasarılarını hazırlamak, günümüzdeki anlamıyla Bakanlar Kurulu'nun yapmayı tasarladığı işleri inceleyip, bir düzene koymayı amaçlıyordu.

İlk Çek

Osmanlı döneminde para yerine 'çek' kullanmayı ilk öneren, Kazazyan Agop Paşa'dır. Agop Paşa, Osmanlı Maliye bakanların-dandı. Alışverişte büyük kolaylık sağlayan çek kullanımını, Agop Paşa, 1885 yılında imparatorluğa getirdi.

İlk Cam Fabrikası

Camın geçmişi, çok eskilere uzanır. Selçuklularda, camdan çok çeşitli biçimde yararlandılar. İstanbul'un alınmasıyla, Osmanlılarda camcılık, büyük çapta gelişti. 17. ve 18. yüzyıllarda Eğri kapı-Tekfur Sarayı arası bir camcılık sitesi durumuna geldi. 1848 yılında Çubuklu'da kurulan ilkel cam yapımevinde, 'çeşm-i bülbül' (bülbül gözü) denen ünlü kristaller yapılmaya başlandı. Bugün Beykoz İşi denilen bu kristaller, ışıkta kırmızı renkte yansırlar.

Çağdaş gereklerine uygun anlamda ilk cam fabrikası, 1934 yılında İstanbul Paşabahçe'de kuruldu. 'Paşabahçe Şişe ve Cam Fabrikası' adlı bu kuruluş, Türkiye'nin cam ihtiyacının büyük bir bölümünü karşıladıktan başka, yurt dışına da ihraç ürünler üretiyordu. Son yıllarda büyük bir gelişme gösteren fabrika, Avrupai anlamda eşyalar yapmaktadır.

İlk Çay Üretimi

Osmanlılarda çay üretimine, Japonya'dan 1878 yılında getirilen tohumların örnek çiftliklere ekimiyle başlandı. Bu ilk denemenin olumlu sonuç verdiğini gören Halkalı Tarım Okulu Müdürü Ali Rıza Ertem, Rize ve Artvin dolaylarında çay üretmek için büyük çaba gösterdi. Çayın işlenip kullanılabilecek duruma gelmesini sağlamak amacıyla ilk kez Rize'de yapımevleri açıldı. Çayın günümüzdeki teknikle işlenip ambalajlanması, ancak 1947-1948 yıllarında gerçekleşti.

İlk Cuma Tatili

Osmanlı İmparatorluğu'nda, Tanzimat'a kadar 'hafta sonu' dinlenme tatili yoktu. Müslümanların tatil günü sayılan cumanın Osmanlılarca tatil günü olarak seçilmesi, 1839 yılındadır. Bilindiği gibi, Cumhuriyet'in ilanından sonra 1935'te çıkarılan bir yasa ile 'Pazar' günü, hafta sonu tatili olarak kabul edildi.

Din İçin Yapılan ilk Savaş

Osmanlılarda, savaşlara dinsel bir nitelik vermek, gelenek haline getirilmişti. Cihad ilanının kendine özgü bir töreni vardı. Tarihimizde ilk 'cihad ilanı', 1389'da başlayan Birinci Kosova Savaşları sırasında olmuştur.

İlk Coğrafya Bilimi

Coğrafya ile ilgili yayınların Türkçeye çevrilişi, Osmanlıların ilk dönemine kadar uzanır. II. Murat'la Fatih, coğrafya bilimine büyük önem verirlerdi. Osmanlı İmparatorluğu'nun deniz sınırları genişledikçe de deniz coğrafyacılığı ilerledi. Pirî Reis'in' Kitab-ı Bahriye' (Denizcilik Kitabı), Şeydi Ali Reis'in 'Mir'atü'l-

Memalik' (Ülkelerin Aynası) ve Muhit (Çevre) adlı coğrafya kitapları, bu alandaki çabaların ilk ürünleridir. Osmanlı devleti, ilk kez uluslararası bir coğrafya sergisine kitap ve haritalarla 1875 yılında katıldı.
1. Dünya Savaşı sırasında da İstanbul Üniversitesi'ne bağlı bir Coğrafya Araştırma Kurumu açıldı. Bu ilk araştırma kurumunun ilk öğretim görevlileri, Profesör Erid Obst'la Faik Sabri Duran'dır.

İlk Ceza Yasası

Osmanlılarda ilk ceza yasalarının yapımı Fatih Sultan Mehmet ile Kanuni Sultan Süleyman'ın dönemlerinde gerçekleşti. Ancak, bu yasalar, genel ceza kurallarının hepsini kapsamaktan oldukça uzaktı. İlk genel ceza yasası, 1840 yılında yürürlüğe giren 'Genel Ceza Yasası'dır.

İlk Ameliyathane

14 Mart 1827'de II. Mahmut'un emriyle Cerrahhane-i Amire adıyla kuruldu. İstanbul Şehzadebaşı'nda açılan bu kuruluşun yönetimi ve eğitimi, bir Macar dönmesi olan Mehmet Necati Efendi tarafından yapıldı. 20'ye yakın cerraha (operatöre) meslekle ilgili bilgiler verildi. Cerrahhane, 1832 yılında Topkapı Sarayı duvarlarının dışına taşındı. Yaşı küçük erlerden cerrah yetiştirmek amacıyla öğrenciler alındı. Başına da ünlü Fransız cerrahı Sad dö Kaliyer, müdür olarak getirildi. Tıp ve cerrahlık öğrenimi, ilk başta ayrı okullardaydı. Bu kurum, 1838 yılında Tıp Okulu'yla birleştirildi. Cerrahhane'nin bilinen en eski mezunları, Hekimbaşı ve Cerrah İsmail Paşa, Kamil Ali Hüseyin, Şerif, Nuri ve Veli efendilerdir.

İlk Casusluk Örgütü

Osmanlılarda casusluk, devletin kuruluşuyla başlamıştır. Araştırmalar, Osmanlı Devleti'nin kurucusu 1. Osman'ın beyliği çevresindeki bey ve tekfurlara karşı casuslar kullandığını gösterir. Tarihimizde belirli ilk casusluk örgütünü İstanbul'u almayı aklına koyan Fatih Sultan Mehmet kurmuştur. Uçan kuştan kuşkulanan II. Abdülhamit ise, casusluk örgütüne büyük önem vererek geliştirmiştir. 1908'de ilan edilen Meşrutiyet'le, bu örgüt kaldırılmıştır.

İlk aydın intiharı

Kanıyla ölümünü yazdı.
Askeri Tıbbiye kökenli yazar Beşir Fuat, Schopenhauer ve Voltaire'den yaptığı çevirilerle tanınıyordu. Ölümü bütün do-ğallığıyla yaşamak ve gözlemlemek gerektiğini savunan Fuat, 5 Şubat 1887 tarihinde bileğini kesip intihar etti. Sıkı durun Fuat ölüm anını kendi kanıyla kaleme aldı: 'Ameliyatımı icra ettim, hiçbir ağrı duymadım. Kan aktıkça biraz sızlıyor. Kanım akarken baldızım aşağıya indi. Bereket versin içeri girmedi. Bundan daha tatlı bir ölüm tasavvur edemiyorum. Baygınlık gelmeye başladı.' Ahmet Mithat Efendi, Fuat Beşir'in kanla yazılmış mektubunu gazetesinde yayınladı ve onu karamsar felsefesinin etkisi altına sokması nedeniyle, gerçek katilin Schopenhauer olduğunu yazdı.

İlk Buharlı Gemi

Yurdumuza ilk buharlı gemi, 1827 yılında getirildi. Bu tür deniz araçlarıyla deniz ticaretinin başlaması ise 1843 yılında Bahriye Nezareti'nin İzmit-Gemlik-Tekirdağ iskeleleri arasında 'Seyr-i Bahri' adlı bir gemiyi bu amaçla çalıştırmasıyla olmuştur. Türk deniz ticareti de böylelikle başlar. Yine aynı yıl, başka bir gemi daha çalıştırılmış, ayrıca Boğaziçi'nde de 'Eser-i Hayr' adlı bir vapur işletilmeye başlanmıştır.

İlk Borsa

Osmanlıların ilk ticaret borsası İzmir'de, İzmir Ticaret ve Sanayi Borsası adıyla 1886 yılında kuruldu.
2 Aralık 1873 günü bir tüzükle çalışmaya başlayan Dersaadet Tahvilat Borsası, Türkiye'nin ilk borsası sayılır. 16. ve 17. yüzyıllarda Osmanlılarda sanat ve ticaretle uğraşanların lonca örgütleri de ilk borsa kuruluşlarıysa da, 'resmi' bir nitelik taşımazlar.

İlk Bina Vergisi Yasası

Osmanlılarda ilk Bina Vergisi Yasası, 1861 yılında çıkarıldı. II. Abdülhamit zamanında çıkarılan bu yasa ile ilk kez binalardan alınan vergi ile devlete

gelir temin edildi.

İlk Bilmeceler

Türklerde ilk bilmecelerin geçmişinin çok eski zamanlara dayandığı ve bunların genellikle ‘halk bilmeceleri’ olduğu sanılmaktadır. 11. yüzyılda Kaşgarlı Mahmut’un ‘Türk Dilleri Sözlüğü’ adlı kitabı da bu sanıyı doğrulamaktadır.

İlk Belediye

Günümüzdeki anlamıyla ilk belediye örgütü, 1869 yılında İstanbul’da çalışmalarına başladı. Yurdun çeşitli yerlerindeki belediyelerin hizmet vermeye başlaması, 1870’li yıllardan sonradır. Bu tarihlerden önce belediye işlerine bakan benzer kuruluşlar görüldüyse de, bunlar belediye kavramı içinde tanımlanamazlar.

İlk Bayramlar

Türklerin, Ergenekon’dan ilk çıkışlarını her yıl bayram şenlikleri düzenleyerek kutladıkları, ‘Ergenekon Destan’ında yazılıdır. Hakanın da katıldığı kutlama şenlikleri, örs üstünde demir dövülerek başlardı. Dede

Korkut, bayram niteliğindeki çeşitli törenlerden söz eder. Hakanların doğum günleri, başa geçişleri, evlenmeleri, çocuklarının doğumları, başarı kazandıkları savaşlar, bayram gibi kutlanırdı. Türk geleneğinde Müslümanlıktan sonra Ramazan ve Kurban bayramları kutlanmaya başlandı.

İlk Türk Bayrağı

Türk boylarının, kendilerine özgü bayrakları vardı. Bu boylar birleşerek han buyruğu altına girince, 'hanın bayrağı' savaş alanlarında görülmeye başladı. Son yıllarda Türkistan'da yapılan kazılar, üzerinde insan ve hayvan resimleri bulunan bayrakları ortaya çıkardı. Ancak, Türklerin ilk bayrağının hangisi olduğu kesinlikle belli olmamıştır.
Osmanlılarda I.Mahmut devrinde yeşil olan donanma bayrakları, III. Selim devrinde kırmızı oldu ve üstündeki 'hilal'e sekiz köşeli yıldızlar eklendi. Cumhuriyet devrine kadar bayrağımızda da çeşitli değişiklikler oldu. 29 Mayıs 1926'da saltanat kaldırılıp 'Bayrak Yasası' yürürlüğe girince, bayrağımız bugünkü kesin biçimini aldı.

İlk Basın Reklamları

Osmanlılarda ilk basın reklamlarının yapılmaya başlaması, 1860 yılından sonraya rastlar. Osmanlılar döneminde basında yayımlanan ilk reklamlar elbise, ilaç, tabak-çanaklarla, ülkeye yeni girmekte olan araçların tanıtılması türündendi. İlk reklamlar, 'Tercüman-ı Ahval', 'Ceride-i Havadis', 'Tarih' gibi gazetelerde yayımlandı. O sıralarda reklamın kişi hayatında değeri pek iyi bilinmediğinden, bir reklam kuruluşu yoktu.

Ayrıca, II. Abdülhamit’in basına uyguladığı ağır baskı, reklamcılığın gelişmesini engelledi.

İlk Basımevi

1493 yılında İstanbul’da, 1495 yılında da Selanik’te bir basımevi açan Museviler, buralarda Tevrat, yorum, dilbilgisi ve tarih türünde kitap basarak, ilk basımevini gerçekleştirdiler. Bunları, İtalya’da basım işlerini öğrenen Tokatlı Apkar adlı Ermeni asıllı bir yurttaşımızla, oğlu Sultanşah’ın birlikte kurduğu basımevi izler. 1567’de ilk kez bir Ermenice dilbilgisi kitabı yayımladılar. 1627’de Nikodemos Metaksas adındaki biri, Londra’dan getirttiği basımevi gereçleriyle Museviliği yeren küçük bir kitap çıkarttı.

İlk Türk Pilotları

Osmanlı Süvari Üsteğmeni Fesa Bey’le İstihkam Teğmeni Yusuf Kenan Bey’dir. 1911’de havacı yetiştirilmek için gönüllü subaylar arandı. Paris’te Bleno Havacılık Okulu’na gönderilen bu iki gönüllü Türk subayı, 1912’de okulu bitirdiler. O yılın Şubat ayında Fransa’dan alınan iki uçakla Fesa ve Yusuf Kenan beyler, uçmaya başladılar.

tik Havacılık

Osmanlılarda havacılık konusunda ilk gerçek adım, 1911 yılında atıldı. Harbiye Nazırı Mahmut Şevket Paşa da havacılığın gelişmesi yolunda ilk girişimde bulunan kişidir. Balon ve uçak alımı,bunların barınabileceği alanların yapımı, Hava Kurumu’nun kurulması gibi ilk havacılık örgütlerini, o oluşturmuştur. Tarihimizde ilk hava okulu da, 3 Temmuz 1912’de İstanbul Sefaköy’de, ‘Yeşilköy Hava Mektebi’ adıyla öğretime başladı. Okulun ilk müdürü, İstihkam Binbaşı Veli Bey’dir.

İlk Baruthane

Osmanlılarda ilk baruthane, yani barut yapımevi, II. Bayezit tarafından Kağıthane’de 1490 yılında kurduruldu.

İlk Baro

Osmanlılarda ilk baroyu, 1870 yılında kapitülasyonlardan yararlanan yabancı uyruklu avukatlar, ‘Sosyete dö baro dö Konstan-tinopl’, yani ‘İstanbul Avukatları Topluluğu’ adıyla kurdular. İlk Osmanlı barosunun ortaya çıkışı, 1876 yılındadır. Bu topluluğa 62 avukat kayıtlıydı. Bunlardan ll’i Rum, 38’i Ermeni idi. Bugünkü anlamıyla baro, her ilde en az 15 üyesi bulunan ve Avukatlık Yasası uyarınca, görevlerini onur ve dayanışma içinde toplumun çıkarlarına göre geliştirip yapmayı amaç edinen avukatlar arası bir topluluktur.

İlk Konservatuar

1913’te, İstanbul Şehzadebaşı’nda ‘Darü’l-Bedayi’ adıyla açıldı. Batı Müziği okulu niteliğinde bulunan ‘Mızıka-i Hümayun’Darü’l-Bedayi’den çok önce, 1831 yılında açıldıysa da, Mehterhane’nin kaldırılması üzerine saraya ve askeri bandolara eleman yetiştirmek amacıyla kurulmuştu. İlk devlet konservatuarı, ‘Darü’l-Elhan’, 1917 yılında yine İstanbul’da kuruldu.

İlk Polis Okulu

Osmanlı döneminde 1907 yılında Selanik’te açıldı. Ancak, bir yıl sonra kapatıldı. Daha sonra polisliği seçenlere mesleki bilgileri vermek amacıyla 1909’da İstanbul’da, Yıldız Sarayı’nın ‘Mabeyn’ dairelerinde bir polis okulu daha açıldı. 1959 yılına kadar öğretim yapan bu okul, Emniyet Genel Müdürlüğü’ne bağlıydı ve eğitim süresi de 6 yıldı.

İlk Yüzme Sporu

Çağdaş anlamda ilk kez 1910 yılında yapıldı. Yüzme sporunun Türkiye’ye yayılıp tutulmasına büyük katkıda bulunanlar Sela-hattin Türsen (ilk direnme yüzücümüz), Sait Selahattin Cihanoğ-lu (ilk sürat yüzücümüz), Kemal Bey (ilk kule ve tramplen atla-yıcımız), Galatasaraylı Şeref Hüsamettin Bey ile ‘Yedibela’ Fahri Avad’dır.
Yurdumuzda ilk yüzme yarışı, Galatasaray Kulübü’nce 15 Eylül 1923 günü İstanbul Büyükada’da düzenlendi. Nejat Abut, Hikmet Melih ve onların

ardından Suat Erler, o dönemin unutulmaz yüzücüleridir.
Türkiye’de ilk yüzme havuzu, Ekrem Rüştü Akömer’in uğraşıyla 17 Temmuz 1931 günü Büyükdere’de açıldı. 25 metre genişlik ve 50 metre uzunluktaki havuzda o gün yapılan yarışları, Beylerbeyi yüzücüleri kazanmışlardı. Yüzme dalında ilk dış karşılaşma, 1934 yılında Moskova’da yapıldı. Bunu, daha sonra Leningrad’da yapılan izledi. Bu yarışmalara katılan takımlarımız, ne yazık ki bir varlık gösterememişlerdi.
İlk yüzme sporcularımız: ‘Fenerbahçe’den Leyla Asım Turgut, İstanbul Yüzme Kulübü’nden Cavidan Erbelger, Galatasaray’dan Naili Moran, Suat Erler, Halil Dalhan, Mehdi Ağaoğlu, Orhan Saka, İzmir Karşıyaka’dan Alparslan, Beykoz’dan Safvan Serim, Karamürsel’den İhsan Keskin ve Beykoz’dan Adnan.’
Ülkemizde, yüzme dalında ilk yabancı karşılaşma ise 1937 yılında İstanbul Moda Yüzme Havuzu’nda Macaristan ile yapıldı.

İlk Heykel

Osmanlı döneminde ilk heykel, 1914’te başlanıp 1918’de bitirilen Osman Gazi’nin büstüdür. Bu heykel, Hafik - Zara (Sivas) yolu üzerinde, 10 metrelik bir sütun üzerine dikilmişti. Heykelin açılışı, Sivas Valisi’nin, müftüyü de törene katılmaya zorlamasıyla mümkün olmuştu. Bağnaz çevreler, bu törene katılanlara, ‘taş dikenler’ adını vermişlerdi. Bir başka Sivas valisi de, 1937’de bu heykeli yıktırdı.

İlk Banka

Osmanlılarda gerçek anlamda kurulan ilk banka, İstanbul Bankası’dır. 1847 yılında faaliyete geçen bu bankadan sonra, 1863 yılında Osmanlı Bankası ve daha sonra da başka yabancı bankalar açıldı. 1867 yılında bütünüyle yerli sermayeli bankalar kurmak kararı alınınca, ilk yerli banka kuruluşumuz olan Emniyet Sandığı ortaya çıktı.

İlk Bale Gösterisi

1524 yılında İtalyanlar, İstanbul’daki bir şenlikte, klasik bale gösterisi düzenlediler. Buna Osmanlılar da dansör olarak katıldılar. Daha sonraları Türk tiyatrosunun kuruluşuna büyük emeği geçen Güllü Agop’un tiyatrosunda, yabancı birçok bale topluluğu, temsil aralarında bale gösterileri yaptılar.

İlk Bakalorya-Olgunluk Sınavı

Osmanlılarda bakalorya biçiminde sınav uygulaması, ilk kez Galatasaray Lisesi’nde yapılmaya başlandı. 1 Eylül 1869’da yayımlanan Tüzükle lise ya da lise düzeyindeki okulları bitirenlerin yüksekokullara girebilmeleri için bakalorya yöntemi uygulandı. Buna olgunluk sınavı da denir. 1926-1936 yıllarında lise bitirme sınavlarıyla, yakın zamanlara kadar süregelen olgunluk sınavları da bir çeşit bakalorya niteliğindeydi.

İlk Bahriye Nezareti

Osmanlılarda ilk Bahriye Nezareti, 19 Mart 1867'de kurularak çalışmalara başladı. Bu kuruluştan önce Deniz Kuvvetleri'nin işlerine kaptan paşalar bakardı. İlk Bahriye Nazırı ise Hakkı İsmail Paşa'dır.

İlk Senato-Ayan Meclisi

23 Aralık 1876 günü yürürlüğe giren Anayasa ile birlikte 'Heyet-i Ayan' yani senatörler kurulu oluşturuldu. Bu kurul, ilk Türk senatosu olarak nitelenir. Yürütme organı görevini üstlenen Heyet-i Ayan üyelerini padişah seçerdi. Üyelerin sayısı, milletvekilleri toplamının üçte birini geçemezdi. İlk Ayan Meclisi, 19 Mart 1877 Pazartesi günü Server Paşa başkanlığında Dolmabahçe'de çalışmalarına başladı. İlk Ayan Meclisi'nin 27 üyesi vardı. II. Ab-dülhamit, 13 Mart 1878 günü Ayan Meclisi'ni dağıttı, ama üyeler devletten aylıklarını almaya devam ettiler.

İlk Ayakkabı Yapımevi

Osmanlılarda ilk ayakkabı yapımevi, İstanbul Beykoz'da kuruldu. 1810 yılında Hamza Bey adında birisi deri yapımevi açtı. Sonraları bu yapımevinde kundura yapılmaya başlandı. Sultan II. Mahmut,1816 yılında ordu ayakkabılarının buradan sağlanmasını istemişti. 1942 yılında makineleştirilen Beykoz kundura yapımevi, 1933 yılından bu yana Sümerbank tarafından işletilmektedir.

İlk Yerli Filmin Çekimi

Birinci Dünya Savaşı’na Osmanlıların girmesinden sonra oldu. İlk film de, Almanya’nın yanında Rusya’ya resmen savaş açılmasından üç gün sonra çevrildi. İlk savaş günlerinin coşkusuna kapılan bir topluluk, İstanbul yakınlarındaki Ayastefanos (Yeşilköy)’de bulunan bir Rus anıtını yaktı. Anıt yakılırken, yedek subaylığını yapmakta olan Fuat Uzkınay da ‘alıcısı’ ile bu olayı görüntüledi. Böylelikle, 14 Kasım 1914’te Yeşilköy’deki ‘Rus Anıtı’nın Yıkılışı’ adıyla 150 metrelik ilk Türk filmi çekilmiş oldu.

Avukatlık Yapan İlk Türk

Osmanlılarda avukatlık yapan ilk Türk, Kırımîzade Neşet Molla’dır. 1843-1906 yıllarında yaşayan Neşet Molla, Kırımlıza-de Reşit Efendi’nin oğludur. Muallimhane-i Nüvyab’tan mezun olduktan sonra 1892 yılında İstanbul’da avukatlığa başlayan Neşet Molla, ilk Türk avukatıdır. Kırımîzade Mecmuası ve Fihristi ile Ahlak adlı iki eseri vardır.

Avrupa Gezisine Çıkan İlk Padişah

Tarihimizde Avrupa gezisine çıkan ilk padişah, Sultan Abdülaziz’dir. 21 Haziran 1867 günü Fransa İmparatoru III. Napoleon’un çağrısı üzerine

deniz yoluyla Avrupa'ya giden Abdülaziz, Fransa'nın Toulon kıyı kentine çıktı, oradan da Paris'e ulaştı. Burada uzun süre kalan Abdülaziz, Uluslararası Paris Sergisi'ni gezdi, iki ülkeyi ilgilendiren konularda görüşmeler yaptı. Daha sonra İngiltere Kraliçesi Victoria'nın konuğu olarak Londra'ya giden Abdülaziz, Viyana, Budapeşte ve Rusçuk'a da uğradı. 7 Ağustos 1867'de ülkesine döndü. Abdülaziz'in Türk hükümdarı sıfatıyla yurt dışına ilk kez çıkışı, dış ilişkilerimiz açısından önemli bir olay olarak yorumlandı. Ancak, unutmamak gerekir ki, Osmanlı devletinin kuruluşundan sonraki Osmanlı padişahları, ordularının başında defalarca fetih savaşlarına çıkarak Avrupa ortalarına kadar gittiler. I. ve II. Murat, Yıldırım, Fatih, Yavuz, Kanuni Selim, tüm Balkan ülkelerini, Macaristan ve Avusturya ile Almanya'yı görerek tanımışlardır.

İlk Avrat Pazarları

Tarihimizde ilk avrat pazarları Osmanlı İmparatorluğu zamanında kurulmuştu. 19. yüzyılın sonuna kadar süren avrat pazarlarının bu adla anılmasının nedeni, alıcı ve satıcısının yalnız kadınlardan olmasıdır. Bu tür pazarların en ünlüsü ise İstanbul'da Cerrahpaşa-Kocamustafapaşa arasındaki geniş alanı kaplamış olanıdır. Burayı Kanuni Sultan Süleyman'ın karısı Hürrem Sultan, önceleri pazar yeri olarak kurdurmuştu.

İlk Atlas

Çağdaş anlamda ilk atlas denemeleri Tanzimat döneminde yapıldı. İlk Türk atlası, Paris Coğrafya Topluluğu üyesi olan Hafız Ali Şeref tarafından

yapıldı. 21 Haziran 1868’de Paris’te bastırılan bu atlasta 21 haritayla birçok şekil vardı.

İstanbul’da İlk Askeri Lise

İstanbul’da, Maçka Kışlası’nda, 1846 yılında, ‘Mekteb-i Fünûn-ı İdadi’ adıyla öğretime başladı. Bu okul, 1924 yılında ‘Kuleli Askeri Lisesi’ adım aldı. Kara Harp Okulu’na öğrenci yetiştiren ve halen Çengelköy’de bulunan okula, ‘Kuleli’ adının verilmesinin nedeni, binanın iki yanında bulunan kulelerindendir.

İlk Arşiv

Osmanlılarda ilk arşiv deposu Mustafa Reşit Paşa tarafından yaptırıldı. Bu devre kadar devlet belgeleri, torba, sandık gibi dağınık yerlerde saklanırdı. Bu durumu göz önüne alan Mustafa Reşit Paşa, bugün de arşiv deposu olarak kullanılan binayı yaptırdı. İlk adı ‘Hazine-i Evrak’ olan bu kuruluş, şimdi Başbakanlık Arşiv Genel Müdürlüğü’dür.

İlk Araba Vapuru

Osmanlılarda ilk araba vapuru ‘Suhulef’tir. Araba vapuru düşüncesinin de ilk kez Osmanlılardan çıktığı bilinir. Osmanlılarda deniz taşımacılığı ‘Şirket-i Hayriye’ adlı kuruluş tarafından yapılıyordu. Bu kuruluştan bir yöneticiyle bir teknisyen, araba vapuru yaptırmak için İngiltere’ye gittiler. 1869 yılında da iki araba vapuru ısmarlandı. O sıralarda İngiltere’de bile karşıdan karşıya deniz ulaşımı, halat ya da zincirlerle çekilen sallarla yapılmaktaydı. 1870’de ‘Suhulet’ 1871’de de ‘Sahilbent’ araba vapurları, İstanbul’da Anadolu ile Rumeli yakası arasında çalışmaya başladılar. Her ikisi de yandan çarklıydı.

İlk Revü Temsili

1910 yılında Beyoğlu’ndaki Odeon Tiyatrosu’nda, Burhanettin Tepsi ve Reşat Rıdvan yönetimindeki topluluk tarafından oynandı. İlk revü oyunları olan Ağamız Eğleniyor, Nasreddin Hoca, La Gran Via’yı bu topluluk oynadı.

İlk Minder Güreşi

Osmanlı döneminde 1900 yılında yapıldı. Yurdumuzda bilinmeyen bu güreş türü, ABD ve Avrupa’ya giden Koca Yusuf, Kurtdere-li Mehmet, Adalı Halil, Filiz Nurullah, ilk dünya şampiyonumuz Kara Ahmet gibi güreşçiler aracılığı ile Türkiye’ye girdi ve yayıldı. Gerçek anlamda ilk minder güreşi ise, 1903 yılında, Beşiktaş Jimnastik Kulübü’nde uygulandı ve Mazhar Kazancı, Ahmet Felgeri Aşeni gibi güreşçiler, bir değer olarak ortaya çıktılar.

İlk Soğuk hava Deposu

Osmanlılarda 1904 yılında İzmir'de, İngilizler tarafından kuruldu. İlk büyük soğuk hava deposu da, 1926'da İstanbul Mezbahası tarafından kurulmuştur.

İlk Araba

Türklerin tarihinde ilk arabanın M.Ö. 2 bin yılında kullanılmaya başlandığı eski Çin kaynaklarından öğreniliyor. Türkler, arabayı yük taşımada ya da oturmak için kullanırlar, savaşa atla giderlerdi. Türkiye'de arabanın şehirler arasında taşıt aracı olarak kullanılması Sultan II.Mahmut'un Kartal'da yapılan bir posta yolunun açılış törenine katılmak amacıyla bindiği faytonla başlar. Bunu 'Tarih-i Lütfi'den öğreniyoruz.

İlk Arkeoloji Müzesi

Osmanlılarda ilk arkeoloji müzesi 1846 yılında Tophane Müşiri (Mareşal) Damat Fethi Paşa tarafından; kurduruldu. Fethi Paşa'nın eski eserlere karşı

duyduğu ilgi nedeniyle o zaman Harp Okulu'nun ambarı olan Aya İrini Kilisesi 'müze' olarak düzenlendi. Çeşitli illerden toplanan eski eserler buraya getirildi. Bugün burası askeri müzedir.

Anket Düzenleyen İlk Dergi

Osmanlı İmparatorluğu'nda okurları arasında ilk anket düzenleyen dergi 'Mektep'tir. Karabet Efendi tarafından 1891 yılında çıkarılmaya başlanan Mektep dergisi, ilkokul öğrencilerine bilgiler veren bir çocuk dergisiydi. İki yıl sonra bu özelliğini değiştirerek edebiyat dergisi oldu. Yazarları arasında Cenap Sahabettin, Hüseyin Cahit Yalçın, Hüseyin Siret, Süleyman Nazif, Mehmet Rauf ve Rıza Tevfik gibi devrin ünlü kalemleri bulunuyordu.

Akordeonun İlk Kullanılışı

Akordeonun Osmanlılarda müzik aleti olarak ilk kullanılışı 20. yüzyıl başlarına rastlar. Artvin yöresinde akordeona benzeyen ve 'firmargon' denilen el armonikalarının kullanışı ise oldukça eskidir. Firmargon, Alman çalgılarından 'fizarmonika' adlı enstrümanın dilimizde değiştirilmiş adıdır. 1827'de Büfe'nin geliştirdiği akordeon, günümüzde son biçimini almıştır.

İlk Antoloji

Osmanlılarda edebiyattaki belirli özellik ve tanımlamaya uygun ilk antolojiler, Refik ve Tevfik beylerin 1865 yılında birlikte hazırladıkları ‘Letaif-i İnşa’ (Düzyazı Örnekleri), Ebulziyya Tevfik’in 1878 yılında yayımladığı ‘Nümune-i Edebiyat-ı Osmaniye’ (Osmanlı Edebiyatı Örnekleri) gibi ürünlerdir. Ancak, bu antolojilerden çok önce, 1436 yılında Ömer İbni Mezit, 13. 14 ve 15. yüzyıl başlarında yaşamış 83 ozanın 397 beytini bir araya toplayan ‘Mecmuatül-Nezair’ (Beyit Derlemeleri) adıyla bir antoloji denemesi yapmıştır. Bu eserden günümüze kalan teki, Niğde’de Ferit Faik’in özel kitaplığında bulunuyor.

İlk Ansiklopedi

Osmanlılarda ilk ansiklopedi denemesini yapan kişi, Ali Suavi’dir. Kamusü’l-Ulûmi ve Maarif (Eğitim ve Bilimler Ansiklopedisi) adıyla ancak 5 forma yayınlanabilmiştir. Bu ansiklopedi, Ali Suavi’nin Paris’te 1870 yılında çıkardığı Ulûm (Bilimler) gazetesinin ekiydi.

İlk Anı Edebiyatı

Ülkemizde ilk anı edebiyatının bağımsız bir edebiyat türü olarak nitelenmesi Tanzimat’tan sonradır. Eski Türk edebiyatında anı edebiyatının en önemli ilk örneği ‘Babürname’dir. Babür Şah’ın hayat öyküsü, çocuklusundan eseri kaleme aldığı süreye kadar Doğu Türkçesiyle duru, içten, açık bir dille bu ünlü yapıtında anlatılır. Ancak, Babürname bir anı kitabı olmaktan çok, otobiyografi tarzındadır.

İlk Anayasa

Türkiye’de ilk Anayasa, II. Abdülhamit zamanında 23 Aralık 1876 günü yürürlüğe giren ‘Kanun-i Esasi’dir. O dönem içinde kişi hak ve özgürlüklerini belirleyip yayma yolunda birtakım çabalara girişilmiş, 1808’de ‘Sened-i İttifak’ ve 1839’da ‘Gülhane Hattı Hümayunu’, öbür adıyla ‘Tanzimat Fermanı’ ilan edilmişti.
Ancak her iki belge de devletin temel kuruluş ve işleyişiyle ilgili yargılara yer vermemeleri nedeniyle gerçek anlamda bir anayasa sayılmazdı.

Türklerin Anadolu’ya İlk Gelişleri

Anadolu’yu alma düşüncesi ilk kez Büyük Selçuklu İmparatorluğu döneminde gerçekleştirildi. Anadolu’da, ilk Türk yerleşimleri, Selçuklu hükümdarı Tuğrul Bey’le başlamıştır. Türklerin bölgeye yerleşmesi ise, yine Selçuklu hükümdarı Alpaslan’ın Yerel halktan yani Kürtlerden yardım alarak Bizanslıları 1071 yılında Malazgirt Ovası’nda yenmesiyle gerçekleşti. Tarihteki ilk Anadolu beyliklerinin kuruluşu da 1250-1358 yıllarındadır. İlk Anadolu beylikleri şunlardır: Alaiye Beyliği, Artukoğulları Beyliği, Aydı-noğulları, Candaroğulları, Danişmentoğulları, Dulkadiroğulları, Ertanaoğulları, Hamitoğulları, İnançoğulları, İzmiroğulları, Ka-ramanoğulları, Karesioğulları, Kadıburhanettinoğulları, Mengü-çoğulları, Osmanoğulları, Pervaneoğulları, Ramazanoğullan, Sa-hipataoğulları, Saltukoğulları, Saruhanoğulları. Ancak, 1071’den çok daha önceki yüzyıllarda da Anadolu yarımadasına gelmiş, Kuman, Kıpçak, Peçenek Türkleri de vardır. Bunların bir kısmı Trakya ve Balkanlar üzerinden Anadolu’ya geçtiği gibi, Kafkasya üzerinden gelenleri de vardır.

İlk Telefon

Osmanlılarda ilk telefon, Meşrutiyet'in ilanından sonra girdi. İlk telefon santralini de, İstanbul'da 1911'de İngilizler kurdu. İkinci telefon santrali İzmir'de, üçüncüsü de 1926'da Ankara'da açıldı. Ankara santrali, ülkemizin ilk 'otomatik' telefon santralidir.

İlk Tango

Osmanlılarda ilk tangoyu, genç yaşta ölen Necip Celal Antel besteledi. Türkiye'de 'ilk tango okulu'nun kurucusu da odur. 19081957 yıllarında yaşayan bu bestecinin 'San Yapıncak', 'Mazi', 'Ayrılık' ve 'Suna' gibi ünlü tangoları vardı.

İlk Deniz Fenerleri

Osmanlı kıyılarında deniz fenerleri yapımına Kırım Savaşı sırasında başlandı. Boğazlar'da Anadolu ve Rumeli, Karadeniz'de Karaburun, Marmara'da Yeşilköy, Çanakkale'de Çimenlik, Kumkale, Gelibolu

fenerleri, 1856 yılında dikildiler. 1857 yılında da İstanbul Ahırkapı, Çanakkale'de Nara ve Kilitbahir fenerleri yapıldı.

İlk Osmanlı Parası

Osmanlılarda ilk akçe, yani gümüş para, 1329 yılında Osman Gazi zamanında bastırıldı. Üç çeşit olan bu paralar, beş akçelik, bir akçeliktir.

İlk Adalet Bakanı

Tarihimizde ilk Adalet Bakanı (Adliye Nazırı) Cevdet Paşa'dır. 6 Mart 1868 günü bu görevinin başına getirilen Cevdet Paşa, adliye teşkilatının en başı ve sorumlusu olarak hizmet verdi.

İlk Bando Okulu

Osmanlılarda ilk bando okulunun kuruluşu, Muzika-i Hümayun (saray yada padişah bandosu) adıyla 1827 yılında II.Mahmut'un isteğiyle gerçekleşti. İlk bando okulunun başına Mangel adlı bir öğretmen getirildi, ancak yetersiz görülünce, yerine 1828 yılında devrin ünlü bando yöneticilerinden İtalyan Guiseppe Donizetti atandı. Donizetti, 1831 yılında da Askeri Mızıka Okulu'nu açtı.

İlk Ayrıcalık

Yabancılara verilen ilk ayrıcalık I. Bayezit'in oğulları Musa ve Süleyman Çelebi'lerin Venediklilere bazı ticaret işlerinde 'özel' yetki tanımalarıyla ortaya çıkar. Bu ayrıcalıkları (imtiyaz) II. Murat'ın Cenevizlilere, Fatih Sultan Mehmet'in de azınlıklara 'dinsel' ve Venedik; İtalyan, Cenevizliler ile Rodos şövalyelerine de ticaret yapma, tuzları işletme yetkileri vermesi izler. Başlangıçta önemsenmeyen bu imtiyazlar giderek 1536 yılında Kanuni Sultan Süleyman'la başlayan kapitülasyonların devletin başına bela kesilmesinin kaynakları olacaktı.

Türkiye'de İlkler

İlk Milli Marş

1921 yılında, Milli Eğitim Bakanlığı'nca milli marş için bir yarışma düzenlendi ve 500 lira ödül kondu. Yarışmaya 724 şiir katılmıştı. Mehmet Akif Ersoy, yarışma ödüllü olduğu için, girmemişti. Zamanın Milli Eğitim Bakanı Hamdullah Suphi Tanrıöver, ünlü ozana 5 Şubat 1921 günü ödül konusunda kaygılı olmamasını önerince o da, 'Kahraman Ordumuza' diye sunduğu 'İstiklal Marşı' başlıklı şiirini, yarışma kuruluna gönderdi. TBMM'nin 12 Mart 1921 günkü toplantısında istiklal Marşı, ulusal marş olarak kabul edildi.

Marşı besteleme yarışmasına ise 24 besteci katıldı. Kurtuluş Savaşı nedeniyle besteleme işi yarıda kaldı. Seçiciler Kurulu, 1924 yılında Ali Bıfat Çağatay'ın bestesini benimseyerek okullara duyurdu. Bu marş, 1930 yılına kadar çalındı. Yine aynı yıl, bu bestenin yerine Cumhurbaşkanlığı Orkestrası Şefi Zeki Üngör'ün bestesinin çalınması istendi. Bu tarihten sonra da Üngör'ün bestelediği İstiklal Marşı, 'milli marş' olarak benimsendi.

Türkiye’de Latin Harfleri İle Basılan İlk Kitap

Ülkemizde Dil Devrimi’nden, yani 1928 yılından sonra yarısı eski, yarısı Latin harfleriyle basılmış kitapları ilk kez Maarif Ki-taphanesi (Yayınevi) çıkardı. Bugün de Cağaloğlu’nda yayınını sürdüren bu yayınevi, aynı zamanda en eski yayınevidir. Bu yayınevini 1895 yılında ilk Türk kitapçılarından Hacı Kasım Efendi kurmuştur. Yayınevi ayrıca, çıkardığı ‘Saatli Maarif Takvimi’yle ünlüdür.

Türkçe Klavyenin İlk Kullanılışı

Daktilolarda kullanılan ‘Standart Türk Klavyesi’nin uygulanışı, ilk kez 20 Ekim 1955 günü alınan bir kararla gerçekleştirildi.

Bu tarihe kadar, daktiloların klavyeleri, çeşit çeşitti. Türk alfabe kurallarına göre düzenlenen yeni bir daktilo yazma yöntemi 1943 yılında başlayan çalışmalar ve araştırmalardan sonra saptandı.

İlk Köy Enstitüleri

1940 yılında, İsmail Hakkı Tonguç’un yönetiminde eğitime başladılar. Köy çocuklarının bölgelerinde kalarak yetişmelerini sağlamak amacıyla kurulan enstitülerde okutulan derslerin yarısı kültür, dörtte biri tarım, dörtte biri de teknik derslerden oluşuyordu. Enstitülerin, kendilerine özgü çalışma yöntemleri vardı. Her öğrenci, köyünün ekonomik ve toplumsal yaşamını ayrıntılarıyla saptamak zorundaydı. ‘İş içinde iş yaparak öğrenmek’ amacını güden enstitülerin kurulduğu yerler, köylerin yakınında, uygulamanın yapılabileceği en verimli kesimlerdeydi. 1943’te de, bu enstitülere öğretmen yetiştirmek için Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü kuruldu. Buraya girebilmek için, köy enstitüsünü bitirmiş olmak gerekiyordu.

Konut Kredisi Veren İlk Türk Bankası

Emlak Kredi Bankası’dır. Yurdumuzda yerleşim sorununa yardımcı olmak ve konut sahibi olacakları desteklemek amacıyla kurulan ilk banka olan ‘Türkiye Emlak ve Eytam Bankasıdır. 1927 yılında faaliyete geçti. Bankanın adı, daha sonra ‘Emlak Kredi Bankası’ olarak değiştirildi.

İlk Yaz Saati Uygulaması

1 Temmuz 1940 günü yürürlüğe giren Bakanlar Kurulu kararıyla başladı. Bir çeşit elektrik kısıtlaması olan yaz saati uygulamasında Türkiye de ilk kez saatler bir saat geri alınmıştı.

Uçağa Binen İlk Kadın

Uçağa binen ilk kadın Belkıs Şevket'tir. 'Müdafaa-i Hukuk Nirva' denilen Kadın Hakları Koruma Derneği üyesi olan Belkıs Şevket, 1913'te Fethi Bey'in yönettiği uçağa binerek, İstanbul üzerinde dolaşmıştır.

Uluslararası Olimpiyat Komitesindeki İlk Türkiyeli

Türkiye'yi uluslararası Olimpiyat Komitesi'nde temsil eden ilk Türk, Selim Sırrı Tarcan'dır. Tarcan, 1908-1930 yılları arasında, sıkı olimpiyat kurallarını yerine getirerek Türkiye'yi temsil etme hakkını elde etti.

İlk Türk Kadın Veteriner

1933 yılında Erenköy Kız Lisesi'ni bitirdikten sonra, 'doktor' olmayı düşünürken, fikir değiştirerek Yüksek Ziraat Enstitüsü'ne kaydını yaptıran Sabire Aydemir, okuldan mezun olduktan sonra 'ilk Türk kadın veterineri' unvanını aldı.
2 yıl çeşitli laboratuarlarda çalıştıktan sonra, tekrar okuluna 'asistan' olarak dönen Aydemir, 1945 yılına kadar bu görevini sürdürdü. Daha sonra

Pendik, İnebolu, Ünye, Fatsa ve Samsun’da 1920’ye kadar mücadele veterinerliği yapmıştır.

İlk Türk Viskisi

1963 yılında satışa çıkarıldı. Genellikle arpadan yapılan viskinin yurdumuzda üretimine, 1955’ten sonra geçildi. İlk viskimiz de, 1963’te ‘Ankara’ markası ile satılmaya başlandı.

Türkiye’de İlk Voleybol Oyunu

1919-1920 yıllarında oynanmaya başladı. Bir Amerikan örgütü olan YMCA’nın basketbolün yanı sıra voleybole de önem vermesi ve bir özel salon açtırmasıyla bu spor türü yurdumuza girdi. Salonun müdürü olan Amerikalı Dr. Driver’in bu konudaki çabaları, voleybolun sevilmesine yol açtı. Dr. Driver’e yardımcı olan kişi ise Selim Sırrı Tarcan’dır. Bu oyun ilk kez, Erkek Öğretmen Okulu’nda oynandı.
Türkiye’de ilk kez Suphiye Rıfat adında bir kız, Fenerbahçe Erkek Takımı’nda voleybol oynadı ve 1928 yılında bu takım, İstanbul şampiyonu oldu. Bu olay, Türk voleybol geçmişinin ilginç unutulmaz bir anısıdır. Suphiye, Fenerbahçe Kız Voleybol Takımı’nın da kaptanlığını yapmıştır.

Türkiye’de İlk Yelken Yarışları

1912-14 yıllarında, İstanbul'da oturan İngiliz yelkencilerince düzenlendi. Ülkenin ilk yelken kulüpleri olan Moda, Büyükada ve Bakırköy kulüplerinin kurucuları da, yine İngilizler olmuştu. Türkiye'de ilk resmi ve kurallara uygun yelken yarışı, 12 Ağustos 1932 günü düzenlendi. Yurt dışında kupa kazanan ilk Türk yelkencisi unvanı ise Demir Turgut'a aittir. Yelkende ilk karşılaşmamız da, 1936 yılı Berlin Olimpiyatları'yla başladı. İlk yelken Milli Takımı, Bezhat Baydar, Dr. Demir Turgut ve Harun Ünsal'dan oluşmuştu.

Türkiye'de İlk Laiklik Uygulaması

3 Mart 1927 yılında halifeliğin kaldırılması ile başlar. Bu yolla,din ile dünya işlerinin devlet örgütü içinde bir elde toplanması engellenmiş oldu. 1937 yılında yapılan bir değişiklikle laiklik, kesin olarak Anayasa maddelerinden oldu. Türkiye'de laiklik, vicdan özgürlüğüne de yer veren ve akılcılığı sağlayan bir temel kural olarak yerleşmiştir.

İlk Devalüasyon

Türkiye' de ilk devalüasyon olayı, 7 Eylül 1946 yılında %115.4 oranında, 4 Ağustos 1958 yılında %221.4 oranında, 10 Ağustos 1970 yılında %66.6 oranında, 21 Eylül 1977 yılında %10 oranında, 1 Mart 1978 yılında %29.9 oranında,
10 Haziran 1979 yılında %77.7 oranında, 24 Ocak 1980 yılında
%48.6 oranında, 5 Nisan 1994 yılında %104 oranında,
23 Şubat 2001 yılında %40.6 oranında, devalüasyon gerçekleştirilmiştir.

İlk Gülle Atma Oyunu

1903 yılında Osmanlı döneminde kurulan Beşiktaş Jimnastik Kulübü'nde yapıldı. Bu oyunun öncüleri, Ahmet Fetgeri ile Gülleri Sami'dir

Türkiye'de İlk Engelli Koşu

1928'de gerçekleştirildi. 110 metre üzerinden yapılan engelli koşunun ilk Türkiye rekortmeni, Galatasaray Kulübü'nden Sekip Engineri'dir. Derecesi, 20.1 metre idi.
Türkiye de 400 metre engelli koşunun başlangıcı ise, 1932 yılına rastlar. Bu dalda ilk rekortmenimiz de, Fenerbahçe Kulübü'nden Ziya Atlet'tir.

İlk Daktilografi Dünya Şampiyonu

Ece Özbayrak, 1965 yılında Paris'te düzenlenen ve 21 ülkenin 159 yarışmacısı arasından şampiyon olarak, bu konudaki 'ilk' ün-vanını aldı.

Türkiye’de İlk Televizyon Yayını

Türkiye de ilk televizyon yayınlarını, İstanbul Teknik Üniversitesi başlattı. Yayınlarla ilgili çalışmalara 1950 yılında geçildi. Projenin uygulama alanına girmesi, verici cihazlarının gelmesi 1952’de tamamlandı. Aynı yıl da yayına geçildi. Yayınlar, cihazların yetersiz oluşu ya da tesisat yokluğu nedenleriyle daha çok stüdyo çalışmalarıydı. Ancak, bir kez kamera, Taşkışla’daki Teknik Üniversite binasının damına çıkarıldı ve Mithatpaşa Stadyumu’nda oynanan bir futbol maçı, oradan görülebildiği kadarıyla seyircilere iletildi. Teknik Üniversite’nin yayınlarını izleyenlerin sayısını kesin olarak söylemek mümkün değildi. Çünkü TV sahiplerinden hiçbirinin PTT’ye kaydı yoktu.

Bununla birlikte, İstanbul’da o yıllarda 2 bin televizyon alıcısının bulunduğu tahmin ediliyor. Her cihazın en azından 5 kişi tarafından seyredildiği düşünülürse, Teknik Üniversite’nin televizyon yayınlarını 10 bin kişinin izlediği söylenebilir. TV yayınlarının yayın çevresi de kesin olarak bilinmiyordu Ancak, yayınların İstanbul yakasında Yeşilköy’e, Anadolu yakasında da Suadiye’ye kadar uzandığı sanılıyor. Üniversite’nin televizyon vericisinin gücü de oldukça düşüktü; 50 watt. Oysa, ciddi bir yayın için en azından 500 wattlık bir verici gerekmektedir.

TV yayınlarının büyük bölümünü canlı yayınlar oluşturuyordu. Bu yayınlara katılanların hemen hepsi, ‘gönüllü’ sanatçılardı. Batı Müziği bölümünü 25-30 kişilik bir senfoni orkestrası üzerine almıştı. Yayınlarda ‘tiyatro’ ve ‘sinema’nın da ayrı bir yeri vardı. Ali Esin’in, harita üzerinde verdiği haftalık hava raporları hayli ilgi topluyordu.

TRT Televizyonu, 1964’te resmen kuruldu. İlk kuruluş yeri, Ankara’daki Mithatpaşa Caddesi’nde bulunan stüdyo idi. 31 Ocak 1967 akşamı ilk resmi televizyon yayını, Ankara’da yapıldı. 1968’de Almanya’dan sağlanan 5 Kw’lik verici ile kapalı yapılan yayınlar, devreden çıkarıldı. 31 Ocak 1968’de ise TV deneme yayınları haftada 3 gün olarak başladı. Bu deneme yayınları 5 yıl sürdü.

Yayınlar, 31 Ocak 1971'de 4 güne, 21 Haziran 1972'de de 5 güne çıkarıldı. 1971 Ekim'inde İstanbul-İzmir-Ankara radyolink sistemi, TV nakline müsait hale geldi.
TRT, Ankara programlarını 1 Aralık 1971'de Çamlıca'da ki PTT radyolink terminali vasıtasıyla İstanbul'a aktardı. Bu yayınlar, 26 Ağustos 1972'ye kadar İstanbul seyircisine yine İstanbul Teknik Üniversitesi Televizyonu aracılığıyla seyrettirildi. 30 Ağustos 1972'den itibaren ise Çamlıca'da ki istasyon, 2.5 Kw güçlü yayına
geçti.
TV'nin kendi ürettiği program yayınları yüzde 72, dış kaynaklı yayınlar ise yüzde 28'ini teşkil ediyordu.
Mahmut Tali Öngören, TRT'nin ilk Program Dairesi Başkanı ve Ankara Televizyonu'nun ilk müdürü oldu.

İlk Türk Kadın Tiyatro Oyuncusu

Afife (Jale) adlı bir genç kızdır. 10 Kasım 1918'de, 500 kuruş aylıkla Darülbedayi'ye 'deneme' oyuncu olarak girdi. Tahsin Nahifin 'Rakibe' adlı oyunuyla ilk sınavını verdi. Afife Hanım, aynı zamanda Türk tiyatro tarihinin 'Jan Dark'ı sayılır. Çünkü o zamanlarda Müslüman kadınların sahneye çıkmasının yasak oluşu yüzünden Afife Hanım, polislerle epeyce mücadele etti. 8 Mart 1921'de belediyeye gelen bir yazı ile Darülbedayi'den çıkartıldı. Tepebaşı ve Kadıköy'de oyunculuğunu yine de sürdürdü. Darül-bedayi sanatçılarının da katıldığı İsmail Faik Bey'in 'Yeni Sahne'adlı tiyatro topluluğunda yılmadan oynayan Afife Hanım, Türk kızlarının bu sanat dalına ilgi duymasına yardımcı olmaya devam etti. Afife Hanım, 24 Temmuz 1941 günü Bakırköy Akıl Hastanesi'nde öldü. Bu yürekli kadın oyuncumuzu daha sonra Seniye Şaziye Moral, Neyyire Neyir, Bedia Muvahhit, Huriye Hikmet gibi kadın oyuncuları izlediler.

İlk Türk Tenisçisi

1926 yılında Türkiye'de ilk kez tenis yarışması düzenlendi. Türkiye Tenis Şampiyonluğu'nu, o yılın İstanbul birincisi olan Suat Subay kazandı. Çift erkeklerde Türkiye Tenis Birinciliği'ni de Suat Subay, Sedat Eroğlu ikilisi aldı.

İlk Türk Kadın Spiker

Türkiye'de ilk deneme TV yayını başladığı sırada, Ankara Üniversitesi Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi İngiliz Filolojisi'nde okuyan Nuran Emren (Devres), spikerlik için açılan sınava katıldı. Sonuçlar açıklandığında, büyük bir hayal kırıklığına uğradı. Kazananlar arasında adı yoktu. Ancak, 3 gün sonra sınav iptal edildi ve yeni sınavı başaran, biri erkek, öteki bayan iki kişiden biri oldu. Nuran Devres, böylece 'İlk kadın TV spikeri' olma ünvanını aldı. Ancak, 3 yıl sonra evlendi ve mesleğini bıraktı.

Türkiye'nin İlk Şeker Fabrikası

Türkiye'de ilk şeker fabrikası, Uşak'ta açıldı. İlk şeker pancarı üretimine de 1926 yılında başlandı.

Türkiye’de İlk Şehirlerarası Hava Ulaşımı

İlk kez şehirlerarası hava ulaşımına 1933’te başlandı. O yıl, Ankara-İstanbul arasında başlanan uçak yolculuğunda, 460 yolcu ile 1.112 kilo ağırlığında mektup taşınmıştır.

Türkiye’de İlk Spor Dergisi

1919-1921 yıllarında yayımlanan ‘Spor Alemi’dir. Türkiye’nin ilk maç spikeri Sait Çelebi tarafından çıkarılıyordu.

İlk Soyadı Kullanma Zorunluluğu

1935’te yürürlüğe giren ‘Soyadı Kanunu’ ile kesinleşti. 1926 yılında yürürlüğe giren Medeni Kanun’la, soyadı kullanılmaya başlanmıştı ama bu zorunlu değildi. Son çıkarılan yasada, ‘Herkes, öz adından başka soyadını da taşımaya mecburdur’ denilerek, soyadı taşıma zorunluluğu konmuştur.

İlk Sivil Türk Pilotlar

Münif Paşa'nın oğlu Hüseyin Münif ve veteriner Sadi Suat, Türk tarihine geçen ilk sivil pilotlardır. İkisi de, 1910 yılında Paris'te havacılık eğitimi görerek, 'pilotluk belgesi' aldılar. Bu arada bir de uçak satın alan Hüseyin Münif, Türkiye'de 'özel uçağı olan ilk kişi' oldu.

Seslendirilen İlk Türk Filmi

Senaryosunu Nazif Tepedelenlioğlu'nun yazdığı 'Bir Millet Uyanıyor' adlı filmdir. 1932 yılında çevrilen film, Türkiye'de seslen-dirildiği ve Muhsin Ertuğrul'un en önemli yapıtlarından birisi olduğu için ilginçtir. Filmin belli başlı oyuncuları Ferdi Tayfur, Atıf Kaptan, Naşit Özcan, Emel Rıza ve Kevser'di. Mustafa Kemal Atatürk'ün Söylev'inden derlenmiş olaylardan esinlenerek yazılmış senaryonun, sağlam bir yapısı olmadığı için bu film, beklenen başarıyı elde edemedi.

İlk Türk Kadın Sinema Oyuncusu

'Ateşten Gömlek'te oynayan Bedia Muvahhit ile Neyyire Neyir (Ertuğrul)'dir. Sahnede olduğu gibi beyazperde de o zamanlar, Müslüman kadınların çalışması yasaktı. 1918'de bazı Türk kızları, öğrenci olarak 'Darül-bedayi'ye alınmışlarsa da, bunlar sahneye çıkamamışlardı. İçlerinde Afife Hanım, 1920'de Kadıköy'deki Apollon (Hale) Tiyatrosu'nda 'Jale' takma adıyla sahneye çıkınca, işe polis karışmıştı. 1921'de Darülbedayi'de Müslüman kadınların çalıştırılmaması, resmi yoldan bildirildi, ancak aynı yıl Afife ile Şaziye Moral hanımlar, bir başka temsilde oynadılar. İki sanatçı da, bu yüzden mahkemelik oldular.

Muhsin Ertuğrul, 'Ateşten Gömlek'i çevirirken, filmin ulusal konusundan cesaret alarak, başlıca kadın kahramanlar olan Ayşe ile Kezban'ı, Türk oyuncularının canlandırmasına çalıştı. Ayşe için Darülbedayi oyuncularından Muvahhit'in eşi Bedia Muvahhit seçildi. İkinci rol için

gerekli kimse bulunamayınca, gazetelere ilan verildi. Vasfi Rıza Zobu, bir anısındaki ikinci rol için, ‘nasıl kız oyuncu’ bulunduğunu şöyle anlatır:
‘İkinci rol için genç bir Türk kızı bulunamamıştı. Gazetelere ilan ettiler. Ertesi gün tek bir Türk kızı başvurdu. Kemal Film’in bürosu, Sirkeci’de, Ali Efendi Sineması’nın üstündeki iki küçük odanın içinde idi. O gün, büroya uğradığımda, Neyyire’yi gördüm. Kolejde öğrenciymiş. ‘Film için müracaat etti. Muhsin’i bekliyor’ dediler.’

İlk Sesli Film Stüdyosu

1932 yılında İpek Film Şirketi kurdu. İstanbul’da Nişantaşı’ndaki bir büyük fırın, yeni baştan düzenlenerek ‘stüdyo’ durumuna getirildi. Bu sesli film stüdyosunun ilk eseri, Muhsin Ertuğrul’un yönetmenliğini yaptığı, ‘Bir Millet Uyanıyor’ adlı filmdi. Sesli film stüdyosunun yönetmeni ise, Morhen adlı bir Alman ses mühendisiydi.

İlk Resimli Posta Pulu

Edirne’nin düşman işgalinden kurtarılışının anısına çıkarıldı. 1913 yılına gelinceye kadar Türk pullarında resim kullanılmadı. Bu ilk resimli posta pulumuz, Londra’da bastırılmıştı. Edirne’deki Selimiye Camii’nin resmiyle süslüdür.

Türkiye'de İlk Renkli Film

1953 yılında Muhsin Ertuğrul'un yönettiği 'Halıcı Kız'dır. Fotoğraf yönetmenliğini Ahmet Cezmi Ar yapmıştı. İçinde renkli bir parça bulunan ilk Türk filmi de, 1949'da çevrilen 'Çıldıran Kadın'dır. Filmdeki renkli parçada, İstanbul'daki Kızkulesi'nin çok az süren bir görüntüsü yer almıştı.

Türkiye'de İlk Renkli Belgesel Film

1953 yılında Ali İpar'la, İlhan G. Arakon'un hazırladıkları 'Bir Şehrin Doğuşu' adlı filmdir. İstanbul'u anlatan film, Berlin Uluslararası Film Şenlikleri'ne katıldı, ancak derece alamadı. Gerçek anlamda ilk belgesel Türk filmi ise, Mazhar Şevket İpşiroğlu ile Sabahattin Eyüboğlu'nun birlikte düzenledikleri 'Hitit Güneşi'dir. Bu film, 1956 yılında Berlin Film Şenlikleri'nde ikinci gelerek 'Gümüş Ayı' armağanını aldı. Siyah-beyaz olarak çekilen film, Anadolu'da arkeolojik kazılarda ortaya çıkan eserleri konu almıştı.

Türkiye'de İlk Referandum

9 Temmuz 1961 günü, Anayasa'nın oylanması nedeniyle yapıldı. Halkoyuna sunulan Anayasa için, 10 milyon 320 bin 751 seçmen oy kullandı. Genel seçim kuralları uygulanan oylamada, geçerli sayılan oylardan yüzde 61.7'si, 1961 Anayasası'na 'Evet' dedi.

Türkiye’de İlk Rafineri

Raman’da 1945 yılında kuruldu. Raman’da petrol bulunmasından sonra Maymune Boğazı’nda deneme niteliğinde işletmeye açılan ilk rafinerimiz, gemi kazanlarından yararlanılarak yapılmıştı. Bu rafineri, yılda ancak 10 ton petrol arıtabiliyordu. Güneydoğu Anadolu’nun çeşitli yerlerinde de petrol bulununca, rafinerinin işe yarar parçaları, 1948’de Batman’a götürülerek yılda 200 bin ton petrol arıtabilecek yeni bir rafineri kuruldu.

Türkiye’de İlk Radyo Oyunu

1938’de Ankara Radyosu’nda oynandı. Radyo Temsil Kolu tarafından ve haftada bir kez cuma günleri oynanan oyunlar, genellikle çeviri ve uyarlamalardan seçiliyordu. Temsil Kolu Şefi, Ekrem Reşit Rey idi. Bu kolun ilk üyeleri de Kemal Tözem, Vahi Öz, İbrahim Delideniz, Kadriye Tuna, Reşat Altay, Muhip Araman, Saime Arcıman gibi oyunculardan oluşuyordu.

Radyoda İlk Reklam

Türkiye’de radyoda ilk reklam, 1951 yılında yapıldı. Reklamlar, önceleri radyonun kendi spikerleri tarafından sözlü olarak okunuyordu. Daha sonra ise, reklamlar için ‘özel saatler’ ayrıldı. Ankara ve İstanbul’da PTT’nin posta görevlerinde yararlanmak amacıyla kurduğu 5’er kilovat gücündeki verici istasyonlarından, 1927’ yılında yapıldı. Deneme niteliğindeki bu yayınları, 1936’ya kadar Türk Telsiz Telefon Kuruluşu yönetti. İlk radyo istasyonu da, Ankara’da kuruldu. 28 Ekim 1938 günü sürekli yayınlara başlayan bu yeni radyo, uzun dalga ‘Türkiye Radyosu’ ve kısa dalga ‘Ankara Radyosu’ adıyla görev yapıyordu. İstanbul Radyosu’nun sürekli yayına başlayışı ise 1 Eylül 1949 günü gerçekleşti.

Türkiye’de İlk Pazar Tatili

Türkiye’de ilk pazar tatili uygulamasına, 29 Mayıs 1935 yılında yürürlüğe giren yasa ile başlandı. Bu yasa çıkmadan önce, hafta sonu dinlenme tatili cuma idi.

İlk Porselen Fabrikası

Yurdumuzda modern anlamda kurulan ilk porselen fabrikası, Sümerbank’ın Yıldız Porselen Fabrikası’dır. Bunu daha sonra, 1963’te kurulan İstanbul Porselen Sanayii ile 1968’de açılan Yarımca Porselen, Seramik ve Çini Fabrikaları izlemiştir.

İlk Pastörize Süt Üretimi

Yurdumuzda ilk pastörize süt üretimine, 1957 yılında Ankara Atatürk Orman Çiftliği’nde başlandı. İlk yıllar, 2 milyon 500 bin litreyi bulan süt üretimi, ilk kez 1971 yılında 9 milyon litreyi aştı.Bu artışa bir neden de, 1967’de Adana ve İzmir’de açılan pastörize süt fabrikalarıydı.

İlk Kadın Postacı

1982 yılında PTT, posta dağıtıcısı almak için açtığı sınava, bayanları da çağırmıştı. İzmir’deki bu sınava giren genç kızlar arasından yedisi, sınavı kazanarak, ilk kadın postacılarımız oldular. Bunların adları şöyle: ‘Melekper Kılıç, Belgin Ege, Aynur Akgül, Berrin Toygarlar, Serpil Güzel, Neşe Erakman, Kemale Hepko-rucu.’

İlk Türk Arabası-Otomobili

1960 İhtilali’nden sonra, Cumhurbaşkanı olan Cemal Gürsel, Türkiye’de otomobil üretilmesini istedi. 1960 yılında Eskişehir Devlet Demiryolları CER Atölyeleri’nde ilk Türk otomobili ‘Devrim’ üretildi. 30 Ekim 1961 tarihinde Cemal Gürsel’e gösterilmek üzere Ankara’ya getirilen ‘Devrim’, 1961 model Consuller’a benziyordu. TBMM önündeki törende, 100 metre giden, sonra duran otomobile yeterince benzin koyulmadığı ortaya çıktı ve seri üretiminden vazgeçildi.

Türkiye’de İlk Opera Yapıtı

Ahmet Adnan Saygun’un, ‘Özsoy’ adlı opera denemesidir. İlk kez 1928 yılında İran Şahı Pehlevi’nin Türkiye’ye gelişi onuruna temsil edildi. Atatürk ve Şah’ın huzurunda oynanan bu ilk operamızda, başoyuncu da dramatik soprano Semiha Berksoy’du. Opera tekniğinin gerçek anlamda uygulandığı ilk opera da, yine Ahmet Adnan Saygun’un bestelediği ‘Kerem’dir. Metin yazarlığını Selahattin Batu’nun, yaptığı bu opera, ilk kez Ankara’da 22 Mart 1953 günü sahnelendi.

Olimpiyatlara Katılan İlk Kadın Sporcular

Türkiye’de olimpiyatlara katılan ilk kadın sporcular, Halet Çam-bel ve S. Fetgeri Aseni’dir. 1936 Berlin Olimpiyatları’nda yurdumuzu ilk kez onlar temsil etmişlerdir.

İlk Operet Temsilleri

Operet türü hafif sahne eserlerinin Türkiye’de ilk bestecisi, Dikran Çuhacıyan Efendi’dir. Birçok operet besteleyen Dikran Efendi’nin, ‘Leblebici Horhor’u, oynandığı dönemde hem yurt içinde, hem de yurt dışında büyük ilgi görmüştü.

Türkiye’de Miladi Takvimin İlk Kullanımı

Türkiye’de Miladi takvimin uygulanmasına ilk kez 1926’da başlandı. O tarihe kadar kullanılan ‘Hicri’ ve ‘Rumi’ takvimler de böylece kaldırılmış oldu.

İlk Türk Milli Basketbol Takımı

Basketbolün resmen kuruluşu, 1 Mart 1959’da gerçekleşmiştir. 1936’da kurulan bir federasyonla, voleybol ve eltopu ile birlikte yürütülen basketbol, bu tarihte ayrı bir dal olarak Türk sporuna eklendi.
İlk Milli Basketbol Takımımız, ilk karşılaşmasını Yunanistan’la, 24 Haziran 1936 günü, Beyoğlu Halkevi Spor Salonu’nda yaptı. Bu maçı 49-12 kazanan takımımızın kaptanı, Naili Moran idi. Öteki oyuncular ise Sadri Usuoğlu, Nihat Ertuğ, Jak Habib, Hazdayi Penso, Feridun Koray, Dionisos Sakalak ve Hayri Ersebük’tü.

Türkiye’de İlk Medeni Nikah

17 Şubat 1926 günü yürürlüğe giren ‘Türk Kanunu Medenisi’ ile başladı. Türkler, Müslüman olmadan önce, evlenme biçimleri çok çeşitli idi.

İslamiyete geçişle birlikte, evlenmede yeni kurallar ortaya çıktı. Çok kadınla evlenme, belirli din kurallarıyla saptandı.

İlk Kadın Muhtar

Ülkemizin ilk kadın muhtarı, Gül Esin'dir. Cumhuriyet'in ilanının 10. yıldönümünde Aydın iline bağlı Çine ilçesinin Karpuzlu bucağından 'muhtar' seçilen Gül Esin, o günleri şöyle anlatıyor: 'Muhtarlık için aday olduğumda, bana kimse karşı çıkmadı. Muhtarlığa, o zamanki nahiye müdürümüzün isteği ile girmiştim. İlk kadın muhtar seçildiğimde de herkes bana yardımcı oldu. Muhtarlığım sırasında da köydeki kız kaçırma olaylarının önlenmesinde büyük çaba harcadım. Köye yol, köprü ve köy konağı yaptırdım.'

İlk Maç ve Spor Spikeri

Sait Çelebi'dir. Kendine özgü renkli anlatım ustalığıyla tanınan Sait Çelebi, 1897-1953 yılları arasında yaşadı.

İlk Köylü Milletvekili

Atatürk, Ankara'nın Kozan köyüne 1934 yılında yaptığı bir gezide, Satı Çırpan adlı zeki bir kadın ile tanıştı. Satı Kadın diye anılan Satı Çırpan'ın, 1935-39 döneminde Ankara milletvekili olmasını sağladı. Türk tarihinde ilk köylü kadın milletvekili olan Satı Çırpan, Atatürk'ün dileğiyle, adını 'Hatı' olarak değiştirdi. Doğduğu Kazan köyünde muhtarlık da yapan Hatı Çırpan, 1956 yılında öldü.

Türkiye'de İlk Koalisyon Kabinesi

20 Şubat 1961'de, İsmet İnönü başkanlığında kuruldu. Mecliste hükümet kuracak çoğunluk sağlanamadığından, değişik partilerin ortaklaşa kurup desteklediği bu tür hükümet kurma biçimi, tarihimizde ilk kez uygulanıyordu. İlk koalisyon, Cumhuriyet Halk Partisi ile Adalet Partisi üyelerinden oluştu.

İlk Kibrit Fabrikası

İstanbul'da, Büyükdere-Bahçeköy yolu üzerinde açıldı. Türkiye'de bu fabrika açılıncaya kadar, kibrit dış ülkelerden alınırdı. 1929 yılında çıkarılan bir yasa ile kibrit yapım, alım ve satımı, Tekel Genel Müdürlüğü'ne verildi. 1956'dan sonra kibrit yapımı serbest bırakılınca, Tekel'in yanı sıra, özel fabrikalar da kuruldu.

Türkiye'de İlk Kır Koşusu

1920 yılında Robert Kolej'inde düzenlendi. Bu koşu ve ondan sonra yapılanlar, kır koşusundan çok, bir sokak koşusuydu. Ancak, kır koşularının başlangıcı diye nitelenirler. Kurallara uygun ilk kır koşusu, 1923'te gerçekleştirildi. İstanbul'da, Maslak ile Mecidiyeköy arasında yapılan bu ilk kır koşusunu, Ömer Besim Koşalay kazandı. Türkiye Kır Koşusu Birincilikleri ise ilk kez 1937'de yapıldı. Bu koşuda Şevki Eren birinci geldi.

İlk Keman

Türkiye de ilk keman yapımına, 1944 yılında Alman ustalarından Christian Kertel tarafından kurulan Ankara Devlet Konservatuarı Keman ve Viyolonsel Atölyesi'nde başlandı. Keman yapımında, Almanya'dan özel olarak getirtilen ladin çamı ve akağaç kullanılmaktaydı.

Türkiye'de İlk Karikatür

Teodor Kasap'ın 'Diyojen' adlı mizah dergisinde yayınlandı. Kimin tarafından yapıldıkları bilinmeyen imzasız üç örnek, Türk karikatür sanatının ilk ürünleridir. Ülkemizde karikatürde ilk imza ise, Cem'e aittir. Cem, 'Kalem' dergisinde, karikatür sanatının güçlü örneklerini çizmişti. İlk karikatür ustası da odur.

Türkiye'de İlk Kalp Nakli

Ülkemizde ilk kez bir insandan diğerine kalp naklini, 22 Kasım 1968 tarihinde Ankara Yüksek İhtisas Hastanesi'nde Dr. Kemal Beyazıt gerçekleştirdi. 14 yaşındaki fırın işçisi Erdal Yıldırım'ın kalbi, 3 çocuklu anne 41 yaşındaki Maviş Karagöz'e takıldı. Ancak hasta, yeni kalbiyle birkaç saat yaşayabildi. 25 Kasım 1968 günü, bu kez İstanbul Haydarpaşa Göğüs Cerrahisi'nde, Dr. Siyamı Ersek, Türkiye'de ikinci kalp nakli ameliyatını yaptı. Ersek, trafik kazasında ölen 50 yaşındaki bekçinin kalbini, 26 yaşındaki Ali Akgül'e taktı. Bu hasta da 39 saat yaşayıp, öldü.

İlk Kadın Milletvekili

Nakiye Elgün'dür. 1919'da, İstanbul'un işgalini protesto etmek amacıyla Sultanahmet Alanı'nda yapılan toplantıda, Halide Edip'in yanı sıra, yaptığı ateşli konuşmalarla dikkati çeken Elgün, İstanbul Kız Öğretmen Okulu'nu bitirdi. Aynı okulda müdür yardımcılığı yaptı. Vakıf okullarının bir düzene konulmasını sağlamaya çalıştı. Cumhuriyet'ten sonra eğitim çalışmalarına devam eden Nakiye Elgün, çeşitli kurumlarda üyelik ve başkanlık yaptı. Üç dönem Erzurum Milletvekili seçildi. Nakiye Elgün'den başka, 1935 yılında TBMM'ye 17 kadın milletvekili girmişti. Tarihimize ilk kadın milletvekilleri olarak geçen bu parlamenterlerimizin adları ve temsil ettikleri ilçeler şunlardı: 'Mebrure Gönenç, (Afyon), Hatı Çırpan (Ankara), Şükran Örsbaştuğ (Antalya), Sabiha Gökçül (Balıkesir), Şekibe İnsel (Bursa), Hatice Özgener (Çankırı), Huriye Öniz (Diyarbakır), Fatma Memik (Edirne), Fakihe Öymen (İstanbul), Benal N. Anman (İzmir), Ferrun Güpgiip (Kayseri), Bahire Morova (Konya), Mihri Pektaş (Malatya), Meliha Ulaş (Samsun), Esma Nayman (Seyhan), Sabiha Görkey (Sivas), Semiha Hızal (Trabzon).

Kadınlara İlk Kez Seçme ve Seçilme Hakkı

Türkiye’de kadınlara ilk kez seçme ve seçilme hakkı, 5 Aralık 1934 tarihli ‘Teşkilat-ı Esasiye Kanunu’nun 10. ve 11. Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkındaki Kanun’ ile verildi.

İlk Kabare Tiyatrosu

Türk tarihinde kabare tiyatrolara benzer ilk tiyatrolar, 19. yüzyıl sonlarında açıldı. ‘Kafe Şantan’ denilen bu tiyatrolar, daha çok Beyoğlu’ndaydı. Mandas, Kristal Palas, Bizans’ın Büyük Alkazar, Trokadero, en ünlüleriydi. İlk sanatsal nitelikteki kabare tiyatrolarının başlangıcı, 1920-1923 yıllarına rastlar. Bu türün ülkemizde olgunlaşıp gelişmesi ise, İkinci Dünya Savaşı’ndan sonradır.
Gerçek bir kabare tiyatrosunu, 1962’de Haldun Taner kurmuştur. ‘Devekuşu Kabare Tiyatrosu’ adlı bu tiyatro, çeşitli gelişmelerden sonra günümüzde de etkinliğini sürdürmektedir. Bilindiği gibi kabare tiyatrosu, seyircilerin içki de içebildiği, genellikle günlük olayları yergili dille anlatan bir tiyatro türüdür.

İlk Kadastro Çalışmaları

1912’de yürürlüğe giren bir yasa ile başladı. Kadastro işleri, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü’nce yapılır. Arazi ve mülklerin yerini, sınırlarını ve değerlerini belirli bir yöntemle düzenlemek olan ‘kadastro’ çalışmalarının, ülkemizde geç başlamasının nedeni, Osmanlı Devleti’nin çok dağınık bir yerleşme yolu seçmesindendir. İlk kadastro yasasının uygulanmasını, savaşlar engelledi. 1925’te çıkarılan bir yasayla, kadastro örgütünün kurulması öngörüldü. 1934’te çıkarılan ilgili yasa, günümüzde kadastro işlemleri konusunda tek dayanak oldu. Tarihimizdeki ilk kadastro çalışması ise, Defter-i Hakani Nazırı Mahmut Esat Efendi zamanında, 5 Şubat, 1912 günü yürürlüğe giren ‘Emval-i Gayrimenkulenin Tahdit ve Tahriri Hakkındaki Kanun-ı Muvakkata’dır. Türkiye’deki ilk Kadastro Yüksek Meslek Okulu da, 1911 yılında ‘Tapu ve Kadastro Mekteb-i Alisi’ adıyla ve bu konuda eleman yetiştirmek amacıyla İstanbul’da açıldı.

İlk Kabartmalı Pul

1968 yılında basıldı. Basılan bu pul, yalnız *Türkiye’de değil, dünyada da kabartma olarak basılan ilk puldur.* PTT tarafından Ankara’daki Ajans Türk Kurumu’na bastırılan pulda, Türk çinileri desen olarak kullanılmıştır.

Türkiye’de İlk Judo Sporu

Judonun ülkemize gelişi, oldukça yenidir. Bu sporu sevdirenler, Halil Yüceses, İbrahim Öztek ve Hakkı Koşar’dır. Türkiye’de ilk uluslararası judo karşılaşmaları, 1971 yılında İzmir Akdeniz Oyunları’nda yapıldı. Bu ilk uluslararası judo ilişkilerinde Türk sporcular, katıldıkları bütün kilolarda

dereceye girdiler. 70 kiloda Süheyl Yeşilnur ‘gümüş’, 93 kiloda Kamil Korucu ‘gümüş’, 63 kiloda Ali Demir ‘bronz’, 80 kiloda Namık Ekin ‘bronz’, ağırda Mehmet Ali Berber ‘bronz’ madalya kazanmışlardı.

İlk İstiklal Madalyası

TBMM’nin 1920’de çıkardığı bir yasa ve Bakanlar Kurulu kararıyla 1923 yılında verildi. İlk İstiklal Madalyaları, TBMM üyeleri ve savaşta yararlılık gösterenler için yapıldı. O günlerdeki değeri, 3 liraydı. Kurtuluş Savaşı’nın içinde olanların şeridi kırmızı, savaş gerisindekilerin beyaz, milletvekillerinden savaşta görev alanların yarısı kırmızı, yarısı yeşil, görev almayanlarda ise yalnız yeşildi.

İlk Milletvekili Olan İşçi

Türkiye’de ilk kez milletvekili olan işçi, Numan Usta’dır. Tophane Askeri Sanayi Okulu’nu bitiren Numan Usta, Tophane ve Zeytinburnu fabrikalarında çalışarak usta oldu. ‘İttihat ve Terakki Cemiyeti’, onu son Osmanlı Meclisi’ne İstanbul Milletvekili seçtirdi. 1919-1921 yıllarını İngilizlerin sürgünü olarak Malta’da geçirdi. Döndükten sonra TBMM’nin ilk döneminde Türkiye’de ilk işçi milletvekili olarak yer aldı.

Türkiye’de İlk İktisat Fakültesi

Türkiye’de ilk iktisat fakültesi, 14 Aralık 1936’da kuruldu. 4 Mart 1937’de deneme öğrenimine başlayan okul, 1939-40 öğretim yılı sonunda 29 mezun verdi. Bugünkü İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi’nin çekirdeği olan bu okulun simgesi ise, ‘karınca’ idi. Bu simgenin seçilmesine neden, karıncanın çalışkanlığı, ölçülü çalışmayı belirtmesidir.

Türkiye’de İlk İktisat Kongresi

17 Şubat 1923’te İzmir’de toplandı. Bu ilk İktisat Kongresi, siyasal bağımsızlığına kavuşan Türkiye’nin ekonomik bağımsızlığını da gerçekleştirmek amacıyla düzenlenmişti. 4 Mart 1923 gününe kadar çalışmalarını sürdüren kongreye, esnaf, zanaatkar, işçi, tüccar, çiftçi, sanayici, banka ve yüksek okulların temsilcileri katılmıştı. 16 günlük çalışmalar sonunda bir ‘ekonomik ant’ düzenlenerek kamuoyuna sunulmuştu.

Türkiye’de İlk Islahevi

Suçlu çocukları eğitip topluma yararlı kişiler olmalarını sağlamak amacıyla ülkemizde ilk ıslahevi, 1937’de Edirne’de açıldı. 1938’de Kızılcahamam’a, 1940’ta da Ankara’ya taşınan ıslahevi, bu yönde atılan ilk adım oldu.

İlk Kez Türk Doktoru Tarafından Bulunan Hastalık

Türk doktoru Hulusi Behçet (İst. 1889-1948), 25 yıllık çalışması sonucu, dünyada ilk kez bir deri hastalığı olan ve 1947 Cenevre Tıp Kongresi’nde kendi adını alan ‘Behçet Hastalığı’nı buldu.Hastalık, o tarihten itibaren tüm dünyada bu adla anılmaya başlandı.

Türkiye’de İlk Hemşirelik

Ülkemizde ilk hemşirelik, Kızılay’ın 1911 yılında açtığı kurslarla başladı. Bu kurslarda yetişenler, Balkan ve Birinci Dünya savaşlarında görev aldılar. Çağdaş anlamda ilk hemşirelerimiz ise, yine Kızılay’ın İstanbul’daki Hemşirelik Okulu’nu bitirenlerdir.

İlk Hava Şehitleri

Tayyareci Fethi Bey’le, yardımcısı Sadık Bey, tarihimize ilk hava kurbanları olarak geçmişlerdir. Denizcilik Okulu’nu bitiren Fethi Bey, havacılık konusunda çalışmalar yapmak için 1911’de İngiltere’deki Bristol Uçak Fabrikası’na gitti. Daha sonra Türkiye’ye dönen Fethi Bey, kendi kullandığı özel uçağı ile İstanbul’dan Kahire’ye gitmek istedi. Yanında da Sadık Bey bulunuyordu. Kahire’ye ulaşmalarına pek az kala, Taberiye

ilçesinin Şiliriye bucağı dolaylarında, bilinmeyen bir nedenle düşerek parçalandılar.

İlk Kadın Havacı

Atatürk'ün manevi kızı Sabiha Gökçen'dir. Atatürk, Bursa'ya yaptığı bir gezi sırasında, henüz 12 yaşında olan Sabiha adlı küçük bir kızla tanıştı. Onu manevi evlat edinerek Ankara'ya götürdü. Gökçen, Çankaya İlkokulu ve İstanbul Üsküdar Kız Koleji'nde öğrenimini tamamladıktan sonra, 1935'te Türkkuşu Sivil Havacılık Okulu'na girdi. Sovyet Rusya'ya giderek, yüksek planörcülük eğitimi gördü. 1936 yılında Eskişehir'deki Hava Okulu'nda yaptığı 'özel öğrenim'den sonra, askeri pilot oldu. Ege ve Trakya'da yapılan manevralara katıldı. Dersim Ayaklanmasının bastırılmasında önemli rol oynadı. Balkan ülkelerinin konuğu olarak 1938'de uçağıyla bir 'Balkan turu' yaptı. Türk kuşu'nda başöğretmen oldu. Türkiye'nin 'ilk askeri kadın pilotu' Sabiha Gökçen'dir.

İlk Türk Havayolu Şirketi

20 Mayıs 1933 Yasası ile Milli Savunma Bakanlığına bağlı olarak 'Havayolları Devlet İşletme İdaresi' adıyla kuruldu. Ankara-Eskişehir arasında uçak seferleri düzenlendi. Kuruluş, 1938 yılında çıkarılan bir yasa ile Ulaştırma Bakanlığı'na bağlandı ve adı da 'Devlet Hava Yolları' olarak değiştirildi. Günümüzde bu kuruluş, Türk Hava Yolları Anonim Ortaklığı (THY) adıyla yurt içi ve dışı seferler düzenlemektedir.

Türkiye’de İlk Hakemlik

Türkiye’de ilk hakemlik, atletizm dalında başladı. Spor hakemliğinin kurucusu da, ‘ilk Atletizm Federasyonu Başkanı’ olan Burhan Felek’tir.
Burhan Felek’in, yaşamı boyunca uğraş verdiği alanlardan biri de, gazeteciliktir. Şeyhülmuharririn unvanına sahip olan Felek, Donanma Dergisi’nde başladığı mesleği, uzun yıllar çeşitli gazetelerde yazarak sürdürdü. Türk Basın Birliği’nin de kurucusu olan Burhan Felek, 4 Kasım 1982’de hayata veda etti.

Türkiye’de İlk Harf Devrimi Uygulaması

1 Kasım 1928’de TBMM, Yeni Türk Harfleri Yasası’nı onayladı. Bu yasa ile Türkiye’de ilk Harf Devrimi uygulaması başlatıldı. Atatürk, Harf Devrimi’ni İstanbul Sarayburnu’nda 9 Ağustos 1928 günü yaptığı bir konuşma ile kamuoyuna duyurdu. Bu konuşma, o günlerde halkın büyük ilgisiyle karşılanmıştı. Çıkarılan bu yasadan sonra da, Latin harfleriyle ilk Türk alfabesi yayınlandı.

Türkiye’de İlk Haftalık Mizah Dergisi

3 Eylül 1908'de yayınlanmaya başlanan 'Kalem'dir. Türkçe ve Fransızca basılan dergi, 1911'de kapandı. Sorumlu Müdürü ve Başyazarı, Salah Cimcoz'du. Cem'in karikatürleri, İzzet Melih'in fıkraları bu dergide yayınlandı. O yılların en önemli mizah dergi-siydi. Tamamı, Ankara Milli Kütüphane'dedir.

Türk Tarihinde İlk Özgür Haberleşme

Haberleşme özgürlüğü, Osmanlı devletinde bir düzene sokulmuş değildi. 1876 ve 1908 anayasaları, birtakım hak ve özgürlükler getirmekle birlikte, haber özgürlüğünün adı geçmiyordu. Bu kavram ilk kez, 1924 Anayasasında belirtilerek bir düzene kondu.

Türkiye'de İlk Güzellik Yarışması

Türkiye'de ilk güzellik yarışması, 1929 yılında Cumhuriyet gazetesi tarafından düzenlendi ve Feriha Tevfik (Dağ), ilk güzellik kraliçemiz oldu. Cumhuriyet'in ilanından 6 yıl sonra, Türk kadınının henüz çarşafı yeni attığı bir sırada yapılan bu yarışma, büyük anlam taşıyordu. 2 Eylül 1929 günü Cumhuriyet gazetesi binasında yapılan seçimde Feriha Tevfik, 'Türkiye Güzeli' olurken, Semine Hanım ikinci, Matmazel Araksi de üçüncü güzel ilan edildi.
Bu yarışmada yaşanan ilginç olaylar şöyleydi: 'Kraliçe seçilen Feriha Tevfik, henüz 13 yaşındaydı ama iri yapılı olduğu için, yaşından büyük gösteriyordu. Jüri, ilk önce Türkiye Güzeli olarak iki numaralı yarışmacı Hicran Hanım'ı seçti, ancak onun evli olduğu anlaşılınca, yarışma dışı

bırakıldı.’ 1933 yılında yapılan Dünya Güzellik Yarışması’nda ise, ilk ‘dünya güzelimiz’i çıkardık. Türkiye Güzeli olarak Belçika’nın Spa kentinde yapılan Uluslararası Güzellik Yarışması’na katılan Keriman Halis, Dünya Güzeli seçildi, İtalya’nın Napoli kentinde 1952 yılında gerçekleştirilen Avrupa Güzellik Yarışması’nda da ilk kez bir Türk kızı, Günseli Başar, o yılın Avrupa Güzeli oldu.

Türkiye’de İlk Güvenoyu

14 Şubat 1909 tarihinde, Kamil Paşa Kabinesi’nin düşürülmesi sırasında kullanıldı. Kamil Paşa’nın yerine sadrazamlığa Hüseyin Hilmi Paşa getirildi. Türk siyasal tarihinde ilk kez uygulanan güven oylamasının sonuçları, çok önemli olayların doğmasına yol açtı. Kamil Paşa’nın düşürülmesi, Meclis’te çok az üyesi bulunan muhalif Ahrar Fırkası’yla İttihat ve Terakki Fırkası’na karşı olanlar için büyük yenilgi olmuştu.

Türkiye’de İlk Güreş Federasyonu

1923 yılında kuruldu. İlk başkanı da Ahmet Fetgeri Aşeni oldu. Minder güreşinde güreşçilerimiz ilk kez 1924 yılında Paris Olimpiyat Oyunları’na katıldılar. Ancak, yurt dışında ilk başarılı dereceyi, 1928 yılında Amsterdam Oyunları’nda 79 kiloda Tayyar Yalaz’ın dördüncülüğüyle aldık.

Türkiye’de İlk Gravür Sanatçısı

Kazıma ve oyma sanatı olan gravür, ülkemizde ilk kez grafik sanatçısı Aliye Berger tarafından yapıldı. 1906 yılında İstanbul’da doğan Berger, sanatını İngiltere’de geliştirdi ve yurda dönüşünde ürünlerini sergiledi. Daha sonra yabancı ülkelerde de çeşitli sergiler açan sanatçı, tarihçi, diplomat ve hattat olan Şakir Paşa’nın kızıdır.

Türkiye’de İlk Golf Kulübü

Türkiye’de ilk golf kulübü, 1914 yılında İstanbul’da kuruldu. İstanbul Golf Kulübü adıyla kurulan bu kulüp, günümüzde Tenis Federasyonu’na bağlıdır. Yurdumuzda ilk golf alanı da yine bu kulüp tarafından 1914-1918 yılları arasında Mecidiyeköy’de yapılmıştı. Bugün bu golf alanı, Büyükdere sırtlarındadır.

Türkiye’de İlk Gizli Direniş Örgütü

1919 yılında kurulan ‘Karakol Cemiyeti’, Türkiye de ilk gizli direnme örgütü olarak kabul edilir. Örgütün Başkanı Kara Vasıf Bey, üyeler ise Kemalettin Sami Paşa, Adnan Adıvar, Hüsamettin Ertürk, Ahmet Şükrü Bey, İhsan Bey idi. Başkan Vasıf Bey, Sivas Kongresi’ne katıldı.
Topluluğun tutumunu, Mustafa Kemal hoş karşılamadı. Bir süre sonra kapatılan örgütün bütün üyeleri, yeni kurulan Müdafaa-i Milliye Örgütü’ne geçtiler.

Türkiye’de İlk Fuar

Türkler, çok eski çağlardan beri alışverişlerini belirli günlerde açılan panayır denilen pazarlardan yaparlardı. Günümüzdeki anlamıyla panayırlar, fuar olmaktan çok uzaktılar. Panayırların ulusal sayılabilecek nitelikteki ilki 1927 yılında İzmir’de kuruldu. İzmir Valisi Kazım, Dirik’in çabasıyla kurulan bu panayır, 1933’te Kültür park’ın yanına alındı. Daha sonra burası düzenlendi ve 1947 yılında da ‘İzmir Enternasyonal Fuarı’ adını alarak uluslararası fuar niteliğini kazandı. Her yıl 20 Ağustos-20 Eylül günleri arasında açılan bu fuar, ilk fuarımız olmuştur.

İlk Uluslararası Türk Hakem

16 Ekim 1924’te Moskova’da, 15 Mayıs 1925’te Ankara’da yapılan Türkiye - Rusya futbol karşılaşmalarını yöneten Altınordulu Hamdi Emin Çap’tır. Hakemlik konusunda İngiltere’de eğitim görmüş olan Hamdi Emin Çap, yurdumuzda da futbol dalında hakemliği gerçek biçimde kurmuştur. 1928’de Futbol Federasyonu Başkanı olan Çap, 1932 yılında da Türkiye’de ilk özel hakem yetiştirme kursunu açtı. 1936 Berlin Olimpiyatları dönüşünde İngiltere’den Buts adlı bir hakemlik uzmanını getirip, Türkiye’de ilk resmi hakem kursunu açtıran da yine odur. Yurdumuzda FIFA kurallarına uygun olarak uluslararası futbol karşılaşmalarını yöneten ve FIFA kokartı takan ilk Türk futbol hakemi de Sulhi Garan’dır.

Türkiye’de İlk Futbol Takımı

Türkiye’de ilk futbol takımı Galatasaray’dır. 1905 yılında Galatasaray Lisesi beşinci sınıf öğrencilerinden kurulan bu futbol takımını kuran ise, Ali Sami Yen’dir. Bu takımı iki yıl sonra Kadıköy-lü gençlerin kurduğu Fenerbahçe, Vefa Lisesi öğrencilerinin Vefa Kulübü izlemiştir.

Türkiye’de İlk Milli Futbol Karşılaşması

Yurdumuzda ilk milli futbol karşılaşması, İstanbul’da 26 Ekim 1923 günü gerçekleşti. Taksim Alanı’nda Romanya ile yaptığımız bu maç, 2-2 berabere bitmişti. İlk futbol federasyonunun kuruluşu da yine bu yılda olmuştu. ‘Türkiye İdman Cemiyetleri ittifakı’ adıyla kurulan bu federasyonun başkanlığına da Fuat Hüsnü Kayacan seçilmişti.

Türkiye’de İlk Fotoğrafçılık Dersi

Türkiye’de ilk fotoğrafçılık dersi, 1937’de Gazi Ortaöğretmen Okulu ve Eğitim Enstitüsü’nde açılan resim bölümlerinde verildi. Fotoğrafçılık dersi, daha sonraları 1945’te Ankara Polis Enstitüsü’nde de ders programlarına alındı. 1947 yılında da, bugün Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi olarak bilinen, eski adıyla Tatbiki Güzel Sanatlar Akademisi’nde, Grafik Sanatlar Bölümü’nde fotoğrafçılık dersi konuldu. Yurdumuzda ilk fotoğraf dergisi, 1945’te Ankara’da çıkarıldı. Saf-ter Sürel ve Şinasi Barutçu’nun çıkardıkları bu dergi, Profesyonel ve Amatör Foto Dergisi

adıyla yayınlandı. İlk fotoğrafçılık kitabı da, Fransızca'dan dilimize çevrilmiştir.
Fotoğrafçılık konusundaki ilk yerli kitap, 'Risale-i Fotoğraf ya'dır (Küçük Fotoğrafçılık Kitabı). Kitabın yazarı ise Yüzbaşı Hüsnü Efendi'dir. Yurdumuzda ilk kez bir fotoğraf sergisi, 1942'de Gazi Öğretmen Okulu'nda açılmıştır. Bu konudaki ilk yarışma ise, Ankara Halkevi yetkilileri tarafından 1933 yılında düzenlenmişti. Türkiye'de, foto ofset tekniğini çağdaş anlamda ilk uygulayan basımevi Apa Ofset'tir. Bu basımevi, 1942 yılında İstanbul'da resim, dekorasyon ve klişecilik alanlarında çalışmış olan Mazhar Apa tarafından kurulmuştur.
Yurdumuzda ilk fotoğrafhane ise M. Naya adlı bir Fransız'ın 1845'te İstanbul'da açtığı fotoğrafhanedir.

Türkiye'de İlk Festival

1931'de Beylerbeyi Sarayı'nda düzenlenen Balkan Oyunları Festivali, ülkemizdeki ilk festival oldu. İlk tiyatro festivali ise Devlet Tiyatroları tarafından 1959 yılının Mayıs ayında Antalya Aspendos'ta düzenlendi.

İlk Elektronik Hesap Makinesi

1960'lı yıllara kadar yurdumuzda elektronik hesap makinesi kullanılmıyordu. Aynı yıl, Karayolları Genel Müdürlüğü'ne yurt dışından getirilen elektronik hesap makinesi, bu aracı ilk kullanan kuruluş oldu. Üniversitelerimizde ilk elektronik hesap makinesi ise 1964 yılında, İstanbul Teknik Üniversitesi'nde kuruldu.

Türkiye’de İlk Kadın Emniyet Müdürü

1941 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi’ne giren Feriha Sanerk, 4 yıl boyunca okulun tek kız öğrencisi olarak öğrenim görür. Bu kız öğrenci, daha sonraki yıllarda da erkeklerin arasında mücadelesini sürdürerek Emniyet Genel Müdürlüğü’ne girecekti. 1951 yılında amacına ulaşan Feriha Sanerk, ‘Türkiye’nin ilk kadın emniyet müdürü’ olarak polis teşkilatımıza yıllarca hizmet verdi.

Türkiye’de İlk Elektrikli Tren

1955 yılında İstanbul’da Sirkeci-Halkalı arasında çalışmaya başladı. 1969 yılında ise İstanbul’un Anadolu yakasında Haydarpaşa-Gebze arasında ikinci elektrikli tren işletmeciliğine geçildi.

İlk Dolmuşçuluk

Türkiye’de dolmuşçuluk, ilk kez İstanbul’da 1940-41 yıllarında başladı. II. Dünya Savaşı sırasında dışarıdan taşıt alınamayınca, İstanbul şoförleri, ‘dolmuş’ yoluyla yolcu taşımaya başladılar. Belediye, bunlara karşı savaş açtı, ancak etkili olamadı. Halkın da benimsediği bu tür yolculuk, daha sonra Anadolu’daki kentlere de yayıldı.

İlk Dil Kurultayı

İlk dil kurultayı, 26 Eylül 1932’de Dolmabahçe Sarayı’nda toplandı. Atatürk’ün dilek ve isteğiyle 12 Temmuz 1932’de kurulan Türk Dil Kurumu, ilk kurultayında, Türkçe’nin yaşayıp köklenmesi ve yabancı sözcüklerden arındırılması yolunda çalışmalar yapmıştı. Türk Dil Kurumu’nun ilk kurucuları Samih Rifat, Ruşen Eşref Ünaydın, Celal Sahir Erozan, Yakup Kadri Karaosmanoğlu’dur. Bu arada, tarihimizde ilk dilbilgisi ürününün de Kaşgarlı Mahmut’un 11. yüzyılda yazdığı ‘Türk Dilinde Söz Diziminin Aslı’ adındaki kitabı olduğu söylenebilir.
İlk Türkçe dilbilgisi kitabı ise Keçecizade Fuat Paşa ile Ahmet Cevdet Paşa’nın ortaklaşa hazırladıkları ‘Kavaid-i Osmaniye’ (Osmanlı Dilbilgisi Kuralları) adında ve 1884 yılında yayımlanan bir yapıttır.

Türkiye’de İlk Kadın Dekan

1954 yılında İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Dekanı olan Prof. Dr. Nüzhet Gökdoğan, Türkiye’nin ilk kadın dekanıdır. 1910 yılında İstanbul’da doğan, 1928 yılında Erenköy Kız Lisesi’ni bitiren Prof. Gökdoğan, aynı yıl yapılan bir sınavı kazanarak matematik ve fizik öğrenimi görmek için Fransa’ya gitti. 1934 yılında yurda dönen Nüzhet Gökdoğan, kadına henüz seçme ve seçilme hakkı verilmediği bir sırada ‘Doçent’liğe seçildi. Daha sonra profesör olan Nüzhet Gökdoğan, önce bölüm başkanı, 1954 yılında da Profesörler Kurulu’nca dekan seçildi. Nüzhet Gökdoğan’ın ‘ilk kadın dekanlık’ın yanında, ilk kadın astronomi

profesörü, ilk kadın bölüm başkanı ve yine ilk kadın üniversite senatosu üyesi unvanlığı da bulunuyor.

Türkiye'de İlk Deniz Okulu

Hamit Naci'nin desteğiyle kuruldu. Özel bir okuldu. 1909 yılında açıldı. 1928 yılında devletleştirilen 3 Haziran 1946'da Yüksek Denizcilik Okulu adını açıldı. Lise bölümü kaldırıldı. Okul, sivil kaptanla yüksek düzeyde denizci yetiştirir.

Türkiye'nin Özgün Senaryoya dayanan ilk filmi

İstanbul'da 'Bir Facia-ı Aşk' adlı eserdir. 1922

İlk kadın otomobil yarışçısı

1930'ların başlarında düzenlenen ilk otomobil yarışlarında kadınlar için ayrı bir kategori olmadığı için erkek şoförlerle yarıştı. **Samiye Morkaya,** o kadar hızlıydı ki, birçok yarışta dereceye girdi. Birinciliği Morkaya'ya kaptırmayı kabullenemeyen bazı erkek sürücüler, yarışın iptalini bile istemişlerdi.

Türkiye'de İlk Çocuk Tiyatrosu

Türkiye'de ilk çocuk tiyatrosu temsilleri, 1935 yılında İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda verildi. İlk oyun da M. Kemal Küçük'ün yazdığı Çocuklara Tiyatro Dersi, Gülmeyen Çocuk'tu.
Büyük ilgi gördü. Bu nedenle 1947'de Devlet Tiyatrosu, İzmir
Şehir Tiyatrosu'nda Çocuk Tiyatrosu bölümleri açıldı.

Türkiye'de İlk Çimento Üretimi

Yurdumuzda ilk çimento üretimi, 1911 yılında Danca'da kurulan çimento fabrikasıyla başladı.

Türkiye'de İlk Çikolata Fabrikası

1924 yılında İstanbul'da çalışmaya başladı. Fabrika kurulmadan önce çikolata Türkiye'ye dışarıdan getirilirdi. Avrupa'ya ise İspanyollar tarafından getirilmiştir.

Türkiye'de İlk Çocuk Romanı

Türkiye'de ilk çocuk romanı ise, Mahmut Yesari'nin yazdığı 'Bağrı Yanık Ömer'dir (1930).
Ülkemizde ilk çocuk şiir kitabı ise İbrahim Alaattin Gövsa'nın 1911 yılında yayımladığı 'Çocuk Şiirler'dir. Bu arada, 'ilk çocuk yayını'nın türü sayılabilecek bir dergiyi Sıtkı Efendi ile arkadaşları, 10 Ekim 1869 günü yayımladılar. Haftalık olarak çıkan bu dergi, 'Mümeyyiz' adlı siyasi gazetenin ardından yayınlanmıştı. O zaman büyük ilgiyle karşılanan dergi, 1 Kasım 1870 yılında kapandı.

Türkiye'de İlk Çocuk Edebiyatı

Türkiye'de çocuk edebiyatıyla ilgili ilk ürünün Şinasi'nin LaFontaine'den çevirip yayınladığı 'Kurtla Kuzu Masalı' olduğu söylenir. O zamana kadar çocuk edebiyatı olarak bütün bildiğimiz, gelenek yoluyla ağızdan ağıza aktarılarak söylenen masallardır.

Türkiye'de İlk Kadın Büyükelçi

Türkiye'nin ilk kadın büyükelçisi Filiz Dinçmen'dir. Halen Strasbourg'daki Avrupa Konseyi Daimi Temsilcimiz olana Dinç-men, 1982 yılında ilk kadın büyükelçi olarak atandı.

Türkiye’de İlk Boks Kulübü

Ülkemizdeki ilk boks kulübü, 1919-1920 yıllarında Akşiya-ni Efendi ile Musevi bir yurttaşın çabasıyla kuruldu. İstanbul Taksim’deki Şantekler Salonu’nu tutan ilk boks kulübünün giderleri, Fransa Boks Federasyonu’nca karşılanıyordu. Türkiye’deki ilk boks federasyonu da, 1923 yılında kurulan Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı’ndan hemen sonra gerçekleştirildi, İlk Boks Federasyonu Başkanımız da Eşref Şefik Atabey’dir. Bağımsız bir federasyon olan Boks Federasyonu, boksun gereken ilgiyi görmeyişi nedeniyle bir süre sonra kapandı.

İlk Biyografi

Kişilerin ilgi çekici yaşam öykülerini, yaptıkları önemli işleri, bütün yönleriyle toparlayıp yazma türü ola biyografilerin Türkiye’de ilk örneklerine tarihler, menalcıpnameler (tarihe geçmiş ünlü kişilerin yaşantılarından örnekler), tezkerelerde (pusula, betik) rastlıyoruz. Hoca Dehhani’nin ‘Selçuklular Şehnamesi’, Mustafa Darir’in ‘Tercüme-i Siretü’n-Nebî’, Bursalı Lami’nin ‘Peygam berlik İşaretleri’, ‘Bakî’nin ‘Kesin Bilginin İzleri’ adlı biyografileri, çağlarının ünlü ürünleridir.

İlk Kadın Belediye Memuru

Türkiye'nin ilk belediye zabıta memuresi Afife Irk (ipek)'tir. 1952 yılında Erzurum'da belediyeye giren Afife Irk, zabıta memuresi olarak bir süre çalıştıktan sonra, Muhtaç Asker Aileleri Şubesi Şefi oldu. 32 yıl hizmet ettikten sonra, 1978 yılında emekli olan ilk kadın zabıta memurumuz, halen Erzurum'da yaşamını sürdürmektedir.

İlk Bisiklet Sporu

Meşrutiyet'ten önce İstanbul Tepebaşı'nda bulunan iki bisiklet satıcısı, müşteri çekmek amacıyla gösteriler düzenledilerse de, ilgi çekemediler. Bisikletin yurdumuza kesinlikle ilk girişi ve yayılması 1910 yılma rastlar. İlk uluslararası bisiklet yarışmaları da İstanbul'da 1927 yılında Bulgarlarla yapıldı. Ülkemizde ilk bisiklet federasyonu ise 1924 yılında kuruldu. İlk Türkiye Bisiklet Birinciliği Yarışması da yine aynı yıl Ankara'da, Muhafız gücü Spor Alanı'nda düzenlendi ve bu yarışmayı Cavit Cav kazandı.
1924 yılında Paris'te düzenlenen olimpiyat oyunlarına bisiklet dalında yarışmak üzere giden Fahri Ağabey, Cavit Cav ve Raif Bey'den kurulu Bisiklet Milli Takımımız, yarışmaya girebilmek için satın alabilecek bisiklet bulamadıklarından geri döndüler. Bisiklet sporunda olimpiyat oyunlarına ilk katılışımız, bu nedenle 1928 Amsterdam Olimpiyat Oyunları'nda mümkün olabildi.

Türkiye'de İlk Bira Fabrikası

Türkiye'de ilk bira fabrikası, 1912 yılında Aydın'da, özvarlığı yabancı kaynaklı Bomonti Nektar Şirketi tarafından kuruldu. 1940'ta Tekel İdaresi, Aydın Bira Fabrikası'nı satın alarak, burada 'rakı' üretimine başladı.

Türkiye’de İlk Binicilik Kulübü

Binicilik ve atla spor yapma geçmişi, çok eski çağlara uzanır. Orta Asya’da Türkler, atı çeşitli amaçlarla kullandılar. Elimizdeki belgelerden, atın savaşta olduğu kadar, barışta da önemli bir yeri olduğunu kanıtlar. Türklerin, ‘at, avrat, pusat’ deyimi, bunlara ve bu arada ‘at’a verdikleri değeri açıklar. Anadolu’nun birçok yerlerinde tören ve bayramlarda çeşitli at oyunları oynanır. En önemlileri, cirit, oğlak ve çevgendir (At üstünde sopayla oynanan bir oyun). Bu oyunlar, Türklerin bilinen en eski atlı oyunlarıdır. İlk binicilik derneği ise 1913 yılında Sipahi Ocağı adıyla açıldı. Amacı, ata binmeyi, atçılığı, at sporunu geliştirmek olan bu ocağın kurucuları arasında, devrin ünlü kişilerinden Mahmut Şevketle Mahmut Muhtar paşalar vardı.

Türkiye’de İlk Bilardo

Dikdörtgen biçimindeki üstü yeşil çuhayla kaplı özel masalarda, üç topla ve isteka denilen sopalarla oynanan bir oyun olan ‘bilardo’, yurdumuza ilk kez 19.yüzyılın ikinci yarısında girdi.

Türkiye’de Bibliyografya Türünde İlk Örnekler

Ülkemizde çağdaş anlamda bibliyografya çalışmaları, 1928 yılında yapılan Harf Devrimi'nden sonra başladı. Ancak, Türk kültürüyle ilgili ilk bibliyografya niteliğinde birçok çalışmalar vardır.
Abdurrahman Bestami'nin 'Mevzuatü'1-Ulûm' (Bilimlerin Konuları), Molla Lütfi'nin 'El- Metalib-i İlahiye' (Tanrısal Dilekler), Abdülzade Mehmet Tahir'le, Serkis Orpelyon'un birlikte düzenledikleri 'Mahzenü'I-Ulûm' (Bilimlerin Mahzeni), Hüsamettin Ahmet'in 'Miftahu's-Süeada' (Mutluluğu Bulanların Anahtarı), Katip Çelebi'nin 'Keşfü'z-Zünûn' (Şüpheli Şeylerin Keşfi) gibi eserleri, bibliyografik türde ilk kitaplar olarak sayılabilir. İlk kez 1930 yılında yayınlanmaya başlanan ulusal nitelikteki genel bibliyografyanın adı, 'Türkiye'de Çıkan Kitap, Gazete ve Mecmualardan Bahsetmek Üzere Maarif Vekaleti Talim ve Terbiye Heyeti Tarafından Çıkarılan Neşriyat Bülteni'dir.

İlk Beden Eğitimi Gösterileri

İstanbul'da 16 Mayıs 1919 günü, şimdiki Fenerbahçe Stadyumunun bulunduğu alanda yapıldı. Gösteriyi düzenleyenler, Erkek Öğretmen Okulu öğrencileriydi. Daha sonra bu bir gelenek oldu ve her yıl Mayıs ayında gösteriler yapıldı. Atatürk'ün Samsun'a ayak bastığı gün olan 19 Mayıs, 'Gençlik ve Spor Bayramı' adıyla 1938 yılında çıkarılan bir yasa ile kesinleşince, spor gösterileri de bu bayram gününe alındı. 'Dağ Başını Duman Almış' marşı da, ilk Gençlik Marşı olarak kabul edildi.

İlk Bebek Sergisi

Dünyada ve Türkiye'de ilk kez bir bebek sergisinin açılması olayı, İstanbul Taksim'deki Belediye Bahçesi'nde 1936 yılında gerçekleşti. Kızılay, Kızılhaç, Kızılaslan ve Güneş derneklerinin desteklediği bu sergiye, 20 ülke katılmıştı. Uluslararası bu bebek yarışması o zamanlarda büyük ilgi uyandırmıştı.

Türkiye'de İlk Basketbol Maçı

Türkiye'de ilk basketbol maçı, Robert Kolej öğrencileri tarafından 1904 yılında yapıldı. Türklerin basketbolü ilk kez öğrenip oynamalarıysa, devrin ünlü kalecisi ve Galatasaray Lisesi Beden Eğitimi öğretmenlerinden Ahmet Robenson'un çabasıyla oldu. Ahmet Robenson, 1911 yılında eline geçen bir Amerikan dergisinde, bu oyunu tanıdı ve öğrencilerine oynatmak istedi. 10'ar kişilik takımlar arasında yapılan ilk karşılaşmada, oyun kurallarını bilen olmadığından, hepsi sakatlandı.
Türkiye'de ilk basketbol liginin kuruluşu, 1915 yılında gerçekleşti. Türkiye Basketbol Şampiyonluğu ise, 1946'da başladı

Türkiye'de İlk Basın Ahlak Yasası

Türkiye'de çeşitli yerlerde yayımlanan dergi ve gazetelerle, basın kuruluşlarının temsilcileri, 24 Temmuz 1960 günü bir araya geldiler. İstanbul Gazeteciler Derneği'nde, tarihimizde ilk kez yapılmış Basın Ahlak Yasası'nı onayladılar. Yasayı uygulamak için bir Basın Onur Kurulu seçildi. Kurul, 10 üyeden oluşuyordu. Basın Ahlak Yasası, en uygar ülkelerde bile imrenilecek özgür toplumun, özgür basının kendisini eleştirme ve

denetlemesini yapacaktı. Bu, yine basın yoluyla kamuoyuna duyurulacaktı. Bu yasa, hala yürürlüktedir.

Türkiye'de İlk Barem Yöntemi

1929 yılında yürürlüğe giren bir yasa ile Türkiye'de ilk kez uygulanmaya başlanan barem yöntemi, ünlü Fransız matematikçisi 'Baremme'in adından dilimize giren bir sözcükle anıldı. Devlette görev alan memurların aylıklarını belirleyen, düzenleyen ve görevdeki eskiliği göz önüne alarak tutarlarını ayrı ayrı gösteren çizelge anlamına gelir. Bu çizelgede en az aylıkla, en yüksek aylık oranları, derece derece gösterilir.

Türkiye'de Askeri Darbeler

27 Mayıs 1960 - 12 Mart 1971 - 12 Eylül 1980'de yapılan askeri darbelerle demokratik hayat kesintiye uğratılmıştır.

Türkiye'de İlk Kadın Bakan

Türkiye'nin ilk kadın bakanı, Prof. Dr. Türkan Akyol'dur. 12 Mart döneminde 1. Erim Kabinesi'nde Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na getirilen Akyol, 1928 yılında İstanbul'da doğdu. Ankara Tıp Fakültesi'nden

mezun olduktan sonra, göğüs hastalıkları konusunda ihtisas yapan ve 1964'te doçent, 1969'da ise profesör olan Türkan Akyol'un, bir başka özelliği de, seçimle gelen ilk rektör olmasıdır.

İlk Balkan Oyunları

Balkan Oyunları'nın temeli, 1928 yılında Amsterdam'da yapılan olimpiyatlar sırasında atıldı. Türkiye'den Burhan Felek, Yunanistan'dan Rinopulos, Romanya'dan Boresku, Yugoslavya'dan Dobrin ve Bulgaristan'dan Kaçev, bir anlaşma yaparak Balkan ülkeleri arasında çeşitli spor dallarında yarışmalar düzenlenmesini kararlaştırdılar. 1929 yılında resmen başlayan Balkan Oyunları, Türkiye'de ilk kez 1932 yılında İstanbul'da yapıldı.

Türkiye'de İlk Balık Bilimi

Ülkemizde balık bilimiyle ilgili ilk çalışma, 1914 yılında Balıkhane Müdürü olan Karakin Deveciyan'ın, 'Balık ve Balıkçılık' adıyla yazdığı bir kitapla başlar. Deveciyan'ın kitabı, bugünkü balık bilimi ölçüleriyle bağdaşmıyorsa da, bu konudaki ilk adım ve araştırma olarak çok önemlidir.
Türkiye'de ilk Balıkçılık Araştırma Şubesi'ni 1916 yılında İtalya'nın Napoli kenti Zooloji İstasyonu görevlilerinden Doktor Viktor Bayer kurdu. Balıkçılık konusunda bilimsel nitelikteki ilk olumlu kuruluş, 1950 yılında İstanbul Üniversitesi'ne bağlı olarak çalışmalarına başlayan Hidrobiyoloji Araştırma Enstitüsü, olmuştur.

Cumhuriyet Döneminde Yaşanan Ayaklanmalar

Şeyh Eşref Ayaklanması (26 Ekim - 24 Aralık 1919)
1nci Düzce Ayaklanması (13 Nisan - 31 Mayıs 1920)
Menemen (Kubilay) Olayı (23 Aralık 1930)
Kürt İsyanları
Nasturi isyanı (1924- Hakkari)
Jilyan isyanı (1926- Siirt)
3. Şeyh Sait isyanı (13 Şubat-31 Mayıs 1925-Bingöl-Muş-Diyarbakır)
Seit Taha ve Seit Abdullah isyanı (1925-Şemdinli)
Reşkotan ve Reman isyanı (1925- Diyarbakır)
Eruh’lu Yakup Ağa ve oğulları (1926-Pervani)
Güyan isyanı (1926-Siirt)
Haco isyanı (1926- Nusaybin)
I. Ağrı isyanı (1926)
Koçuşağı isyanı (1926- Silvan)
Hakkari- Beytüşşebab isyanı (1926)
Mutki isyanı (1927- Bitlis)
II. Ağrı isyanı
Biçar harekatı (1927- Silvan)
Zilanlı Resul Ağa isyanı (1929- Eruh)
Zeylan isyanı (1930- Van)
Tutaklı Ali Can isyanı (1930- Tutak-Bulanık-Hınıs)
Oramar isyanı (1930- Van)
III. Ağrı harekatı (1930)
Buban aşireti isyanı (1934- Bitlis)
Abdurrahman isyanı (1935-Siirt)
Abdulkuddüs isyanı (1935-Siirt)
Sason isyanı (1935-Siirt)
Dersim isyanı (1937-Tunceli)

Türkiye’de İlk Bale Okulu

Türkiye’de gerçek anlamda bale gösterileri, oldukça yenidir. Devlet desteğiyle bale öğreniminin başlangıcı 1943 yılında oldu. İlk bale okulu, İstanbul Yeşilköy’de, İngiltere Kraliyet Balesi’nin kurucusu dünyaca ünlü Dame Ninctte de Valois’nın denetim ve eğitimi altında çalışmalarına başladı. 1950 yılında Ankara’ya taşman okul, Devlet Konservatuarı’nın bir bölümü oldu. Bale okulunu ilk bitirenlerin 1960 yılında ilk oynadıkları oyun, Manuel de Faya’nın ‘El Amor Burujo’ (Büyüleyen Aşk) adlı eseridir.

Türkiye’de İlk Bahar Bayramı

İlk bahar bayramı, 1921 yılında kutlandı. Ancak, bu ilk kutlama, bir işçi bayramı biçimindeydi. 27 Mayıs 1935 günü çıkarılan 2739 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkındaki Yasa ile 1 Mayıs gününün ‘Bahar Bayramı’ olarak kutlanması kesinleşti. 12 Eylül 1980’de yapılan askeri darbeden sonra çıkarılan bir yasa ile, 1 Mayıs’ın resmi bayram olarak kutlanması kaldırıldı.

Türkiye’de İlk At Üretme Çiftliği-Hara

Yurdumuzda ilk at üretme çiftliği yani hara, 1913 yılında Eskişehir Çifteler'de (Aziziye) kuruldu. Bu hara, 1923 yılında yeniden düzenlendi. Böylece de Türkiye'de ilk at yetiştiriciliği başlamış oldu.

Türkiye'de İlk Atletizm Çalışmaları

Türkiye'de ilk atletizm çalışmalarına 1922 yılında başlandığı söylenebilir. 1912-1913 yıllarında tek tük görülen atletizm denemeleri birkaç heveslinin ilkel çalışmalarından öteye gidememiştir. Bu ilk atletizm heveslileri Silifkeli Şükrü, Doktor Nurettin Ot-mar, Selahattin ve Asım beylerdir.

Türkiye'de İlk At Yarışları

Ülkemizde ilk at koşuları Enver paşa ve arkadaşlarının kurduğu 'Islah-ı Nesl-i Peres' yani 'At Soyunu Geliştirme Derneği'nce düzenlendi. Cumhuriyet'in ilanını izleyen yıllarda ise at koşuları Tarım Bakanlığı'nın organizasyonunda gerçekleştirilmeye başladı. İlk Gazi Koşusu ise 1927 yılında yapıldı. Türkiye Jokey Kulübü de 1950 yılında kuruldu. 1953 yılından itibaren de yapılan bir sözleşme ile Türkiye'deki koşuların düzenlenmesi ve müşterek bahis oynatma yetkisi Jokey Kulübü'ne verildi.

Türkiye'de İlk Atıcılık Sporu

Ülkemizde ilk atıcılık sporu İstanbul'da yapıldı. Atıcılık sporunu Türkiye'ye getiren kişi ise Bulgaristan'ın Filibe kentinden Niyazi Kızıltepe'dir. Yurdumuzda en eski atıcılık kulübü ise 1921'de İstanbul'da Avcılar ve Atıcılar İhtisas Kulübü adıyla açıldı. Avcılık ve Atıcılık Federasyonu ise 1940 yılında kuruldu.

Türkiye'de İlk Atatürk Anıtı

Türkiye'de ilk Atatürk anıtı, İstanbul Gülhane Parkı'nın denize yakın bölümünde 3 Ekim 1926 günü dikildi. Anıtı, Avusturyalı heykelci Krippel yaptı.

Türkiye'de İlk Anayasa Mahkemesi

Türkiye'de ilk Anayasa Mahkemesi, 25 Nisan 1962 günü yürürlüğe giren 44 sayılı yasayla kuruldu. Bu mahkeme, yasalarla TBMM içtüzüklerinin Anayasa'ya uygunluğunu denetlemek için kurulmuş en büyük yargı organıdır. Bu mahkeme yoluyla ülkemizde ilk kez yasaların Anayasa'ya uygunluklarının 'yargı yoluyla denetimi' sağlanabildi. Anayasa Mahkemesi'nin kararlan kesindir, verdiği kararlar, Resmi Gazete'de yayınlanır.

Türkiye'de İlk Anneler Günü

Ülkemizde ilk Anneler Günü 'Kadınlar Derneği'nin aracılığıyla 1955 yılında kutlandı. Anneler Günü'nün dünyanın birçok ülkesinde Mayıs ayının ikinci pazar gününde kutlanması gelenek haline gelmiştir. Dünyada ilk Anneler Günü ise, Amerika'da kutlanmış, daha sonra öteki ülkelere yayılmıştır.

Türkiye'de İlk Akdeniz Oyunları

Akdeniz'de kıyıları olan ülkeler arasında bütün spor dallarında yapılan yarışmaların ilki, 1971'de Türkiye'de İzmir'de yapıldı. Akdeniz Oyunları'nın ilki ise Mısır'da düzenlenmişti. Bu oyunlar, her 4 yılda bir, bir başka Akdeniz ülkesinde olimpiyat oyunlarının kurallarına uygun olarak yapılır.

Türkiye'de Afiş Sanatının Öncüsü

Ülkemizde ilk afiş sanatı çalışmalarının başlaması Birinci Dünya Savaşı'ndan sonradır. Afiş sanatının ilk öncüsü de İhap Hulusi Görkey'dir. Görkey, bu daldaki ürünlerini ilk kez 1929 yılında vermeye başladı.

Nato'ya Giriş

Türkiye 1952 yılında NATO’ya kabul edilmiştir

Cumhuriyet tarihimizin idamlarından başlıcaları

Şeyh Said İsyanı sonrasında Diyarbakır’daki Şark İstiklal Mahkemesinin kısa süren bir yargılamadan sonra Şeyh Said, 47 ayaklanma yöneticisi hakkında 28 Haziran 1925 günü ölüm cezası verilmiş ve cezaları ertesi gün infaz edilıştir.

Haziran 1926’da yurt gezileri kapsamında bulunduğu İzmir’de Mustafa Kemal’e karşı yapılması tasarlanmış, tarihe İzmir Suikastı olarak geçen suikast girişimi ardından Ziya Hurşit ve arkadaşları İzmir İstiklal Mahkemesi’nde yargılanıp idam cezasına çarptırıldılar. 14 Temmuz 1926’da 14 kişinin idam cezaları infaz edildi.

23 Aralık 1930 günü, İzmir’in Menemen ilçesinde, öğretmen-yedek subay Mustafa Fehmi Kubilay’ın ve yardımına koşan bekçiler Hasan ve Şevki’nin bir grup yobaz tarafından öldürülmesiyle başlayan, Menemen olayları sonrasında, Divan Harp Mahkemesinde yargılanan sanıklardan 28’i 3 Şubat 1931 gecesi Menemen’de idam edilmiştir.

1920 -1961 arasında İstiklal Mahkemeleri tarafından olmak üzere toplam 16 milletvekili idam edildi.

27 Mayıs 1960 Darbesi’nden sonra darbe yönetimi döneminde başta Başbakan Adnan Menderes, Dışişleri Bakanı Fatih Rüştü Zorlu ve Maliye Bakanı Hasan Polatkan 17 Eylül 1961’de olmak üzere toplam 3 kişi idam edildi.

12 Mart 1971 Muhtırası da yarım darbe olarak nitelenmesine rağmen 17 kişiyi idama gönderdi.

1968 kuşağının önde gelen devrimcilerinden Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan yargılanarak, 6 Mayıs 1972’de idam edildiler.

12 Eylül 1980 Askeri Darbesi’nden sonra, 54 kişinin idam cezası Meclis’te onaylandı bunların 50’si infaz edildi. İdam edilenlerin isimleri şöyledir:

16 sol görüşlü siyasi:

Necdet Adalı (7 Ekim 1980 Ankara), Serdar Soyergin (25 Ekim 1980 Adana), Erdal Eren (13 Aralık 1980 Ankara), Veysel Güney (10 Haziran 1981 Gaziantep), Ahmet Saner ve Kadir Tandoğan (25 Haziran 1981 İstanbul), Mustafa Özenç (20 Ağustos 1981 Adana), Seyit Konuk, İbrahim Ethem Coşkun ve Necati Vardar (13 Mart 1982 İzmir), Ali Aktaş (23 Ocak 1983 Adana), Ramazan Yukarıgöz, Ömer Yazgan, Erdoğan Yazgan ve Mehmet Kambur (29 Ocak 1983 İzmit), İlyas Has (6 Ekim 1984 İzmir), Hıdır Aslan (24 Ekim 1984 İzmir). 8 sağ görüşlü siyasi:

Mustafa Pehlivanoğlu (7 Ekim 1980 Ankara), Cevdet Karakaş (4 Haziran 1981 Elazığ), İsmet Şahin (20 Ağustos 1981 İstanbul), Fikri Arıkan (27 Mart 1982 Ankara), Cengiz Baktemur (30 Nisan 1982 Elazığ), Ali Bülent Orkan (13 Ağustos 1982 Ankara), Halil Esendağ ve Selçuk Duracık (5 Haziran 1983 İzmir).

24 adli:

Sabri Altay (23 Nisan 1982 Adapazarı), Şahabettin Ovalı (12 Haziran 1982 Sinop), Ednan Kavaklı (18 Haziran 1982 Ankara), Veli Acar (13 Ağustos 1982 İsparta), Eşref Özcan (19 Ağustos 1982 Kayseri), Halil Fevzi Uyguntürk (29 Aralık Afyon), Kazım Ergun (29 Aralık 1982 Akşehir), Muzaffer Öner (29 Aralık 1982 Amasya), Adem Özkan (13 Ocak Balıkesir), Hüseyin Çaylı (13 Ocak 1983 Afyon), Osman Demiroğlu (13 Ocak 1983 İsparta), Ahmet Mehmet Uluğbay (22 Ocak 1983 Akşehir), Duran Bircan (23 Ocak 1983 Denizli), Ahmet Kerse (30 Ocak 1983 Gaziantep), Rıdvan Karaköse, Cavit Karaköse ve Süleyman Karaköse (5 Şubat 1983 Akşehir), Fatih Laçinligil (24 Şubat 1983 Keşan), Faik Görünmez (24 Şubat 1983 Kilis), Mustafa Başaran (30 Mart 1983 Edirne), Hüseyin Üye (30 Mart 1983 Nazilli), Şener Yiğit (20 Nisan 1983 İsparta), Cafer Aksu Altıntaş (20 Nisan 1983 Ordu), Abdülaziz Kılıç (26 Mayıs 1983 Edirne).

1 Asala militanı:

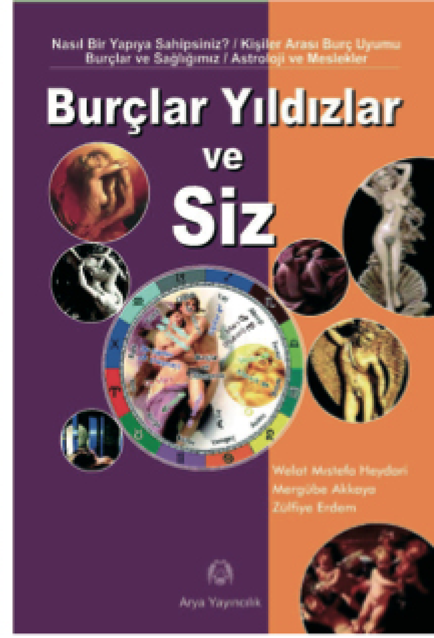
Levon Ekmekçiyan (28 Ocak 1983 Ankara)

İlk kadın başbakan

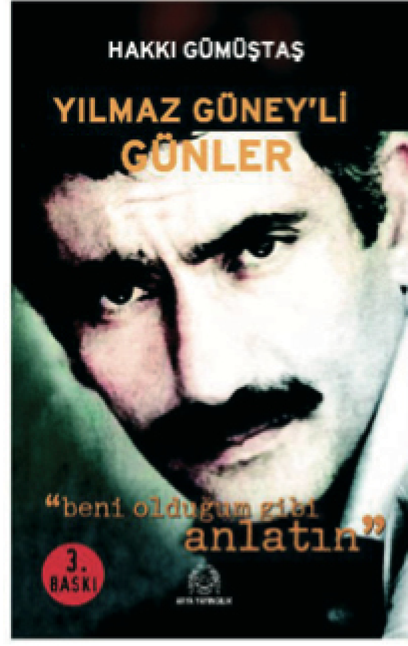
25 Haziran 1993: Türkiye'nin ilk kadın başbakanı Tansu Çiller hükümeti kurarak güvenoyu aldı.

Fallar
Büyüler
ve en iyi eş seçme
yöntemi
El Falı, Kahve Falı, İskambil Falı, Zar Falı
Çin Falı, Sayı Bilimi, Size En Uygun
Eş Seçme Yöntemi, Kehanet, Büyüler ve Büyü
bozmalar, Taşlar ve Faydaları
Sheikh Virtue

Nasıl Bir Yapıya Sahipsiniz? / Kişiler Arası Burç Uyumu
Burçlar ve Sağlığımız / Astroloji ve Meslekler
Burçlar Yıldızlar
ve
Siz
Welat Mıstefa Heydari
Mergübe Akkaya
Zülfiye Erdem
Arya Yayıncılık

Doğanın Sunduğu
Alternatif Tıp
Şifalı
Bitkiler
Bitkisel Tedaviler
ve Reçeteler
Zülfiye ERDEM
Muhfiye AKIN
ARYA YAYINCILIK

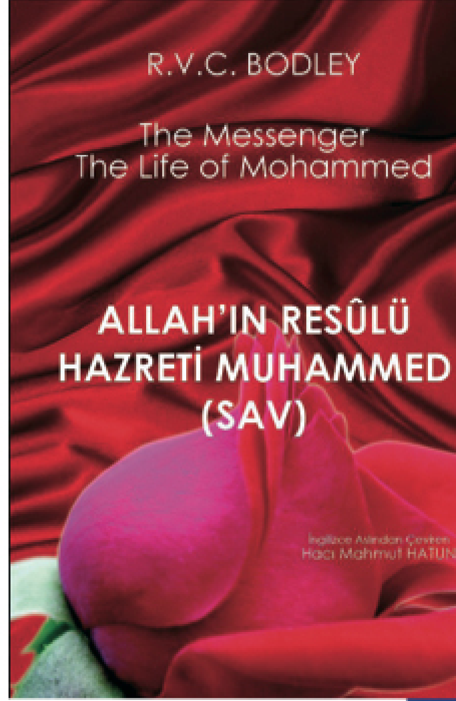

HAKKI GÜMÜŞTAŞ
YILMAZ GÜNEY'Lİ
GÜNLER
"beni olduğum gibi
anlatın"
3.
BASKI

Güzelliğin Doğal Sırrı ve
Etkili
Vücut
Bakımı

Doğru Beslenme
Sağlıklı Zayıflama
diyet

Güzelliğin Doğal Sırrı ve
Etkili Saç
Bakımı

Güzelliğin Doğal Sırrı ve
Etkili Cilt Bakımı
Yüz
Güzelliği

ALLAH'IN RESÛLÜ HAZRETİ MUHAMMED (sav)

Hazreti Muhammed'in(Sav) hayatını ve yaptıklarını bilmeden, o devirin içerisinde anlamaya kalkmadan İslamiyet'i de tam olarak anlayamayız. Hazreti Muhammed'in(Sav) hayatı ve örnek yaşayışı, bize İsamiyet'in yüceliğini gösterir niteliktedir.
Hazreti Muhammed(Sav), insanlığın saplantılar içinde oldukları ve yollarını şaşırdıkları bir dönemde gerçek yolu göstermek için doğmuş ve insanlık tarihinde büyük bir devir yaratmıştır. Hazreti Muhammed'in(Sav) hayatı diğer dinlerin kurucuları Musa, İsa gibi karanlık değildir.

PEYGAMBERLERİN MUCİZELERİ

Mucizenin yaratıcısı, yapıcısı Allah'tır. Mucize, Allah'a ait bir eylemdir.
Kur'an- Kerim, elçi gönderilen toplumlardan ve o toplumların azgın, inkarcı ileri gelenlerinin elçilere karşı koymalarından ve Allah'ın da karşı koyanları ikna, elçinin de haktan olduğunu ortaya koymaya yönelik

bir çok mucizeden söz etmektedir.

Stefan Zweig
Bir Kadının 24 Saati
Twenty-four Hours in the Life of a Woman
Stefan Zweig
Karışık Duygular
'Confusion'
Sheikh Virtue
Masonik Cinayetler
"Vesica Piscis"
HEDEF BE-
LİRLE UYGU-
LA KEYFİNİ
ÇIKAR
Masonik Cina-
yetler
'Vesica Piscis'
Karışık
Duygular
'Confusion'
BİR KADININ
24 SAATİ
Rich Guard
Set target, apply, enyoj it!
Hedef Belirle
Uygula
Keyfini Çıkar